

І. Б. ШВЕЦЬ

**МІЖНАРОДНІ
ВАЛЮТНІ
ВІДНОСИНИ**

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДОНЕЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

І. Б. ШВЕЦЬ

МІЖНАРОДНІ ВАЛЮТНІ ВІДНОСИНИ

Рекомендовано Міністерством освіти і науки України
як навчальний посібник для студентів економічних спеціальностей
вищих навчальних закладів

727917

Донецьк 2004

65.5

ББК 65.261
Ш 30

Розповсюдження і тиражування
можливо тільки за згодою ДонНТУ

Рецензенти:

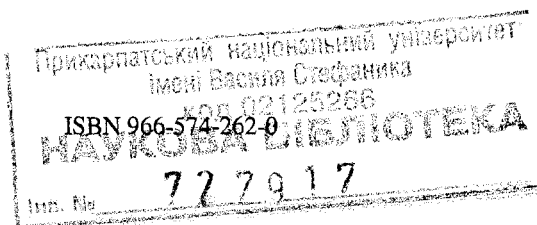
Берсудський Я.Г., докт. екон. наук, проф. (ІЕП НАНУ)
Макогон Ю.В., докт. екон. наук, проф. (ДНУ)

Гриф виданий Міністерством освіти і науки України
Лист № 14/182-286 від 04.02.2003 р.

Швець І.Б.

Ш 30 Міжнародні валютні відносини: Навчальний посібник. -
Донецьк: ДонНТУ, 2004. – 160 с.
ISBN 966-574-262-0

Навчальний посібник присвячено висвітленню теоретичних питань валютних відносин і практичних методів валютних розрахунків. Визначено основні поняття валютних відносин, курси валют, крос-курси, курси “спот” і форвардні курси, форвардні угоди, валютні “свопи” і валютні опціони. Розглянуто типові ситуації в діяльності фірм і банків, що виникають при валютних розрахунках, інвестуванні капіталу, придбанні іноземної валюти для оплати майбутніх витрат, визначенні курсу покупки і продажу валюти при термінових і форвардних операціях, а також типові задачі і способи їх розв’язання. По кожній темі студентам пропонуються індивідуальні завдання за варіантами, а також приклади розрахунків.

ББК 65.261

© І. Б. Швець, 2004
© ДонНТУ, 2004

ЗМІСТ

Вступ.....	6
Тема 1. Валютні цінності і валютний ринок.....	8
1.1. Валютні цінності.....	8
1.2. Валютні операції.....	10
1.3. Суб'єкти валютних операцій.....	11
1.4. Валютний ринок.....	12
Тема 2. Валютний курс і конвертованість валюти.....	15
2.1. Сутність і види валютних курсів.....	15
2.2. Валютне котирування	16
2.3. Конвертованість валюти.....	18
2.4. Державне регулювання валютного курсу.....	19
Комплексний приклад до теми 2.....	22
Тема 3. Поточні валютні операції.....	23
3.1. Конверсійні операції.....	23
3.2. Валютні операції “спот”	24
Тема 4. Форвардні валютні контракти.....	28
4.1. Валютна експозиція і валютний ризик.....	28
4.2. Сутність і особливості форвардних валютних контрактів.....	29
4.3. Види форвардних валютних контрактів.....	31
4.4. Форвардне покриття.....	32
4.5. Премії і дисконти: котировка курсу “форвард”	32
4.6. Опціонний форвардний валютний контракт.....	34
4.7. Часткові валютні опціони.....	37
Комплексний приклад 1 до теми 4.....	38
Комплексний приклад 2 до теми 4	41
Тема 5. Особливості валютних розрахунків у форвардних контрактах.....	45
5.1. Розрахунок форвардних очків.....	45
5.2. Форвардні крос-курси.....	53
5.3. Закриття форвардного валютного контракту.....	54

5.4.	Продовження форвардного валютного контракту.....	57
5.5.	Визначення вартості форвардного валютного покриття.....	60
	Комплексний приклад 1 до теми 5.....	61
	Комплексний приклад 2 до теми 5.....	64
	Тема 6. Валютні угоди “своп”.....	66
6.1.	Сутність операцій “своп”.....	66
6.2.	Арбітражні угоди.....	68
	Комплексний приклад 1 до теми 6.....	71
	Комплексний приклад 2 до теми 6.....	72
	Тема 7. Валютні опціони.....	74
7.1.	Сутність і основні риси валютних опціонів.....	74
7.2.	Види валютних опціонів.....	77
	Комплексний приклад 1 до теми 7.....	79
	Комплексний приклад 2 до теми 7.....	80
	Тема 8. Форфейтинг.....	84
8.1.	Сутність операції “а форфе”.....	84
8.2.	Порядок здійснення угоди.....	90
8.3.	Ризики учасників форфейтингу.....	93
8.4.	Визначення суми векселів.....	94
8.5.	Розрахунок дисконту.....	95
8.6.	Переваги і недоліки форфейтингу.....	97
	Комплексний приклад до теми 8.....	98
	Тема 9. Факторинг.....	102
9.1.	Факторингові операції.....	102
9.2.	Факторингові послуги.....	104
9.3.	Види факторингу.....	107
9.4.	Сутність факторингового обслуговування.....	110
9.5.	Основні показники експортного факторингу.....	115
9.6.	Переваги і недоліки експортного факторингу.....	116
	Тема 10. Міжнародний кредит.....	119
10.1.	Сутність і види міжнародного кредиту.....	119
10.2.	Кредитування зовнішньої торгівлі.....	122

Задача 1. Розрахунок крос-курсів валют.....	125
Задача 2. Розрахунок суми форвардного контракту.....	127
Задача 3. Розрахунок суми форвардного опціонного Контракту.....	138
Задача 4. Розрахунок форвардних очків.....	142
Задача 5. Розрахунок курсу “аутрайт”.....	145
Задача 6. Продовження форвардного контракту.....	146
Задача 7. Угоди “своп”.....	151
Задача 8. Розрахунок валютного опціону.....	154
Задача 9. Форфейтинг.....	159
Список літератури.....	160

ВСТУП

Валютні відносини є складною і важливою сферою господарського життя будь-якої держави. Сучасна економічна ситуація в Україні наочно підтверджує, що фактори, що обумовлюють вирішення виникаючих проблем у грошово-валютній сфері, є чи не найголовнішими в стримуванні розвитку економіки держави.

Подальший розвиток економічних відносин між державами супроводжується збільшенням кількості підприємств, що беруть участь у міжнародній торгівлі, і розширенням її границь, що викликає у свою чергу зростання обсягів міжнародних валютних розрахунків, розширення валютного ринку, збільшення форм і видів застосовуваних фінансових інструментів.

Для успішної діяльності підприємств на міжнародному валютному ринку фахівцям необхідні знання про валютні і фінансово-кредитні операції, уміння проводити відповідні розрахунки й обґрунтування. Разом з тим у навчальній і довідковій літературі валютні розрахунки викладаються недостатньо докладно і, як правило, на прикладах інших держав. Тому метою даного навчального посібника є докладний виклад сутності валютних розрахунків, а також прикладів визначення співвідношень між світовими валютами, співвідношень різних валют і української гривні, застосування різних валютно-фінансових інструментів у практиці українських суб'єктів господарювання. Подібний підхід, як показує досвід, дозволяє істотно підвищити ефективність навчання студентів.

Навчальний посібник містить дві частини: перша частина присвячена викладенню теорії валютних відносин і методів

розрахунків, друга частина містить індивідуальні завдання. У навчальному посібнику визначено основні поняття дисципліни, такі як курси валют, крос-курси, курси спот і форвардні курси, форвардні угоди, валютні свопи і валютні опціони. Розглядаються типові ситуації в діяльності фірм і банків, що виникають при валютних розрахунках, інвестуванні капіталу, придбанні іноземної валюти для оплати майбутніх витрат, визначенні курсу покупки і продажу валюти для клієнтів банку при термінових і форвардних операціях, а також типові задачі і їх вирішення. За кожною темою студентам пропонуються індивідуальні завдання по варіантах, а також приклади розрахунків.

ТЕМА 1. ВАЛЮТНІ ЦІННОСТІ І ВАЛЮТНИЙ РИНОК

1.1. Валютні цінності

Валютними цінностями називають такі цінності, по відношенню до яких валютним законодавством країни встановлено особливий режим обігу на території країни та при перетині її кордонів. До валютних цінностей відносять іноземну валюту, платіжні документи (чеки, векселі, акредитиви), фондові цінності (акції, облігації) в іноземній валюті, дорогоцінні метали та дорогоцінне каміння (за винятком ювелірних та побутових виробів із дорогоцінних металів та каміння).

Відповідно до Декрету Кабінету Міністрів України «Про систему валютного регулювання і валютного контролю» валютними цінностями є:

- валюта України – грошові знаки у вигляді банкнот, казначейських білетів, монет і в інших формах, що перебувають в обігу та є законними платіжними засобами на території України, а також вилучені з обігу або такі, що вилучаються з нього, але підлягають обміну на грошові знаки, які перебувають в обігу, кошти на рахунках, у внесках в банківських та інших кредитно-фінансових установах на території України;
- платіжні документи та інші цінні папери (акції, облігації, купони до них, бони, векселі, боргові розписки, акредитиви, чеки, банківські накази, депозитні сертифікати, ощадні книжки, інші фінансові і банківські документи), виражені у валюті України;
- іноземна валюта – іноземні грошові знаки у вигляді банкнотів, казначейських білетів, монет, що перебувають у обігу та є законними платіжними засобами на території відповідної

іноземної держави, а також вилучені з обігу або такі, що вилучаються з нього, але підлягають обміну на грошові знаки, які перебувають в обігу, кошти в грошових одиницях іноземних держав і міжнародних розрахункових (клірингових) одиницях, що перебувають на рахунках або вносяться до банківських та інших кредитно-фінансових установ за межами України;

- платіжні документи та інші цінні папери (акції, облигації, купони до них, векселі, боргові розписки, акредитиви, чеки, банківські накази, депозитні сертифікати, інші фінансові та банківські документи), виражені в іноземній валюті або монетарних металах;

- банківські метали – золото, срібло, платина, метали платинової групи, доведені до найвищих проб відповідно до світових стандартів, у злитках і порошках, що мають сертифікат якості, а також монети, виготовлені з дорогоцінних металів.

Основне місце серед валютних цінностей посідає **валюта** (від італ. *valuta* – цінність, вартість) – грошові знаки іноземних держав, а також кредитні та платіжні документи в іноземних грошових одиницях, що застосовуються в міжнародних розрахунках. До іноземної валюти також належать кошти у грошових одиницях іноземних держав і міжнародних розрахункових одиницях, що перебувають на рахунках або вносяться до банківських установ за межами України, та міжнародні розрахункові одиниці – умовні і грошові одиниці, які створюються міжнародними економічними та валютно-фінансовими організаціями для використання у міжнародних валютних відносинах: СДР (спеціальні права запозичення), Євро, КФА (африканський франк), КФП (франк для заморських територій) тощо.

1.2. Валютні операції

Валютні операції є конкретною формою прояву валютних відносин у господарській практиці країни. **Валютні операції** – це операції:

- пов'язані з переходом права власності на валютні цінності, за винятком операцій, що здійснюються між резидентами у валюті України;
- пов'язані з використанням валютних цінностей у міжнародному обігу як засобу платежу, з передаванням заборгованостей та інших зобов'язань, предметом яких є валютні цінності;
- пов'язані з ввезенням, переказом і пересиланням на територію України і вивезенням, переказом і пересиланням за кордон валютних цінностей.

Валютні операції підрозділяють на поточні і пов'язані з рухом капіталу.

До **поточних операцій** відносяться перекази іноземної валюти для здійснення розрахунків без відстрочки платежу та з відстрочкою на термін не більш 180 днів по експорту і імпорту товарів, робіт та послуг, перекази відсотків, дивідендів та інших доходів за вкладками, інвестиціями.

До **операцій, пов'язаних з рухом капіталу**, відносяться прямі і портфельні інвестиції, придбання цінних паперів, одержання і надання фінансових кредитів на термін більш 180 днів.

Операції з іноземною валютою здійснюють багато банків, але лише деякі з них створюють і підтримують відповідний ринок — ведуть валютну позицію, тобто зберігають запаси інвалюти.

Саме вони створюють основу міжнародного валютного ринку. Банки, що мають право на здійснення валютних операцій, називаються *уповноваженими*. Вони офіційно зареєстровані на території України, мають ліцензію НБУ на здійснення валютних операцій і здійснюють валютний контроль за операціями своїх клієнтів.

1.3. Суб'єкти валютних операцій

Суб'єктами валютних операцій, що мають право бути власниками валютних цінностей, які знаходяться на території господарюючого суб'єкта, є резиденти і нерезиденти.

До резидентів відносяться:

- фізичні особи: громадяни України, іноземні громадяни та особи без громадянства, які мають постійне місце проживання на території України, у тому числі ті, що тимчасово знаходяться за кордоном;
- юридичні особи, суб'єкти підприємницької діяльності, що не мають статусу юридичної особи: філії, представництва з місцезнаходженням на території України, які здійснюють свою діяльність на підставі законів України;
- дипломатичні, консульські, торговельні та інші офіційні представництва України за кордоном, які мають дипломатичні недоторканність і привілеї, а також філії і представництва підприємств і організацій України за кордоном, що не здійснюють підприємницької діяльності.

До нерезидентів відносяться:

- фізичні особи (іноземні громадяни, громадяни України і особи без громадянства), які мають постійне місце проживання за

межами України, в тому числі ті, що тимчасово перебувають на території України відповідно до відкритої візи строком до 1 року;

- юридичні особи, суб'єкти підприємницької діяльності, що не мають статусу юридичної особи (філії, представництва) з місцезнаходженням за межами України, які створені і діють відповідно до законодавства іноземної держави, у тому числі юридичні особи та інші суб'єкти підприємницької діяльності за участю юридичних осіб та інших суб'єктів підприємницької діяльності України;

- іноземні дипломатичні, консульські, торговельні та інші офіційні представництва, міжнародні організації та їх філії, що мають дипломатичні недоторканність і привілеї, а також представництва інших організацій і фірм, які не здійснюють підприємницької діяльності на підставі законів України.

1.4. Валютний ринок

Валютний ринок як економічна категорія відображає певну сукупність відносин щодо здійснення операцій з купівлі-продажу іноземної валюти, інших валютних цінностей, цінних паперів в іноземній валюті та руху іноземних капіталів. **З практичної точки зору під валютним ринком** розуміють офіційні фінансові центри, в яких зосереджено здійснення валютних операцій. Валютні ринки обслуговують міжнародний платіжний обіг, пов'язаний з оплатою грошових зобов'язань юридичних або фізичних осіб різних країн. Найбільшими міжнародними валютними ринками, представленими сукупністю банків, бірж і фінансових компаній, є ринки Лондона, Нью-Йорка,

Токіо, Франкфурта-на-Майні, Парижа, Сінгапура, Цюріха, Гонконгу.

Основні функції валютного ринку:

- реалізація валютної політики держави, спрямованої на забезпечення регулювання національної економіки та розширення зовнішньоекономічних зв'язків;
- сприяння поглибленню міжнародного розподілу праці та міжнародної торгівлі;
- визначення і формування попиту та пропозиції на іноземні валюти;
- своєчасне здійснення міжнародних розрахунків;
- регулювання валютних курсів;
- хеджування валютних ризиків;
- диверсифікація валютних резервів;
- одержання прибутку від операцій з валютою та валютними цінностями.

У залежності від географічного розташування, національної приналежності, видів валютних операцій розрізняють наступні валютні ринки:

- Регіональні ринки: європейський (Лондон, Цюрих, Париж, Франкфурт-на-Майні), північноамериканський (Нью-Йорк), азіатський (Токіо, Сінгапур, Гонконг).
- Національні ринки, які забезпечують рух валютних потоків у конкретній країні та обслуговують зв'язки з міжнародними валютно-фінансовими центрами. Розвиненість національного валютного ринку залежить від стану фінансово-кредитної системи країни, рівня її інтеграції у світову економіку, системи валютного регулювання та інших чинників.

- Ринки за видами валютних операцій: ф'ючерсні, опціонні, форвардні, депозитні.

- Спеціальні ринки: конверсійних операцій, відсоткових ставок на іноземні валюти, окремих міжнародних розрахункових одиниць.

Специфіка функціонування міжнародного валютного ринку полягає в тому, що він є найбільш ліквідним і динамічним серед фінансових ринків. Фактично цей ринок функціонує цілодобово, починаючи свою роботу на Далекому Сході та в Новій Зеландії і закінчуючи в Лос-Анджелесі.

У залежності від рівня організації розрізняють біржовий і позабіржовий валютні ринки. **Біржовий ринок** представлено валютними біржами, а **позабіржовий (міжбанківський)** – банками, фінансовими установами, підприємствами, організаціями. **Функції біржового ринку** полягають у визначенні попиту та пропозиції на валюти, встановленні валютних курсів, прогнозуванні їхньої динаміки, формуванні стратегії і тактики центрального банку країни щодо фінансово-кредитної політики та системи валютного регулювання. Діяльність **позабіржового ринку** пов'язана зі здійсненням валютних операцій.

Операції на міжбанківському валютному ринку України дозволяється здійснювати винятково суб'єктам валютного ринку, до яких відносяться:

- Національний банк України;
- уповноважені банки;
- уповноважені фінансово-кредитні установи;
- валютні біржі.

ТЕМА 2. ВАЛЮТНИЙ КУРС І КОНВЕРТОВАНІСТЬ ВАЛЮТИ

2.1. Сутність і види валютних курсів

Валютний курс (*exchange rate*) - це ціна валюти однієї країни стосовно валюти іншої країни, міжнародним одиницям, золоту і являє собою співвідношення обміну двох грошових одиниць на валютному ринку, яке залежить від попиту та пропозиції валюти. Валютні курси виражають паритет купівельної спроможності національних валют.

На валютний курс впливають наступні чинники:

- темпи інфляції;
- стан платіжного балансу;
- різниця процентних ставок у різних країнах;
- діяльність валютних ринків.

У залежності від дій з валютою розрізняють види валютних курсів:

- **Курс покупця** (*bid rate*) – курс, за яким банк-резидент купує іноземну валюту за національну.
- **Курс продавця** (*offer rate*) – курс, за яким банк продає валюту.
- **Середній курс** - середня арифметична величина курсів покупця і продавця. Використовується при економічних зіставленнях за різні періоди часу.
- **Крос-курс** – співвідношення між двома валютами, яке визначено через їх курс до третьої валюти. Використовується при визначенні курсів валют.

- **Фіксинг** – міжбанківський курс валюти, який визначається шляхом послідовного зіставлення попиту та пропозиції, а також курсів покупця і продавця по кожній валюті.

2.2. Валютне котирування

Валютні операції між учасниками валютного ринку є неможливими без обміну валютами і визначення їхніх пропорцій. Під обміном однієї валюти на іншу розуміється покупка і продаж іноземної валюти за національну чи інші валюти, а пропорції їх обміну встановлюються через їхнє котирування. **Котирування** — визначення і встановлення курсу іноземної валюти до національної. Котирування валют дозволяє визначити співвідношення двох грошових одиниць, запропонованих для обміну. Це співвідношення не може бути величиною постійною, тому що безперервно змінюються попит та пропозиція на валютному ринку.

Різниця між курсом покупця і курсом продавця для того, хто здійснює котирування, є джерелом прибутку та називається **маржою** (*bid-offer spread* – у Великобританії, *bid-ask spread* – у США).

Котирування здійснюють державні (національні) і найбільші комерційні банки. Розрізняють офіційне і вільне (ринкове) котирування валют. За **офіційними котируваннями** відбуваються усі валютні операції держави. **Вільне котирування** застосовується в міжбанківській торгівлі валютою і залежить від платоспроможності банків, їхнього обороту, ділових відносин між ними.

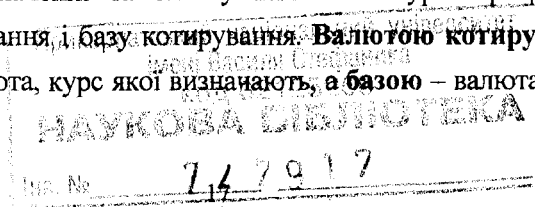
Офіційний курс грошової одиниці встановлюється Національним банком на підставі результатів торгів валютними цінностями на міжбанківській валютній біржі та використовується

при здійсненні всіх безготівкових операцій, продажу і купівлі іноземної валюти, включаючи її обов'язковий продаж, у бухгалтерському обліку всіх операцій, що відображаються в іноземній валюті, у розрахунках з бюджетом і митницею, при плануванні й аналізі зовнішньоекономічної діяльності, ціноутворенні, складанні оперативної, бухгалтерської і статистичної звітності для міждержавних розрахунків. Офіційний курс використовують всі резиденти та нерезиденти, що здійснюють діяльність на території України, незалежно від форм власності і господарювання, видів операцій і товарних груп.

Історично існує два методи котирування: пряме і зворотне котирування валют на міжбанківських ринках чи на валютній біржі.

У разі **прямого котирування**, яке застосовується в даний час більшістю країн, за одиницю чи кратне число одиниць приймається іноземна валюта, що порівнюється з національною. Котирування здійснюється завжди з точністю до чотирьох знаків після коми. У разі **зворотного котирування** за одиницю приймається національна валюта, курс якої виражається у визначеній кількості іноземних грошових одиниць. Цей вид котирування застосовується рідко. Він використовується у Великобританії і частково в США. Вид валютного котирування (пряме чи зворотне) не впливає ні на стан валюти, ні на рівень її курсу. На міжнародних валютних ринках котирування іноземних валют виконується до долара США, Євро і до інших валют, які широко використовуються у світовому платіжному обігу.

При визначенні та запису валютних курсів розрізняють валюту котирування і базу котирування. **Валютою котирування** є та іноземна валюта, курс якої визначають, а **базою** – валюта, з якою

порівнюють дану грошову одиницю. Наприклад, у записі USD/UAH долар США є валютою котирування, а гривня є базою котирування.

2.3. Конвертованість валюти

Конвертованість валюти – це здатність валюти вільно обмінюватися на валюти інших країн і міжнародні платіжні засоби за діючим курсом. Ступінь конвертованості валюти визначається станом і типом економіки. У найбільш широкому значенні конвертованість національної валюти представляє механізм прямого зв'язку внутрішнього ринку зі світовим, що має на увазі багатобічний характер торгівлі і достатній ступінь відкритості економіки для зовнішньої конкуренції. Головною ознакою конвертованості є рівень валютних обмежень. Варто розрізнити тверду і конвертовану валюту. **Тверда валюта** має стійкий ринковий курс і купівельну спроможність. Вона майже завжди є конвертованою. Конвертованість буває повна чи часткова, внутрішня чи зовнішня.

Повна конвертованість має на увазі відсутність валютних обмежень за поточними і фінансовими операціями та припускає вільне використання національної грошової одиниці та її обмін на іноземні валюти без обмежень, як для резидентів, так і для нерезидентів. **Часткова конвертованість** має на увазі збереження тих чи інших валютних обмежень (по видах операцій, термінам здійснення, категоріям суб'єктів валютного ринку). У 1976 р. МВФ увів поняття «вільно конвертованої валюти», під якою мається на увазі валюта, яка широко використовується в міжнародних розрахунках і операціях основних валютних ринків світу. Головним принципом віднесення валют до даної категорії є

відсутність валютних обмежень у законодавстві країн-емітентів цих валют.

У залежності від місцезнаходження суб'єкта валютних операцій конвертованість може бути зовнішньою і внутрішньою. **При зовнішній конвертованості** валюти вільний обмін діє тільки для іноземних фізичних і юридичних осіб. Досвід свідчить, що перехід до зовнішнього обігу є першим етапом переходу до конвертованості валюти. **Внутрішня конвертованість** валюти припускає вільний обмін національної грошової одиниці на іноземні валюти, що діє для резидентів.

Національні банки країн розробляють та затверджують класифікатори іноземних валют, які регулюють режим їх застосування на території країни. Відповідно до Класифікатора іноземних валют НБУ валюти розділяють на три групи:

- вільно-конвертовані валюти, які без обмежень обмінюються на інші валюти;
- валюти з обмеженою конвертованістю;
- неконвертовані валюти, які не обмінюються на інші валюти і курси яких НБУ не визначаються.

2.4. Державне регулювання валютного курсу

Дії уряду, які впливають на валютний курс, умовно поділяються на дві групи:

- заходи прямого регулювання;
- заходи непрямого регулювання.

Пряме регулювання валютного курсу дає більш швидкий і відчутний ефект. До заходів прямого регулювання відносяться:

- політика облікової ставки НБУ;

- валютні інтервенції на валютних ринках;
- девальвація і ревальвація.

Підвищуючи облікову ставку (тобто відсоток, що національний банк стягує з комерційних банків за наданий їм кредит), НБУ прямо впливає на обмінний курс національної валюти убік його підвищення. Так, при високому відсотку комерційні банки беруть менше кредитів і менше купують іноземної валюти на валютних ринках. Підвищення відсоткових ставок означає подорожчання грошей, а тому сприяє переміщенню інвестиційного та спекулятивного попиту з іноземної валюти на внутрішній грошовий ринок. Підвищення відсоткових ставок сприяє притоку іноземних інвестицій і стабілізації валютного курсу. Зниження попиту на валюту веде до підвищення обмінного курсу національної валюти.

Валютні інтервенції - покупка або продаж національним банком іноземної валюти з метою утримання курсу національної валюти у визначених межах. Для цього національний банк або скуповує іноземну валюту на валютній біржі, або продає її. У першому випадку курс національної валюти знижується, у другому - зростає. Подібні заходи прямого регулювання активно застосовувала Федеральна Резервна Система США наприкінці 70-х - початку 80-х рр.

Якщо уряд країни дотримується політики фіксованих валютних курсів, то це втручання здійснюється з метою запобігання девальвації чи ревальвації даної валюти. Якщо уряд допускає перемінний курс своєї валюти, національний банк може здійснювати інтервенцію для покупки чи продажу цієї валюти, якщо уряд вважає, що обмінний курс став вище чи нижче бажаного рівня. У випадках, якщо уряд допускає тільки обмежені коливання

обмінних курсів на свою валюту, то повинні бути моменти інтервенції, коли банк «включається», як тільки дана валюта підвищилася в ціні чи знецінилася до граничного рівня. Цієї системи дотримуються країни ЄС. Однак, інтервенція не буде мати успіху, якщо сумарний тиск із боку спекулянтів виявиться сильніше зусиль центрального банку.

Далеко не завжди валютних запасів національного банку вистачає на підтримку курсу національної валюти. Тому в такому випадку може застосовуватися девальвація.

Девальвація – є способом коректування валютного курсу, який полягає в зниженні національним банком золотого вмісту національної валюти або в зниженні офіційного курсу стосовно іноземних валют. При девальвації збільшується кількість одиниць національної валюти, яку можна обміняти на одиницю однієї чи декількох іноземних валют. До девальвації звертаються з метою стабілізації грошового обігу в умовах інфляції. Зниження офіційного курсу валюти є наслідком її знецінення, падіння її купівельної спроможності. Іншою причиною девальвації є дефіцит платіжного балансу, тому що при девальвації підвищуються ціни імпортних товарів (імпорт скорочується) та знижуються ціни на товари і послуги - об'єкти зовнішньої торгівлі, вироблені в даній країні.

Ревальвація – є способом підвищення золотого вмісту грошової одиниці або офіційне підвищення валютного курсу грошової одиниці даної країни стосовно золота, іноземної валюти чи міжнародних грошових одиниць. Ревальвація створює для країни, що її проводить, можливість дешевше здобувати іноземну валюту. У результаті ревальвації національної валюти скорочується експорт і збільшується імпорт товарів.

Непрямий вплив на валютний курс чинять будь-які інструменти грошово-кредитної і фінансової політики національного банку країни.

Комплексний приклад до теми 2

Визначення крос-курсів валют

1.

Валюти	Курс покупця	Курс продавця
USD/UAH	5,5348	5,6052
AUD/UAH	2,0281	2,0634
Визначити USD / AUD -?		

Рішення:

$$\text{USD/AUD} = (5,5348 / 2,0631) - (5,6052 / 2,0284) = 2,6828 - 2,7634.$$

2.

Валюти	Курс покупця	Курс продавця
USD/UAH	5,5531	5,5946
USD/CAD	1,3065	1,3175
Визначити CAD/UAH -?		

Рішення:

$$\text{CAD/UAH} = (5,5531 / 1,3175) - (5,5946 / 1,3065) = 4,2149 - 4,2821.$$

3.

Валюти	Курс покупця	Курс продавця
USD/JPY	138,25	138,35
AUD/USD	0,6832	0,7142
Визначити AUD/JPY - ?		

Рішення:

$$\text{AUD/JPY} = (138,25 * 0,6832) - (138,35 * 0,7142) = 94,4524 - 98,8096.$$

ТЕМА 3. ПОТОЧНІ ВАЛЮТНІ ОПЕРАЦІЇ

3.1. Конверсійні операції

Конверсійні операції (*foreign exchange operations*) – це угоди агентів валютного ринку по обміну обговорених сум грошової одиниці однієї країни на валюту іншої країни за погодженим курсом на визначену дату. Конверсійні операції поділяються на дві групи:

- операції типу «спот» (поточні конверсійні операції);
- форвардні операції.

Основним видом поточних операцій є касові операції в готівковій і безготівковій формі. **Готівкові операції** здійснюються обмінними пунктами банків. **Безготівкові операції** здійснюються банками, валютними біржами й іншими учасниками валютного ринку. Поточними є операції з коротким терміном валютування – в межах двох робочих днів.

Види поточних операцій:

- «тод» – поставка валюти сьогодні – «сьогодні на сьогодні»;
- «том» – поставка валюти наступного робочого дня – «сьогодні на завтра»;
- «спот» – поставка валюти на другий робочий день – «сьогодні на післязавтра».

Дані види операцій використовуються переважно для обслуговування зовнішньоторговельних розрахунків, а також з метою одержання додаткового прибутку в разі коливань валютних курсів.

3.2. Валютні операції «спот»

Операції спот, що здійснюються з готівкою, лежать в основі багатьох інших валютних операцій. Основна мета їх здійснення – забезпечення потреб клієнтів банків у іноземній валюті, конверсія іноземних валют, а також купівля-продаж валюти з метою отримання прибутку за рахунок різниці в курсах цих валют. У валютній практиці використовується спот на тиждень, місяць, де термін «спот» підкреслює безумовність і обов'язковість виконання платежу. Основним положенням угод спот є визначення курсу угоди за поточним валютним курсом на день укладання угоди.

Курс «спот» (від англ. *spot* – наявний, що розраховується негайно) - це обмінний курс продажу чи покупки валюти, установлений на момент укладання угоди за умови обміну валют банками-контрагентами на другий робочий день з дня укладення угоди. Використовується для валютних операцій без попередньої згоди для здійснення майбутньої покупки чи продажу.

Особливості встановлення курсу «спот»:

1. Котировка курсу «спот» здійснюється на поточний час, а зарахування валюти здійснюється через два робочих дні. Різниця в часі між підписанням валютної угоди і остаточним розрахунком визначається міжнародною практикою і пов'язана з необхідністю документального оформлення угоди (виписка первинних документів, підготовка платіжних доручень).

2. Дата, коли валюта зарахована і розрахунок виконано, є «**датою спот**».

3. Курс «спот» є основою для всіх операцій і всі котирування, відмінні від «дати спот», розраховуються на основі курсу «спот».

4. Обмінні курси «спот» у банківських котируваннях і спеціальних виданнях показуються в двох стовпчиках. У першому стовпчику відбивається різниця курсів «спред» - мінімальна ціна покупки і максимальна ціна продажу протягом торгового дня, а в другому - курси «спот» при здійсненні останньої операції в цей день, табл.3.1.

5. Якщо курс «спот» змінюється таким чином, що курс іноземної валюти зростає стосовно національної, то експортер виграє від сприятливої зміни обмінного курсу, фактичний прибуток повинен перевищувати очікуваний. І навпаки, якщо вартість іноземної валюти знижується стосовно національної валюти, то фактичний прибуток буде менше очікуваного.

Банки можуть використовувати поточні операції «спот» для підтримки мінімально необхідних грошових резервів в іноземних банках на рахунках «ностро», а також з метою зменшення залишків у одній валюті та покриття потреб в іншій валюті. Таким чином банки регулюють свої валютні позиції і не допускають утворення непокритих залишків на рахунках.

Обмінний курс американського долара до британського фунта стерлінгів за даними газети «Файненшел Таймс», як приклад, наведено у таблиці 3.1.

Таблиця 3.1 - Обмінний курс американського долара до британського фунта стерлінгів

<i>Sep. 21</i>	<i>Day's spread</i>	<i>Close</i>
<i>USD</i>	1,8037-1,8143	1,8061-1,8072

Угоди «спот» можуть укладатися факсом чи безпосередньо на валютній біржі, а розрахунки здійснюються банківськими переказами електронною поштою. В міжнародній практиці для цих цілей використовується електронна система «СВІФТ» (SWIFT – *Society for Worldwide Interbank Financial Telecommunications* – Товариство міжнародних міжбанківських фінансових телекомунікацій), членом якої є НБУ і провідні банки України.

Термін поставки валюти називають **датюю валютування**. Залежно від дати валютування в міжнародній практиці використовують загальноствановлені позначення окремих валютних операцій, які приведено в таблиці 3.2.

Таблиця 3.2 - Стандарти умови виконання валютних операцій

Назва операції	Позначення	Дата укладання угод	Дата валютування	Період	Дата завершення
Overnight	o / n	Сьогодні	Сьогодні	1 день	Завтра
Tom / next	t / n	Сьогодні	Завтра	2 дні	Післязавтра
Tom / week	t / w	Сьогодні	Завтра	1 тиждень	Завтра + 7 днів
Spot: Spot / next	s / n	Сьогодні	Другий робочий день	1 день	Третій робочий день
Spot / 1 week	s / w	Сьогодні	Другий робочий день	1 тиждень	Спот + 1 тиждень
Spot / month	1m	Сьогодні	Другий робочий день	1 місяць	Спот + 1 місяць
Spot / 3 month	3m	Сьогодні	Другий робочий день	3 місяці	Спот + 3 місяці
Spot / 6 month	6m	Сьогодні	Другий робочий день	6 місяців	Спот + 6 місяців
Spot / 1 year	12m	Сьогодні	Другий робочий день	1 рік	Спот + 1 рік

Встановлення точної дати валютування необхідно для забезпечення принципу компенсованої вартості, на основі якого функціонує валютний ринок. Це означає, що розрахунки за укладеними угодами мають здійснюватися паралельними

грошовими потоками без надання кредиту одним учасником угоди іншому.

При здійсненні валютообмінних операцій важливе значення має визначення валютних курсів, основою яких можуть бути курси провідних валютних бірж, зокрема франкфуртської біржі та лондонського фінансового ринку. Проте на практиці валютні курси безпосередньо визначаються маркет-мейкерами, якими є фінансові установи і, у першу чергу, – банки, що постійно здійснюють котировку курсів і укладають угоди на купілю-продаж іноземних валют.

Перед здійсненням будь-якої валютної операції банком проводиться комплексний аналіз, який включає вибір валют, що обмінюються за угодою, виявлення динаміки курсів, фіксацію курсів, визначення суми обміну, перерахування коштів та документальне оформлення операції. Для банків надзвичайно важливим моментом є також обґрунтування доцільності забезпечення коротких чи довгих валютних позицій.

ТЕМА 4. ФОРВАРДНІ ВАЛЮТНІ КОНТРАКТИ

4.1. Валютна експозиція і валютний ризик

Основним наслідком коливання валютних курсів для міжнародної торгівлі є ризик для експортера або імпортера, який полягає в тім, що вартість іноземної валюти, яку вони застосовують у своїх торгових операціях, буде відрізнитися від тієї, на яку вони розраховували. Існують різні способи ліквідації експозиції до іноземної валюти – способи зменшення валютного ризику. Усунення експозиції до іноземної валюти здійснюється за участю банків. При цьому основними методами є:

1. *Форвардні валютні контракти*, згідно з якими банк дає згоду продати або купити визначену кількість іноземної валюти за фіксованим обмінним курсом для зарахування в майбутньому. Експортери та імпортери мають можливість усунути свою експозицію до іноземної валюти шляхом фіксації зі своїм банком обмінного курсу майбутніх валютних надходжень або платежів.

2. *«Чисті» валютні опціони*, які є альтернативою форвардним валютним контрактам, надають власникам право продати або купити в майбутньому визначену кількість іноземної валюти за фіксованим курсом обміну або в момент завершення, або до строку завершення опціону.

3. *Кредити і позички в іноземній валюті*. Банк може дати згоду на надання кредиту (позички) експортеру на визначену суму в іноземній валюті, яку експортер може обміняти на національну валюту за поточним курсом «спот», а потім розрахуватися за кредит (позичку) з майбутніх доходів, отриманих у тій же іноземній валюті.

4. *Банківські рахунки в іноземній валюті.* У випадках, коли компанії одержують доходи та здійснюють платежі в іноземній валюті, доцільно мати банківський рахунок в іноземній валюті, що виключає необхідність продажу і купівлі валюти згідно з надходженнями і платежами в іноземній валюті та частково дозволяє усунути валютну експозицію.

4.2. Сутність і особливості форвардних валютних контрактів

Форвардний валютний контракт (*forward contract*) - угода, відповідно до якої імпортер чи експортер дає розпорядження банку купити чи продати визначену кількість іноземної валюти на дату в майбутньому за курсом обміну, який визначається в момент укладання форвардного контракту. Відповідно до Закону України «Про оподаткування прибутку підприємств» **«форвардний контракт** – це стандартний документ, який засвідчує зобов'язання особи придбати (продати) цінні папери, товари чи засоби у визначений час і на визначених умовах у майбутньому, з фіксацією цін такого продажу під час укладання форвардного контракту». **Продавець** форвардного контракту не може передати (продати) зобов'язання за цим контрактом іншим особам без згоди покупця форвардного контракту. **Покупець** форвардного контракту має право без узгодження з іншою стороною контракту в будь-який момент до закінчення терміну дії (ліквідації) форвардного контракту продати такий контракт будь-якій іншій особі, включаючи продавця такого форвардного контракту.

Найактивнішими учасниками форвардного ринку є банки, які застосовують форвардні контракти для хеджування власного ризику або є пропонують їх як послугу своїм клієнтам. Маючи

ширші, ніж в інших учасників ринку, фінансові можливості для залучення і розміщення коштів, банки можуть уникнути реальних втрат за форвардними угодами навіть у випадках, коли ринкові ціни складаються не на їхню користь.

Особливості форвардного валютного контракту:

- негайний, нерозривний і обов'язковий контракт між банком та його клієнтом;
- на купівлю чи продаж визначеної кількості іноземної валюти;
- здійснюється за курсом обміну, зафіксованому під час укладання контракту;
- контракт призначений для виконання в майбутньому. Цей час являє собою конкретну дату або період між двома конкретними датами в майбутньому. Клієнт не може віддалити чи наблизити дату виконання форвардного валютного контракту.

Переваги форвардних валютних контрактів:

1. Клієнт буде знати заздалегідь, скільки національної валюти він може одержати (якщо він продає іноземну валюту банку) чи повинен заплатити (якщо він купує іноземну валюту в банку).

2. Клієнт захищає себе від ризику коливань валютних курсів на період часу між моментом укладання форвардного валютного контракту і моментом купівлі чи продажу іноземної валюти. Захист клієнтів від несприятливих змін валютних курсів є головною перевагою форвардних валютних контрактів у порівнянні з угодами «спот»

Однією з головних особливостей форвардного валютного контракту є обов'язковість його виконання сторонами. Після укладання контракт повинен бути виконаним на дату розрахунку чи дату доставки валюти як банком, так і його клієнтом.

Особа, яка вирішила одержати спекулятивний виграш унаслідок зміни валютних курсів, купує та продає валюту за курсом «спот». Форвардний валютний контракт забезпечує захист від ризику значних втрат. Однак укладання такого контракту не є обов'язковим. При укладанні форвардного валютного контракту клієнт точно знає, якими будуть потоки коштів у майбутньому, що важливо для планування бюджету фірм.

4.3. Види форвардних валютних контрактів

В залежності від можливого часу здійснення форвардні валютні контракти бувають двох видів:

- **фіксований** форвардний валютний контракт повинен бути виконаним у конкретну дату в майбутньому. Наприклад, двомісячний форвардний фіксований валютний контракт, укладений 1 вересня, необхідно виконати 1 листопада, тобто через два місяці;

- **опціонний** форвардний валютний контракт за вибором клієнта може бути виконаним:

- а) у будь-який час, починаючи від дати укладання контракту до конкретної дати його виконання в майбутньому;

- б) протягом періоду між двома конкретними датами в майбутньому, що покриваються терміном дії форвардного контракту.

При укладанні опціонних контрактів клієнт має певну можливість вибору дати його виконання. Форвардний валютний опціонний контракт не дає клієнту права не виконувати його у визначений час. Ця особливість відрізняє форвардний валютний опціонний контракт від «чистих» валютних опціонів.

4.4. Форвардне покриття

Форвардний валютний контракт забезпечує покриття валютних ризиків на період між датами укладання і виконання контракту. Форвардне покриття можливе на період до п'яти років і більш тривалий термін, але курси продажу і купівлі звичайно котируються на стандартні терміни:

- один місяць;
- два місяці;
- три місяці;
- шість місяців;
- дванадцять місяців.

Курси «форвард», які щодня публікуються газетою «Файненшел Таймс», є одномісячними і тримісячними. Форвардні валютні контракти укладають на основі календарного місяця (наприклад, від 1 числа якогось місяця до 1-го числа іншого місяця, чи від 5-го до 5-го, від 20-го до 20-го).

Дата валютування по форвардному валютному контракту є датою (чи самою останньою датою), коли контракт повинен бути виконаним і повинне відбутися фактичне зарахування й обмін валют. Ця дата розглядається як дата «спот» плюс період часу, що покривається форвардним валютним контрактом.

4.5. Премії і дисконти: котировка курсу «форвард»

Форвардний курс (*аутрайт*) визначається як спот-курс, плюс чи мінус форвардна премія чи дисконт.

Особливості встановлення курсу «форвард»:

1. Курс «форвард» може бути вище чи нижче курсу «спот».
2. Курси «форвард» котируються не незалежно, а як виправлення до курсів «спот».
3. Якщо курс «форвард» вище курсу «спот», то валюта, курс якої визначається, буде дорожче за курсом «форвард», ніж за курсом «спот».
4. Якщо курс «форвард» нижче, ніж курс «спот», то валюта, курс якої визначається, буде дешевше, ніж за курсом «спот».
5. Якщо курс «форвард» для валюти дорожче, ніж курс «спот», то він визначається як премія до курсу «спот». Курси форвард будуть вище, ніж курси «спот» на суму премії.
6. Якщо курс «форвард» для валюти дешевше, ніж курс «спот», то він визначається з дисконтом до курсу «спот». Курси форвард будуть нижче, ніж курси «спот» на суму дисконту.
7. При встановленні курсу «форвард» діє правило додавання і віднімання премій і дисконтів. При прямому котируванні валют премія складається з курсом «спот», а дисконт віднімається від курсу «спот». При зворотньому котируванні валют правило діє навпаки: премія віднімається від курсу «спот», а дисконт складається з курсом «спот».
8. Якщо курс «форвард» котирується з премією, то премія до банківської ціни продажу валюти буде вище премії до покупної ціни.
9. Якщо курс «форвард» котирується з дисконтом, то дисконт до банківської ціни продажу валюти буде нижче дисконту до покупної ціни.
10. У виняткових випадках курс «форвард» може бути з премією до курсу продажу і дисконтом до курсу покупки.

Звичайною є ситуація, коли курс покупки і курс продажу котируються або з премією, або з дисконтом до курсу «спот».

11. Чим триваліший термін дії форвардного валютного контракту, тим будуть більше абсолютні величини премій і дисконтів. Так, наприклад, премії чи дисконти для тримісячного форвардного валютного контракту будуть більше, ніж для одномісячного контракту.

12. Курси «спот» можуть котируватися до чотирьох десяткових знаків чи із дробами, у залежності від валюти. Наприклад, курс «спот» USD/UAH котирується до чотирьох десяткових знаків: 5,4348-5,4352.

13. Премії і дисконти не обов'язково котируються в тих же одиницях, що і курси «спот». Наприклад, курс «спот»: USD/UAH = 5,5348 - 5,5352 грн., одномісячний курс «форвард»: 0,53-0,51 копійок дисконту. Тоді для цих умов:

- одномісячний курс покупки валюти складе
 $5,5348 - 0,0053 = 5,5295$;
- одномісячний курс продажу валюти складе
 $5,5352 - 0,0051 = 5,5301$.

4.6. Опціонний форвардний валютний контракт

Опціонний форвардний валютний контракт надає клієнту можливість виконати контракт за узгодженням із банком:

- у будь-який момент часу, починаючи від дати укладання контракту і до конкретної дати в майбутньому;
- у будь-який момент часу між двома датами, обидві з яких знаходяться в майбутньому.

Особливості застосування опціонних контрактів:

1. Опціонний контракт використовується для покриття цілих місяців, що включають дату ймовірного платежу, коли клієнт не упевнений у точній даті покупки чи продажу валюти.

2. Використовуючи опціонні контракти, клієнт може покрити свій валютний ризик, навіть якщо він не знає точної дати платежу. Уклавши опціонний контракт, клієнт має можливість не обновляти форвардний валютний контракт і не продовжувати його на кілька днів (тому що ця процедура досить дорога).

3. Опціони можуть використовуватися вроздріб.

Наприклад, якщо клієнт укладає опціонний форвардний контракт на продаж 40000 доларів США в будь-який час між 10 вересня і 10 жовтня, то він може продати 10000 доларів США 15 вересня, 20000 доларів США - 25 вересня і 10000 доларів США - 5 жовтня.

4. При укладанні клієнтом форвардного опціонного контракту банк повинен встановити курс покупки чи продажу, що буде котирувати для клієнта. При цьому банк буде котирувати курс, найбільш сприятливий для нього самого в будь-яку дату протягом опціонного періоду. Така позиція банку компенсується можливістю для клієнта вимагати виконання контракту в будь-який час протягом цього періоду. В свою чергу банк повинний бути упевнений у тім, що клієнт не одержить сприятливий курс за рахунок банку.

Приклад 1.

а) Клієнт бажає укласти опціонний контракт 1 березня на період з 1 березня по 1 квітня на покупку доларів США. Банківські курси продажу складають:

Курс «спот»: 5,4867 грн.

Одномісячний курс «форвард»: 0,48 копійки премії.

Банк запропонує курс продажу, найбільш сприятливий для себе, тобто на останній день опціонного періоду - 5,4915 грн ($5,4867 + 0,0048$).

б) Клієнт бажає укласти опціонний контракт 1 березня на період з 1 квітня по 1 травня для продажу Євро. Банківські курси покупки складають:

Курс «спот»: 5,4960 грн.;

Одномісячний курс «форвард»: 0,62 копійки премії;

Двомісячний курс «форвард»: 0,76 копійки премії.

Банк буде котирувати найбільш сприятливий для себе курс із наступних варіантів:

$5,4960 + 0,0062 = 5,5022$ грн. - на 1 квітня;

$5,4960 + 0,0076 = 5,5036$ грн. - на 1 травня.

Банк купує валюту і найбільш вигідним курсом для банку буде ціна на 1 квітня, тобто 5,5022 грн., яка є більш низькою з двох цін.

в) Клієнт бажає укласти опціонний контракт 1 березня на продаж банку норвезьких крон у будь-який час між 1 травня і 1 червня. Банківські курси складають:

Курс «спот»: 0,7941;

Двомісячний курс «форвард»: 0,61 копійки дисконту;

Тримісячний курс «форвард»: 0,74 копійки дисконту.

Банківські курси покупки становитимуть:

$0,7941 - 0,0061 = 0,7880$ грн. - на 1 травня;

$0,7941 - 0,0074 = 0,7867$ грн. - на 1 червня.

Більш дешевим для банку є курс на 1 червня - 0,7867 грн.

Правило призначення курсу покупки - продажу для опціонного форвардного валютного контракту приведено в таблиці

Банківський курс	Форвардна котировка валюти	
	з премією	з дисконтом
покупки	Курс в перший день опціонного періоду	Курс в останній день опціонного періоду
продажу	Курс в останній день опціонного періоду	Курс в перший день опціонного періоду

4.7. Часткові валютні опціони

Якщо фірма передбачає велику суму витрат у конкретній валюті, але в численних дрібних угодах, для яких дати платежу/надходження не визначені, вона може використовувати опціонні контракти, що перекриваються, не покладаючись на курси «спот».

Приклад 2.

Фірма збирається зробити виплати кількома німецьким постачальникам у період з 1 березня по 1 червня, але ще не відомо конкретні дати платежів. Очікувані платежі:

Лютий – 25000 Євро, 75% від цієї суми (18750 Євро) однозначно приходить на березень;

Березень – 18000 Євро, 75% від цієї суми (13500 Євро) однозначно приходить на квітень;

Квітень – 43000 Євро, 75% від цієї суми (32250 Євро) однозначно приходить на травень.

86000 Євро, 100% від цієї суми однозначно приходить на період з березня по травень.

Можливим варіантом укладання опціонних контрактів може бути чотири опціонних контракти для покупки Євро:

- 1) 18750 Євро - на період з 1 березня по 1 квітня;
- 2) 13500 Євро - на період з 1 квітня по 1 травня;
- 3) 32250 Євро - на період з 1 травня по 1 червня;
- 4) 21500 Євро (залишок) - на період з 1 березня по 1 червня.

Переваги часткових опціонів, що перекриваються:

- фірма може здійснити покриття своїх валютних ризиків з використанням форвардних контрактів;
- опціонні контракти, що перекриваються, дешевше, ніж значна кількість невеликих угод «спот», оскільки банк буде пропонувати кращий курс покупки і продажу для більш великих контрактів, чим для невеликих;
- система бухгалтерського обліку і система планування компанії будуть спрощені, оскільки обмінні курси будуть більш однаковими, у порівнянні з виконанням безлічі угод «спот».

Комплексний приклад 1 до теми 4

Американська компанія «File LTD» підписала контракт на поставку 120 автомобілів покупцю в Канаду за наступними умовами. Ціна за один автомобіль - 24725 канадських доларів на умовах постачання CIF Квебек. Постачання здійснюється трьома рівними щомісячними партіями в січні, лютому, березні. Спеціальні умови контракту:

1. Штрафи за неповні відвантаження складають:
  - у перший місяць – по 750 канадських доларів за кожен недовантажений автомобіль;
  - у другий місяць – по 500 канадських доларів за кожен недовантажений автомобіль.

2. Усі неповні поставки повинні бути компенсовані збільшенням обсягу відвантаження в третьому місяці.

3. Платіж здійснюється у наступній послідовності:

20% загальної суми контракту - при першому відвантаженні;

30% загальної суми контракту - при другому відвантаженні;

50 % загальної суми контракту- при третім відвантаженні.

Усі перерахунки по штрафам повинні бути виконані з розрахунку останнього платежу.

Американська компанія виконала 4 січня відвантаження першої партії автомобілів у кількості 36 одиниць і вирішила здійснити страхування валютних надходжень шляхом укладання форвардних валютних контрактів, виходячи з припущення, що надалі вона цілком виконає графік відвантаження автомобілів відповідно до контракту. У лютому компанія відвантажила 30 автомобілів, а в березні - 54 автомобіля, виконавши контракт за обсягом постачання

Враховуючи приведені курси валют, обчислити загальні плановані і фактичні грошові надходження компанії в доларах США (USD) і канадських доларах (CAD).

4 січня:

Курс «спот» USD/CAD: 1,9295 – 1,9365;

Одномісячний курс «форвард»: 0,72 - 0,62 цента премії;

Двомісячний курс «форвард»: 1,47 – 1,37 цента премії.

4 березня:

Курс «спот» USD/CAD: 1,9400 – 1,9410.

Рішення

1. Ціна контракту складає:

$24725 * 120 = 2967000$ CAD.

2. Надходження, прогнозовані 4 січня:

➤ Перше відвантаження (січень):

$$2967000 * 20 / 100 = 593400 \text{ CAD.}$$

➤ Друге відвантаження (лютий):

$$2967000 * 30 / 100 = 890100 \text{ CAD.}$$

➤ Третє відвантаження (березень):

$$2967000 * 50 / 100 = 1483500 \text{ CAD.}$$

➤ Штраф за недовантажені автомобілі в січні:

$$(40 - 36) * 750 = 3000 \text{ CAD.}$$

3. Компанія «File LTD» 4 січня укладе форвардні валютні контракти з банком на наступні операції:

➤ продаж банку 593400 CAD за курсом «спот» 1,9365 канадських долара за дол. США:

$$593400 / 1,9365 = 306429,12 \text{ USD.}$$

➤ продаж банку 890100 CAD за одномісячним курсом «форвард» 1,9303 (1,9365 - 0,0062) канадських долара за дол. США:

$$890100 / 1,9303 = 461120,03 \text{ USD.}$$

➤ продаж банку 1480500 CAD з урахуванням штрафу за січень місяць (1483500 - 3000) за двомісячним курсом «форвард» 1,9228 (1,9365 - 0,0137) канадських долара за дол. США:

$$1480500 / 1,9228 = 769970,87 \text{ USD.}$$

➤ Плановані надходження за станом на 4 січня складуть:

$$306429,12 + 461120,03 + 769970,87 = 1537520,02 \text{ USD.}$$

4. Однак на компанію «*File LTD*» був накладений ще один штраф за 10 несвоєчасно поставлених автомобілів у лютому (30-40) по 500 канадських доларів за автомобіль. Сумарна величина штрафу складе:

$$500 \cdot 10 = 5000 \text{ CAD.}$$

Це означає, що компанія «*File LTD*» одержить на 5000 канадських доларів менше, ніж припускала 4 січня.

5. Для того щоб виконати форвардний валютний контракт, компанії «*File LTD*» необхідно придбати додатково 5000 CAD. Витрати компанії «*File LTD*» на покупку 5000 CAD 4 березня за банківським курсом «спот» 1,9400 CAD за долар США складають:

$$5000 / 1,94000 = 2577,32 \text{ USD.}$$

6. Фактичні надходження компанії «*File LTD*» на 4 березня складуть:

$$1537520,02 - 2577,32 = 1534942,7 \text{ USD.}$$

Комплексний приклад 2 до теми 4

Американська компанія "Stels" уклала контракт на покупку електронного устаткування в Канаді ціною 200000 канадських доларів. Половина цього товару була продана угорському покупцю за ціною 155 млн. форінтів, інша половина - румунському покупцю за ціною 780000 лей. Контракт на покупку товару був укладений 1 серпня, а платіж повинний бути виконаний до 1 листопада. Були укладені контракти на продаж товару:

- с угорським партнером – 1 вересня, платіж повинний бути виконаний до 1 грудня;

- с румунським партнером - 1 жовтня, платіж повинний бути виконаний 1 листопада.

Компанія забезпечує покриття всіх платежів в іноземній валюті на дні укладання цих контрактів:

- с угорським і канадським партнерами - на основі опціонного контракту;
- с румунським партнером - на основі фіксованого контракту.

Усі платежі повинні бути виконані й отримані в зазначені дні з використанням обмінних курсів, що приведені стосовно долара США в таблиці

Курси валют	Канадські долари		Угорські форинти		Румунські леї	
<i>І серпня</i>						
Курс "spot"	1,5195	1,5215	2114	2120	11,2800	11,3100
Одномісячний "форвард"	0,3	0,28	13	17	0,25	паритет*
	цента премії		форинтів дисконту		бань премії	
Тримісячний "форвард"	1,75	1,55	51	57	1,25	0,5
	цента премії		форинтів дисконту		бань премії	
Курси валют	Канадські долари		Угорські форинти		Румунські леї	
<i>І вересня</i>						
Курс "spot"	1,5175	1,5190	2125	2135	11,2750	11,3050
Одномісячний "форвард"	0,32	0,29	14	17	0,75	0,25
	цента премії		форинтів дисконту		бань премії	
Тримісячний "форвард"	1,95	1,8	53	60	1,5	0,75
	цента премії		форинтів дисконту		бань премії	
<i>І жовтня</i>						
Курс "spot"	1,5140	1,5165	2132	2138	11,2700	11,2950
Одномісячний "форвард"	0,31	0,28	12	16	0,5	0,25
	цента премії		форинтів дисконту		бань премії	
Тримісячний "форвард"	1,8	1,65	45	51	1	0,5
	цента премії		форинтів дисконту		бань премії	

*Примітка: паритет означає відсутність премії і дисконту

Необхідно розрахувати фінансовий результат компанії "Stels" від здійснення трьох угод.

Рішення

1. Покупка товару в Канаді. Дата форвардного опціонного контракту - 1 серпня, платіж може бути виконаний до 1 листопада.

Курс "spot" на 1 серпня	1,5195
Премія (тримісячна)	0,0175
Тримісячний курс "форвард", 1 серпня	1,5020
Витрати компанії складуть:	

$$200000/1,5020 = 133155,79 \text{ USD.}$$

2. Продаж товару в Угорщину. Дата форвардного опціонного контракту – 1 вересня.

Курс "spot" на 1 вересня	2135
Дисконт (тримісячний)	60
Тримісячний курс "форвард", 1 вересня	2195
Доход компанії складе:	

$$155000000/2195 = 70615,03 \text{ USD.}$$

3. Продаж товару в Румунію. Дата форвардного контракту - 1 жовтня.

Курс "spot" на 1 жовтня	11,2950
Премія (одномісячна)	0,0025
Одномісячний курс "форвард", 1 жовтня	11,2925

Доход компанії складе:

$$780000/11,2925 = 69072,39 \text{ USD.}$$

4. Фінансовий результат американської компанії "Stels" розраховано шляхом зіставлення витрат на придбання товару і доходів від його наступної реалізації. Результат розрахунку приведений у таблиці

Надходження	Угорщина	70615,03	USD
	Румунія	69072,39	USD
Всього		139687,43	USD
Витрати	Канада	133155,79	USD
Прибуток		6531,64	USD

ТЕМА 5. ОСОБЛИВОСТІ ВАЛЮТНИХ РОЗРАХУНКІВ У ФОРВАРДНИХ КОНТРАКТАХ

5.1. Визначення форвардних очків

В основі розрахунку вартості валюти, яка продається за форвардним контрактом, лежить поточний касовий курс, що коректується за допомогою додатка чи відрахування деякої суми, величина якої залежить від різниці в процентних банківських ставках. Ці величини є **форвардними очками**. Форвардні очки відображають розбіжності в процентних ставках. Вони є показниками того, якими будуть касові курси валют у момент передачі валюти покупцю. Тому, незважаючи на стабільність курсу багатьох твердих валют, вони на форвардному ринку можуть котируватися нижче свого номіналу.

Величина форвардних очків визначається наступними факторами:

- термін угоди;
- вид валюти (національна приналежність);
- характер угоди.

По депозитних угодах, тобто коли здійснюються вклади, наприклад, коли виконується інвестування грошових засобів, призначається низька ставка (ставка попиту). **При одержанні позики** (банк кредитує свого клієнта) – ставка призначається більш високою (ставка пропозиції). Ці ставки відносяться до ставок залучення і розміщення.

Валюта, на яку призначена низька процентна ставка, буде продаватися чи купуватися з надбавкою за валюту, на яку

встановлена більш висока процентна ставка. І навпаки, валюта, на яку призначена висока процентна ставка, буде продаватися зі знижкою. Знаючи відносну різницю процентних ставок, можна визначити, чи повинна на форвардному ринку валюта продаватися або купуватися зі знижкою (дисконтом) або з надбавкою (премією).

Приклад 1.

Маються дані про процентні ставки на основні валюти в європейських банках на термін один і три місяці, що приведені в таблиці

Валюти	Річна процентна ставка			
	Один місяць		Три місяці	
	Попит	Пропозиція	Попит	Пропозиція
USD	8,30	8,43	8,43	8,55
EUR	8,37	8,49	8,55	8,67
GBP	15,0	15,13	15,13	15,25
NOK	9,93	10,06	10,25	10,37
CHF	7,80	8,00	8,00	8,25

При розрахунку різниці процентних ставок необхідно пам'ятати, що банк котирує і укладає угоди за найбільш вигідним для нього курсами. Так, наприклад, через місяць різниця процентних ставок між норвезькою кроною і доларом США складе 1,63% (10,06-8,43) на користь крони. Отже, через 1 місяць норвезька крона буде продаватися (купуватися) зі знижкою стосовно долара США.

Якщо взяти співвідношення процентних ставок двох інших валют – Євро і швейцарського франка на термін три місяці, то виявляється, що курс швейцарського франка є нижче на 0,42% (8,25-8,67), і тому швейцарський франк через три місяці буде продаватися (купуватися) з надбавкою стосовно Євро.

Для обчислення курсу форвардної угоди необхідно виконати розрахунок форвардних очків, який здійснюється за формулою, що дозволяє різницю річних процентних ставок перевести в різницю поточних процентних ставок на період форвардного контракту

$$N = \frac{Kk * \frac{t}{360(365)} * \frac{|Основапроцентної ставки - Валюта процентної ставки|}{100}}{1 + \frac{Основапроцентної ставки}{100} * \frac{t}{360(365)}}, \quad (5.1)$$

де N - кількість форвардних очків валюти ($N = 0,0001 = 1$ очко);

Kk - касовий курс валюти;

t - кількість днів згідно форвардному контракту;

360 (365) - тривалість року.

При виконанні розрахунків для англійського фунта стерлінгів і інших валют країн Британської співдружності тривалість року обчислюється в 365 днів, в інших випадках - 360 днів. Найбільш розповсюдженими термінами платежу за форвардними угодами є терміни: один, два, три, шість і дванадцять місяців, що прийняті як стандартні терміни. Інші терміни платежу є нестандартними. Терміни платежу, менш одного місяця (наприклад, тиждень) належать до короткострокових.

Приклад 2.

Українська фірма, що продала продукцію за долари США, має намір через місяць (31 день) придбати швейцарські франки для оплати партії приладів, закуплених у Швейцарії. У день звертання

в банк долар США стосовно швейцарського франка котирувався за курсом USD/CHF = 1,2130-1,2140, де 1,2130 - курс, за яким банк купує долари США, і 1,2140 – курс, за яким він їх продає. З огляду на те, що виконується операція «спот», клієнту потрібно придбати швейцарські франки через місяць. Необхідно визначити кількість форвардних очків.

Рішення.

З таблиці вибираємо дані про річні процентні ставки для цих валют на термін один місяць

<i>Валюти</i>	<i>Попит</i>	<i>Пропозиція</i>
USD	8,30	8,43
CHF	7,80	8,00

Через місяць різниця в процентних ставках між попитом та пропозицією долара США і швейцарського франка складе:

$$\frac{8,43 - 7,80}{7,80} * 100 = 0,63\%$$

Форвардні очки для швейцарського франка складуть

$$N = \frac{1,2130 * \frac{31}{360} * \frac{|8,43 - 7,80|}{100}}{1 + \left(\frac{8,43}{100} * \frac{31}{360} \right)} = 0,0007 \quad (7 \text{ очків}).$$

Приклад 3.

Клієнту банку необхідно придбати норвезькі крони за долари США через 92 дні. Курс долара на день угоди склав:

USD/NOK = 7,1330-7,1345. Річні процентні ставки на три місяці приведені в таблиці. Розрахувати форвардні очки.

Рішення.

З таблиці вибираємо дані про річні процентні ставки для цих валют на термін три місяці

<i>Валюти</i>	<i>Попит</i>	<i>Пропозиція</i>
USD	8,43	8,55
NOK	10,25	10,37

Форвардні очки для норвезької крони складуть:

$$N = \frac{7,1330 * \frac{92}{360} * |8,55 - 10,25|}{1 + \left(\frac{8,55 * 92}{100 * 360} \right)} = 0,0303 \quad (303 \text{ очко}).$$

Приклад 4.

Клієнт банку бажає купити через місяць (t=30 днів) англійські фунти стерлінгів, заплативши за них американські долари. Курс валют склав: GBP/USD = 1,5470-1,5477. Розрахувати форвардні очки.

Рішення.

Річні процентні ставки на один місяць приведені в таблиці

<i>Валюти</i>	<i>Попит</i>	<i>Пропозиція</i>
GBP	15,00	15,13
USD	8,30	8,43

Форвардні очки для англійського фунта стерлінгів складуть:

$$N = \frac{5,5477 * \frac{30}{365} * \frac{|8,43 - 15,00|}{100}}{1 + \left(\frac{15,00}{100} * \frac{30}{365} \right)} = 0,0083 \quad (83 \text{ очко}).$$

Для спрощення розрахунків форвардних очків введемо умовні позначення, що представлені в таблиці

<i>Вид курсу</i>	<i>Попит</i>	<i>Пропозиція</i>
Касовий курс валюти (основа квоти / валюта квоти)	A	A'
Процентні річні ставки:		
основа ставки	B	B'
валюта ставки	C	C'

З урахуванням прийнятих позначень метод визначення форвардних очків прийме наступний вигляд:

1. При покупці в банку через визначений термін валюти квоти (A'), за яку будуть сплачувати основою квоти (A), розрахунок форвардних очків виконується за формулою

$$N = \frac{A * \frac{t}{360(365)} * \frac{|B - C|}{100}}{1 + \left(\frac{B}{100} * \frac{t}{360(365)} \right)}. \quad (5.2)$$

2. При покупці в банку через визначений термін основи квоти (A), за яку будуть сплачувати валютою квоти (A'), розрахунок форвардних очків виконується за формулою

$$N = \frac{A * \frac{t}{360(365)} * |C - B|}{1 + \left(\frac{B}{100} * \frac{t}{360(365)} \right)} \quad (5.3)$$

Властивості форвардних очків розглянемо на прикладі котирувань валют, приведених у таблиці 5.1.

Таблиця 5.1 - Котирування валют за форвардними контрактами

Валюта	Касовий курс	Форвардні очки			
		Один місяць		Три місяці	
		Попит	Пропозиція	Попит	Пропозиція
USD/EUR	0,9147- 0,9254	1	2	11	14
USD/CHF	1,4965- 1,5475	5	3	5	2
GBP/USD	1,5215- 1,5925	112	109	297	294
USD/SEK	9,2525- 9,3175	77	80	263	268
AUD/USD	0,5565- 0,6175	40	39	102	99
USD/JPY	128,25- 134,26	0	1	6	9

Дані таблиці 5.1 показують, що форвардні очки значно варіюють у залежності від виду валют. Незначна розбіжність форвардних очків обумовлена незначною різницею процентних ставок валют, великий розрив у форвардних очках свідчить про значне розходження в процентних ставках.

Властивості форвардних очків:

- Якщо форвардні очки зменшуються з ліворуч на праворуч (40-39), отже, австралійський долар котирується зі знижкою стосовно

долара США, а долар США буде котируватися з надбавкою стосовно австралійського долара.

- Якщо форвардні очки збільшуються з ліворуч на праворуч (0-1), отже, долар США котирується з надбавкою стосовно японській йени, яка котирується зі знижкою в одне очко стосовно долара США.

Форвардний курс валюти визначається в залежності від того, яка валюта є основою квоти. При цьому знак «+» чи «-» залежить від того, котирується валюта зі знижкою чи з надбавкою. Співвідношення форвардного курсу в залежності від котирувань валют може бути представлено у вигляді схеми у таблиці 5.2.

Таблиця 5.2 – Співвідношення форвардного курсу в залежності від котирувань валют

<i>Основа квоти котирується</i>	<i>Форвардні очки</i>	<i>Дії з касовим курсом</i>
<i>Зі знижкою (дисконтом)</i>	<i>Зменшуються з ліворуч на праворуч</i>	<i>Форвардні очки віднімаються</i>
<i>З надбавкою (премією)</i>	<i>Збільшуються з ліворуч на праворуч</i>	<i>Форвардні очки додаються</i>

Розходження у форвардних курсах має тенденцію до збільшення в міру переходу від короткострокового до довгострокового терміну платежу. При цьому зберігаються загальні правила, як для курсу «спот», так і для курсу «аутрайт»: курс попиту повинен бути нижче курсу пропозиції, тобто банк буде купувати основу квоти аутрайт за ціною, менше тієї, за якою він буде її продавати.

5.2. Форвардні крос-курси

Розрахунок форвардних крос-курсів здійснюється аналогічно касовим крос-курсам.

Приклад 5.

Українська фірма, що реалізувала свій товар у Німеччині з оплатою в Євро, закупила партію товару в Японії за умови його оплати через три місяці в японських йенах. Необхідно визначити тримісячний курс аутрайт EUR/JPY.

Рішення.

Скористаємося курсами валют, що приведені нижче:

USD/JPY (спот-курс):	128,25	134,26;
<u>Тримісячні форвардні очки:</u>	<u>+0,06</u>	<u>+0,09;</u>
Тримісячний аутрайт:	128,31	134,35.
USD/EUR (спот-курс):	0,9147	0,9254;
<u>Тримісячні форвардні очки:</u>	<u>+0,0011</u>	<u>+0,0014;</u>
Тримісячний аутрайт:	0,9158	0,9268.

- Банківський курс попиту аутрайт EUR/JPY:
 $128,31/0,9268 = 138,44;$
- Банківський курс пропозиції аутрайт EUR/JPY:
 $134,35/0,9158 = 146,70.$

Японський банк, що обслуговує угоду української фірми, одержавши від неї Євро, через три місяці сплатить рахунок японській фірмі за курсом 138,44 йени за Євро.

Курс «спот», для EUR/JPY складе:

«Спот», EUR/JPY: $128,25/0,9254 = 138,59$ (попит);

«Спот», EUR/JPY: $134,26/0,9147 = 146,78$ (пропозиція).

Величина форвардних очків з урахуванням вищенаведеного розрахунку складе:

Тримісячний аутрайт:	138,44	146,70;
«Спот», EUR/JPY:	138,59	146,78;
Форвардні очки:	- 0,15	- 0,08.

Тому що Євро є основою квоти, і форвардні очки зменшуються з ліворуч на праворуч, то Євро котирується зі знижкою. Правильність розрахунків можна перевірити шляхом розрахунку крос-курсу. Підрахуємо курс попиту аутрайт, використовуючи дані таблиці 5.1:

$$\frac{128,25 + 0,06}{0,9254 + 0,0014} = \frac{128,31}{0,9268} = 138,44.$$

Тримісячний курс попиту аутрайт EUR/JPY = 138,44.

5.3. Закриття форвардного валютного контракту

Форвардний валютний контракт являє собою неухильне зобов'язання купити чи продати конкретну суму валюти у визначену дату або в будь-який час між двома датами в майбутньому. Однак при виконанні форвардних валютних контрактів може виникнути така ситуація, коли інша сторона контракту (клієнт) або не може, або не бажає виконати свої зобов'язання, які передбачені за цим форвардним валютним контрактом.

Ризики невиконання імпортером своїх зобов'язань:

1. Постачальник не в змозі доставити товари відповідно до умов торговельного контракту, тому імпортер відмовляється прийняти товари і не погоджується сплачувати за нього.

2. Постачальник відправив менше товару, ніж очікувалося, можливо, через скорочення постачань, тому імпортер повинен сплатити меншу суму;

3. Постачальник спізнився з доставкою, тому імпортер повинен сплачувати за товар пізніше.

У кожній з цих ситуацій **імпортер** не бажає купувати іноземну валюту, яку було передбачено купити згідно умов форвардного валютного контракту.

Ризики невиконання експортером своїх зобов'язань:

1. Експортер може не одержати платіж чи одержати меншу суму, ніж очікувалося спочатку.

2. Експортер може одержати очікувану суму з деякою затримкою у часі.

У цих ситуаціях **експортер** не в змозі продати банку частину чи всю суму іноземної валюти, передбачену умовами форвардного валютного контракту.

Позиція банку полягає в тім, якщо клієнт не може виконати форвардний валютний контракт, то банк повинен забезпечити клієнту умови для виконання контракту в такий спосіб:

а) Якщо клієнт уклав контракт із банком на покупку валюти банком, але потім не зміг доставити цю валюту в банк, то банк може:

- продати валюту клієнту за курсом «спот» (коли настає термін виконання контракту);

- купити цю валюту на умовах форвардного валютного контракту.

б) Якщо клієнт уклав контракт із банком на продаж валюти банком, то банк може:

- продати клієнту зазначену суму валюти за курсом «форвард»;
- негайно купити цю валюту за курсом «спот».

Таким чином, банк дає можливість клієнту виконати його зобов'язання по форвардному валютному контракту, продавши відсутню валюту чи купуючи непотрібну валюту за курсом «спот». Такі угоди називають закриттям форвардного валютного контракту. **Закриття** - це завершення форвардного валютного контракту, якщо інший учасник контракту (клієнт) або не може, або не бажає виконати свої зобов'язання за цим контрактом.

Якщо клієнт уклав контракт на покупку валюти у свого банку по форвардному валютному контракту, але валюта йому не знадобилася, банк повинен закрити контракт, продавши валюту за курсом «форвард» і негайно купити її знову по банківському поточному курсу покупки «спот». На практиці банк виконує на поточному рахунку клієнта запис, що вказує на різницю між двома угодами. Цей запис може бути дебетовий чи кредитовий, тому що різниця між курсом «форвард» і курсом «спот» може забезпечити клієнту або збиток, або прибуток у момент закриття.

Закриття може бути:

- повне;
- часткове.

Повне закриття відбувається у випадках, коли клієнт:

а) не може одержати іноземну валюту, яку він за контрактом повинен продати банку;

б) йому більше не потрібна іноземна валюта, яку він за контрактом повинен купити в банку.

Часткове закриття банк здійснює у випадках, коли клієнт:

а) не може одержати повну суму іноземної валюти, яку він за контрактом повинен продати банку;

б) йому більше не потрібна вся іноземна валюта, яку він за контрактом повинен купити в банку.

5.4. Продовження форвардного валютного контракту

У процесі виконання форвардного валютного контракту може виникнути ситуація, коли контракт підходить до свого завершення, а клієнт ще не одержав очікувану валюту від закордонного покупця чи ще не повинен платити закордонному постачальнику. Однак клієнт не відмовляється від покупки чи продажу погодженої суми валюти за форвардним валютним контрактом. У таких ситуаціях клієнт може:

а) узгодити з банком закриття старого контракту за відповідним курсом «спот» і відкрити новий контракт на додатковий період за курсом, обчисленим звичайним шляхом;

б) узгодити з банком продовження контракту, змінивши банківський курс продажу чи покупки в цьому контракті.

Наслідки продовження форвардного валютного контракту:

1. Продовження форвардного валютного контракту дозволяє банку захистити свою валютну позицію на зовнішніх валютних ринках і тому:

- якщо первісний форвардний валютний контракт був на продаж валюти банком, тепер банк застосує свій курс покупки «спот» на дату продовження (як і при закритті);

- якщо первісний форвардний валютний контракт був на покупку валюти банком, тепер банк застосує свій курс продажу «спот» на дату продовження (як і при закритті).

2. Продовження відрізняється від закриття тим, що банк повинен укласти з клієнтом новий форвардний валютний контракт за курсом, який є більш сприятливим для клієнта, ніж при укладенні форвардного валютного контракту звичайним способом. Це робиться шляхом:

- застосування поточної премії чи дисконту продажу до курсу покупки «спот», коли продовження передбачає продаж валюти банком;

- застосування поточної премії чи дисконту покупки до курсу продажу «спот», коли продовження передбачає покупку валюти банком.

Такий спосіб встановлення валютного курсу при продовженні форвардного валютного контракту одержав назву **діагонального правила** призначення валютного курсу, що представлено на рисунку 5.1.

При продовженні форвардного валютного контракту банк надає клієнту більш сприятливий курс обміну, ніж при закритті, що передбачено діагональним правилом:

1. Якщо має місце контракт на продаж валюти банком:

- застосовується банківський курс покупки «спот» на дату продовження;

- плюс премія до банківського курсу продажу чи мінус дисконт за період продовження форвардного валютного контракту.

2. Якщо має місце контракт на покупку валюти банком:

- застосовується банківський курс продажу «спот» на дату продовження;

плюс премія до банківського курсу покупки чи мінус дисконт за період продовження форвардного валютного контракту.

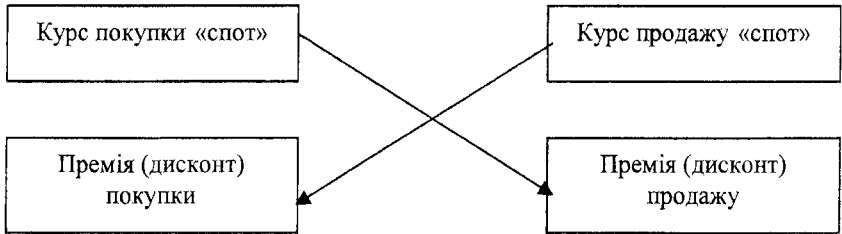

Рисунок 5.1 - Діагональне правило призначення форвардного курсу при продовженні форвардного валютного контракту

Первісний форвардний валютний контракт закривається, приносячи чистий збиток чи прибуток клієнту в залежності від того, як поточний курс «спот» співвідноситься з первісним курсом «форвард». Процедура закриття відбувається також у випадку продовження форвардного контракту.

При продовженні контракту обмінний курс для клієнта більш сприятливий, ніж при укладенні нового контракту. Якщо банк вважає, що продовження форвардного валютного контракту має сенс, то він повинен створити для клієнта більш сприятливі умови, ніж при закритті форвардного валютного контракту.

5.5. Визначення вартості форвардного валютного покриття

Процентна ставка, що визначає вартість валютного покриття розраховується за формулою

$$S_{в.п} = \frac{П(Д) * 360 * 100}{t * K_f}, \quad (5.4)$$

де $S_{в.п}$ - вартість валютного покриття;

$П(Д)$ - премія чи дисконт;

360 - кількість днів у році;

t - кількість днів форвардного покриття;

K_f - форвардний курс.

У формулі 5.4 замість кількості днів може бути використано кількість місяців у році - 12 (у чисельнику) і кількість місяців форвардного покриття (у знаменнику).

Приклад 6.

Банківське котирування долара США до гривні складає:

Курс «спот» USD/UAH = 5,4986 - 5,5785;

Одномісячний курс «форвард» USD/UAH = 0,47 - 0,54 копійки премії.

У розрахунку на рік вартість форвардного валютного покриття складе:

а) для клієнта, що купує долари США, одномісячне форвардне валютне покриття (банківський курс продажу)

$$\frac{0,0054 * 12 * 100\%}{1 * (5,5785 + 0,0054)} = 1,16 \% \text{ річних};$$

б) для клієнта, що продає долари США, одномісячне форвардне валютне покриття (банківський курс покупки)

$$\frac{0,0047 * 12 * 100\%}{1 * (5,4986 + 0,0047)} = 1,02 \% \text{ річних.}$$

Середня величина між цими двома курсами складає

$$(1,16 + 1,02)/2 = 1,09 \% \text{ річних.}$$

Дана величина являє собою середньорічну процентну ставку.

Комплексний приклад 1 до теми 5

4 березня український експортер уклав комерційний контракт на продаж партії товарів естонському покупцю і повинен одержати за цей товар 4 травня 600 тис. крон. Експортер бажає забезпечити покриття свого валютного ризику, тому 4 березня він укладає двомісячний форвардний валютний контракт на продаж банку естонських крон.

4 травня український експортер повідомляє своєму банку, що через затримку в платежі з боку естонського покупця валютні надходження відкладено до 4 червня, і банк погоджується продовжити форвардний валютний контракт терміном на один місяць.

Курс естонської крони ЕЕК/УАН складає

4 березня

Курс «спот» 0,3927 – 0,4129;

Двомісячний курс «форвард» 0,84 – 1,13 копійок премії.

4 травня

Курс «спот» 0,4981 – 0,5676;

Одномісячний курс «форвард» 0,20 – 0,80 копійок премії.

Визначити:

а) яку суму національної валюти одержить український експортер, якщо форвардний валютний контракт буде продовжено;

б) яку суму одержав би український експортер, якби форвардний валютний контракт був закритий 4 травня, а новий одномісячний форвардний валютний контракт був укладений звичайним способом.

Рішення:

а) Закриття і продовження форвардного валютного контракту:

4 березня

➤ Банк укладає форвардний валютний контракт на покупку 600 тис. естонських крон за курсом 0,4011 грн. (0,3927+0,0084) за одну естонську крону. Український експортер одержить суму в національній валюті, яка дорівнює

$$600000 * 0,4011 = 240660 \text{ грн.}$$

4 травня

➤ Для виконання зобов'язань згідно з умов форвардного валютного контракту експортер купує у банку необхідну валюту за курсом спот на 4 травня

$$600000 * 0,5676 = 340560 \text{ грн.}$$

➤ Збитки експортера при закритті форвардного валютного контракту становитимуть

$$240660 - 340560 = -99900 \text{ грн.}$$

➤ Після закриття форвардного валютного контракту банк продовжує угоду з експортером за більш сприятливим курсом. Новий форвардний курс відповідно до діагонального правила призначається банком на основі курсу продажу, що складе

$$0,5676 + 0,0020 = 0,5696 \text{ грн.}$$

4 червня

➤ Банк купує 600 тис. естонських крон за курсом 0,5696 за одну естонську крону. Український експортер одержить суму в національній валюті, яка становить

$$600000 * 0,5696 = 341760 \text{ грн.}$$

➤ З урахуванням збитку від закриття форвардного валютного контракту отримана експортером сума від закриття і продовження форвардного валютного контракту складе

$$341760 - 99900 = 241860 \text{ грн.}$$

б) Закриття і укладення нового форвардного валютного контракту.

Укладання нового форвардного валютного контракту передбачає первісне закриття раніше укладеного контракту. Тому для експортера ця операція, як було розраховано раніше, принесе йому збиток у сумі 99900 грн.

4 травня

➤ Банк укладає форвардний валютний контракт на покупку 600 тис. естонських крон за курсом 0,5001 грн. (0,4981+0,0020) за одну естонську крону. Український експортер одержить суму в національній валюті, яка становитиме

$$600000 * 0,5001 = 300060 \text{ грн.}$$

➤ З урахуванням збитку від закриття форвардного валютного контракту отримана експортером сума від закриття і укладання нового форвардного валютного контракту становитиме

$$300060 - 99900 = 200160\text{грн.}$$

Таким чином, порівняння двох варіантів здійснення продажу валюти банку свідчить, що для експортера більш вигідним є продовження форвардного валютного контракту, який у даному випадку забезпечує додаткове одержання доходу в сумі

$$241860 - 200160 = 41700\text{грн.}$$

Комплексний приклад 2 до теми 5

У канадському банку на початок дня була закрита позиція в американських доларах. Канадський імпортер побутової техніки виразив бажання придбати через місяць у банку 1 млн. доларів США на умовах форвардного валютного контракту. У зв'язку з цим у банку виникає необхідність провести котирування курсу американського долара до канадського долара за форвардною згодою з терміном погашення через місяць. Продавши валюту на основі форвардного валютного контракту, банк буде мати коротку позицію в американських доларах. Тому в банку з'являється ризик, пов'язаний з відкритою валютною позицією. Уникнути його можна, купивши валюту на спот-ринку, чи в іншого клієнта банку за курсом «аутрайт».

Визначити який форвардний курс варто вибрати банку для продажу канадському імпортеру доларів США. Вихідні дані наведено в таблиці

Спот-курс	USD/CAD	1,4892-1,4902
Процентна ставка для валют	депозитна,%	кредитна,%
USD	5,10	5,26
CAD	3,0	3,5

Рішення

Банк продає американські долари на умовах «форвард», тому буде мати коротку позицію в американських доларах. Для того щоб закрити коротку позицію, банк купує долари США на спот-ринку за курсом 1,4902 CAD. Оскільки банку протягом місяця ці кошти не будуть потрібні, він розміщує їх на депозит під 5,1% річних. Тепер у банку виникає коротка позиція в канадських доларах, закрити яку він може, якщо візьме кредит у канадських доларах терміном на місяць під 3,5% річних. Таким чином, унаслідок послідовно виконаних операцій банк одержує додатковий доход у розмірі 1,6%, а тому може продати американські долари на умовах «форвард» на 1,6% дешевше спот-курсу продажу, який складає 1,4902 канадських доларів за долар США. Співвідношення показника 1,6% до процентної ставки за депозитами буде величиною форвардної маржі. Для розглянутого випадку форвардна маржа становитиме

$$D = \frac{1,4902 \cdot (3,5 - 5,1) \cdot 30}{360 \cdot 100 + 5,1 \cdot 30} = -\frac{71,5296}{36153} = -0,0020$$

Форвардний курс продажу американських доларів становитиме

$$1,4902 - 0,0020 = 1,4882.$$

ТЕМА 6. ВАЛЮТНІ УГОДИ «СВОП»

6.1. Сутність операцій «своп»

Різновидом валютної угоди, що поєднує готівкову і термінову операції, є угода «своп». «Своп» (від англ. *swap* – обмін) - це валютна операція, що поєднує купівлю-продаж двох валют на умовах негайної поставки з одночасною контругодою на певний строк з тими ж валютами. При цьому два партнери (банк і корпорація) домовляються про зустрічні платежі. Особливістю угоди є відсутність в розрахунках валютної готівки. Ці угоди являють собою лише обмін зобов'язаннями чи вимогами. В операціях «своп» готівкова угода відбувається за курсом «спот», що у терміновій угоді коригується з урахуванням премії чи дисконту в залежності від зміни валютного курсу. При цьому клієнт заощаджує на **маржі** - різниці між курсами продавця і покупця за готівковою угодою. Операції «своп» зручні для банків: вони не створюють відкритої валютної позиції (покупка покривається продажем), тимчасово забезпечують необхідною валютою без ризику, пов'язаного зі зміною її курсу.

Сторона, що здійснює угоду «своп», погоджує касовий продаж (покупку) з форвардною покупкою (чи продажем). Величина касового курсу згодом не впливає на фінансові результати учасників угоди, тому що курс форвардної угоди буде змінюватися і тим самим відкоригує курс «спот».

Операції «своп» проводяться у всіх основних єрвалютах, однак велика їх кількість припадає на долар США. Угоди «своп» укладають, як правило, на термін від 2 до 10 років.

Угода, при якій відбувається продаж валюти на умовах «спот» з одночасною її покупкою на умовах «форвард», має назву «репорт». Угода, при якій купується іноземна валюта на умовах «спот» і одночасно вона ж продається на умовах «форвард», має назву «депорт».

Операції «своп» використовуються з метою:

- здійснення комерційних угод. Банк продає іноземну валюту на умовах негайного постачання й одночасно купує її на термін. Наприклад, комерційний банк, маючи вільні долари США терміном на 6 місяців, продає їх за національну валюту на умовах «спот». Одночасно, з огляду на потребу в доларах США через 6 місяців, банк купує їх за курсом «форвард». При цьому можливий збиток унаслідок курсової різниці, але в підсумку банк одержує прибуток, надаючи в кредит національну валюту;

- придбання банком необхідної валюти без валютного ризику (на основі покриття зустрічною операцією) для забезпечення міжнародних розрахунків, диверсифікації валютних резервів;

- кредитування клієнта. Так, якщо клієнт має попит на кредитні ресурси у визначеній валюті (наприклад, у швейцарських франках), а банк має у своєму розпорядженні ресурси в іншій валюті (наприклад, у доларах США), він може задовольнити кредитну заявку, перевівши долари США у швейцарські франки шляхом операції «своп».

Операція «процентний своп» являє собою середньострокову або довгострокову угоду між двома банками чи фінансовими організаціями, відповідно до якої одна сторона бере на себе зобов'язання сплачувати за визначеною сумою кредиту відсотки по фіксованій ставці, а інша сторона

зобов'язується сплачувати відсотки по тій же сумі кредиту в тій же валюті, але за змінною ставкою. При цьому учасники угоди «процентний своп» не вступають у кредитні відносини між собою, і реального руху грошових коштів за кредитом не відбувається.

За угодою «валютний своп» сторони погоджують суму основного боргу в одній валюті і її еквівалент в іншій валюті, на відміну від «процентного свопа», де реального руху коштів по основній сумі не відбувається. Сторони обмінюються тільки процентними платежами (при цьому на практиці платежі виконуються, як правило, у розмірі обсягу операції).

Операції «процентний» і «валютний своп» використовуються з метою страхування від ризиків несприятливої зміни процентних ставок і валютних ризиків по кредитних операціях, а також для зниження вартості залучення і надання валютних коштів.

З 60-х рр. минулого століття операції «своп» використовуються також центральними банками промислово розвинутих країн світу для тимчасового підкріплення своїх резервів в іноземній валюті при проведенні валютної інтервенції. Угоди «своп» відбуваються в межах установленого міжбанківською угодою ліміту взаємних кредитів у національних валютах на термін 3 - 6 місяців, які часто пролонгуються.

6.2. Арбітражні угоди

Арбітражні угоди можуть відбуватися з товарами, цінними паперами і валютою. **Валютна арбітражна угода** здійснюється з метою одержання прибутку за рахунок різниці курсів валют на

ринках різних країн (**просторовий арбітраж**) чи за рахунок зміни валютного курсу в часі (**терміновий арбітраж**). Умовою проведення арбітражних операцій є використання вільно конвертованих валют. Арбітражні угоди припускають використання різниці в котируваннях на міжнародному і національному валютному ринках. Передумовою для здійснення арбітражних операцій є розбіжність курсів на різних валютних ринках, а також курсів різних платіжних засобів на одному ринку. Використовуючи різницю між цінами ф'ючерсних контрактів на валютному ринку, і їх розрахунковим (теоретичним) форвардним курсом, дилери і менеджери фінансових компаній мають можливість одержання безризикових прибутків за рахунок комбінування покупок валюти на готівковому ринку і її продажу на терміновому ринку.

Більш складним є валютний арбітраж, коли в операції використовується кілька валют на кількох різних валютних ринках. Але й у цьому випадку арбітражист повинен завершити угоду в тій валюті, з якою він почав валютний арбітраж. Такий валютний арбітраж є *спекулятивним*. У сучасних умовах, коли усі банки-учасники валютного ринку пов'язані між собою ефективними і надійними каналами зв'язку і мають оперативне інформаційне забезпечення, валютні курси на різних валютних ринках не можуть суттєво відхилитися на величину різниці між курсами покупця і продавця. Це дозволяє практикувати лише конверсійний (обмінний) арбітраж. При проведенні такої валютної операції метою арбітражиста є найбільше вигідно купити іноземну валюту (наприклад, для погашення боргу кредитору). У цьому випадку одержання прибутку внаслідок курсових різниць на різних валютних ринках є лише самоціллю банку. Виконуючи доручення свого

клієнта, банк буде прагнути купити необхідну валюту на тім ринку, де курс її найбільш сприятливий. Тому початкова і кінцева валюти можуть не збігатися. Валютний арбітраж, на відміну від інших видів валютних операцій, сприяє короткочасному вирівнюванню валютних курсів на різних валютних ринках.

Так, на валютному ринку, де валюта має відносно низький курс, арбітражні операції збільшують на неї попит, у результаті чого курс валюти починає зростати. І, навпаки, на валютному ринку, де валюта має високий курс, такі операції збільшують на неї пропозицію, і курс починає падати. Важливу роль відіграє і суб'єктивний фактор - психологія дилера, точність його розрахунків (прогнозів), а також його реакція на попит та пропозицію ринку.

Види валютного арбітражу:

- вирівнюючий
- процентний;
- валютно-процентний.

Вирівнюючий арбітраж підрозділяється на прямий і непрямий. Прямий арбітраж - це використання курсової різниці між валютами боржника і кредитора. У непрямому арбітражу бере участь третя валюта, що купується по дуже низькому курсу і продається замість платежу.

Процентний арбітраж виникає в умовах, коли капітал спрямовується в країни, де існують високі процентні ставки. Він пов'язаний з операціями на ринку позичкових капіталів і включає дві угоди: одержання кредиту на іноземному ринку позичкових капіталів, де ставки нижче; розміщення еквівалента запозиченої іноземної валюти на національному ринку капіталу, де процентні ставки вище.

Валютно-процентний арбітраж – це різновид процентного, заснований на використанні банком різниці процентних ставок за угодами, що здійснюються у різний термін.

У цілому витрати валютної торгівлі є вирішальним чинником здійснення арбітражу, оскільки від їхньої величини, в остаточному підсумку, залежить отриманий прибуток. До таких витрат відносяться витрати на зв'язок (телефон, телеграф) і перекази, збори на біржі, витрати на заробітну плату банківського персоналу, можливі втрати за відсотками.

Оскільки зміст арбітражу полягає в тім, щоб купити валюту в одному місці дешевше, а в іншому місці продати її дорожче, то наслідком цього є зростання попиту в місцях покупки та збільшення пропозиції в місцях продажу. Через постійні спроби одержати арбітражний прибуток у кожному конкретному випадку курсові і процентні різниці стають усе менше і в остаточному підсумку зникають. Але арбітраж не зникає цілком, тому що в результаті діяльності дилерів виникає нова нерівновага курсів.

На відміну від звичайної валютної спекуляції при валютному арбітражу дилер орієнтується на короткостроковий характер операції і намагається змінювати свою тактику в залежності від коливань курсів у короткий термін між угодами. Метою валютної спекуляції є тривале підтримування довгої позиції у валюті - кандидати на знецінення.

Комплексний приклад 1 до теми 6

Валютний дилер банку «Ікар» запрошує валютного дилера банку «Фортуна» здійснити котирування одноденного «свопа» на

умовах «том-некст» (t/n) USD/UAH*. Форвардні пункти для угоди t/n складають 1-3. Спот-курс склав: 5,5021 – 5,5031.

Рішення

Якщо банк «Ікар» укладає одноденну угоду «депорт» (b/s** *swap*), то валютний курс USD/UAH буде складати: 5,5022 – 5,5031. Відповідно для банку «Фортуна» це буде угода «репорт» (s/b *swap*). Якщо банк «Ікар» укладає одноденну угоду «репорт» (s/b *swap*), то валютний курс USD/UAH буде складати: 5,5021 – 5,5034.

Примітка:

* t/n продана (куплена) валюта ціни/ за валюту платежу;

** buy/sell;

*** запис операції «своп» наступний: 6М USD/UAH b/s *swap*, це означає, що на умовах «спот» куплено визначену суму американських доларів за гривні і продано таку ж суму доларів за гривні за курсом «аутрайт» на 6 місяців.

Комплексний приклад 2 до теми 6

Український банк «Фортуна» бажає взяти кредит на суму 150 млн. дол. США. На зовнішньому фінансовому ринку такий кредит йому можуть надати під 14% річних. Одночасно американська компанія «Трайел» звернулася з проханням надати їй кредит у сумі 830 млн.грн. для фінансування нового підприємства в Україні. Компанія «Трайел» може одержати доларовий кредит у США на умовах 10% річних на суму 830 млн.грн., а українські банки обіцяють їй гривневий кредит на суму 830 млн.грн. під 40%. Який результат може дати взаємне фінансування банку «Фортуна» і компанії «Трайел», якщо банк «Фортуна» після переговорів погоджується надати компанії «Трайел» гривневий кредит на

умовах 30% річних. Розрахувати умовні обмінні курси, що можуть бути використані при укладенні угоди.

Рішення

Компанія «Трайел» одержує доларовий кредит під 10% річних, а потім обоє учасників угоди обмінюються сумами кредитів. Відповідно через рік банк «Фортуна» повинен буде заплатити суму в 171 млн. дол. США і одержати 1162 млн. грн. Фактично банк одержить від компанії «Трайел» тільки 1079 млн. грн., але і сам не буде платити зайві 4% (14-10), тобто 6 млн. дол. За таких умов протягом терміну дії угоди контрагенти виплачують один одному відповідні відсотки (банк компанії - 10% у доларах, компанія банку – 30% у гривнях). Після закінчення угоди знову здійснюється обмін сум: 150 млн. доларів на 830 млн. грн. Розрахунок умовних валютних курсів приведено у таблиці

Співвідношення сум кредитів	Розрахунковий валютний курс USD/UAH
1. На початок угоди	$830/150 = 5,53$
2. На кінець угоди за умовами розрахунку: 10% в доларах і 30% в гривнях	$1079/165 = 6,54$
3. На кінець угоди за умовами розрахунку: 14% в доларах і 40% в гривнях	$1162/171 = 6,79$

Таким чином, укладання угоди «своп» зі зниженням відсотків для українського банку буде вигідним, тому що умовний валютний курс у другому випадку був на 25 копійок нижче, ніж у третьому.

ТЕМА 7. ВАЛЮТНІ ОПЦІОНИ

7.1. Сутність і основні риси валютних опціонів

Валютні опціони аналогічно форвардним валютним контрактам призначені для зменшення й усунення валютних ризиків. **Валютний опціон** (від лат. *option* - право на вибір) – це угода, відповідно до якої експортер або імпортер, купуючи опціон, набуває права на покупку або продаж визначеної кількості валюти за встановленим обмінним курсом на деякий час у майбутньому. На відміну від форвардного валютного контракту, виконання якого є обов'язковим, валютний опціон не є обов'язковим до виконання для його власника. Опціон гарантує як мінімум визначений (заздалегідь установлений) варіант обмінного курсу при купівлі або продажу валюти, якщо в призначений час на ринку валют спот-курс буде менш вигідним для власника опціону. Максимально можливі втрати для власника опціону - це розмір премії, сплаченої продавцю опціону. Ці втрати відбуваються у випадку, якщо опціон не виконано. Премія, що була сплачена, є вартістю ризику для власника опціону. Опціон може передбачати право відмови від угоди протягом домовленого терміну.

Продавцем валютного опціону є банк або ділер одного з ринків опціонів, якщо ними торгують на біржі. Він одержує премію, якщо виступає продавцем, і знижку, якщо купує валюту з поданням опціону. При відмові від угоди премія (знижка) являють собою комісійні ділера. В опціонній угоді сторона-опціонер одержує премію в обмін на надання яких-будь особливих можливостей або прав. Премія сплачується під час покупки або відразу після неї і виражається часткою від суми опціону або як

відсоток від основної суми. Ризик для продавця опціону полягає в наступному. Якщо опціон був реалізованим, то ціна виконання для його власника буде вигіднішою відносно поточного обмінного курсу і продавець опціону зазнає збитків, оскільки він буде зобов'язаний купити або продати валюту за менш вигідном курсом, ніж поточний. Прибуток або збиток для продавця опціону є прямо протилежним збитку або прибутку власника опціону.

Валютний опціон містить шість стандартних умов:

- вид валюти;
- вид операції;
- сума валюти;
- курс обміну;
- дата виконання опціону;
- можливості виконання опціону.

Валютні опціони застосовуються в таких випадках:

1. Коли час і сума валютних надходжень/платежів не є конкретними, або точно не відомі. Якщо угода не відбулася, то опціон може бути проданий на ринку або виконаний з прибутком (якщо ціна виконання більш сприятлива, ніж курс «спот»).

2. При захисті експортних або імпорتنних товарів, ціна на яких суттєво залежить від коливань курсу валют. Якщо має місце сприятлива зміна обмінних курсів, то опціон дозволяє імпортеру (експортеру) одержати прибуток від покупки опціону (на відміну від форвардних валютних контрактів, коли імпортер (експортер) прив'язаний до фіксованого обмінного курсу).

Угоди з опціоном необхідні при хитливій кон'юктурі, різких коливаннях валютного курсу або при відсутності досвіду у

підприємців і суб'єктів валютних операцій. Частіше усього опціони використовуються як елемент страхування, а угода при цьому не здійснюється. Опціон може бути виконаним, якщо обмінний курс «спот» зміниться таким чином, що буде вигідніше продати валюту за курсом цього опціонного контракту. Власник опціону може дозволити завершитися терміну дії опціону, якщо обмінний курс «спот» зміниться таким чином, що буде вигідніше продати валюту за курсом «спот», а не за опціонним курсом. Водночас, вартість валютних опціонів є достатньо високою, тому вони не вигідні для невеличких угод.

Валютні опціони можуть бути оформлені в різноманітних фінансових установах:

- вони виписуються для клієнтів банками;
- купуються (продаються) на біржі опціонів.

Недоліки валютних опціонів:

висока вартість;

необхідність попередньої оплати;

відсутність обігу позабіржових опціонів;

неможливість отримати опціон для всіх валют.

Валютні опціони дозволяють компаніям не тільки захистити себе від валютного ризику при найгірших обставинах, але також і скористатися будь-яким «позитивним» прибутком при сприятливих змінах валютних курсів. Така угода є дорогою і вартість премії може складати біля 5% від загальної суми, покритою валютою, а конкретна сума залежить від очікуваних змін валютного курсу.

7.2. Види валютних опціонів

В залежності від дій з боку власника валютного опціону вони можуть виконуватися у двох видах:

- опціон на покупку - **«кол» опціон** - дає покупцю опціону право на покупку відповідної валюти по фіксованому обмінному курсу (продавець опціону повинен обов'язково продати відповідну валюту за цим курсом);
- опціон на продаж - **«пут» опціон** - дає покупцю опціону право продати відповідну валюту по фіксованому обмінному курсу (продавець опціону повинен купити відповідну валюту за цим курсом).

В залежності від можливого часу виконання опціони бувають двох видів:

- **американський опціон** - може бути виконаний у будь-який час протягом періоду його дії. Термін дії опціону встановлюється між першою й останньою датою розрахунків.
- **європейський опціон** – може здійснюватись тільки наприкінці опціонного періоду, тобто на конкретну дату розрахунків.

Обидва типи опціонів використовуються як в європейських, так і в американських країнах, де відбуваються такі операції.

Для розрахунків за опціонною угодою потрібно два робочих дні, тому валютний опціон повинен бути виконаним його власником за два дні до означеної дати розрахунків, якщо власник опціону взагалі збирається його виконувати.

Валютний опціон, що враховує особливості конкретного контракту, є **позабіржовим опціоном**, він випишується банком клієнту під відповідний комерційний контракт. Він точно пристосований до вимог клієнта як по сумі, ціні (обмінному курсу), так і по даті виконання. Умови позабіржових опціонів обговорюються покупцем і банком. Банк погоджується продати опціон, специфікація якого підходить вимогам покупця і встановлює ціну покупки (премію), яку повинен сплатити покупець.

Вартість покупки опціону визначається:

- «внутрішньою» вартістю опціону при запропонованому обмінному курсі. Внутрішня вартість опціону – це різниця між ціною виконання і поточною ринковою ціною.

- «тимчасовою» (терміною) вартістю, що залежить від тривалості опціону і зміни курсу валют опціону. Внутрішня вартість опціону – це сума, на котру розмір премій перевищує «внутрішню» вартість опціону.

Так, наприклад, шестимісячний опціон на покупку значної суми в доларах (більш 5 млн. дол.), якщо клієнт не одержує прибутку, а «залишається при своїх грошах», буде коштувати приблизно 3% від ціни виконання. Це означає, що валютний опціон є дорогим і тому уявляє інтерес для клієнтів, які мають справу з великими сумами. Висока вартість опціонів пояснює перевагу для багатьох клієнтів форвардних валютних контрактів.

Основні риси позабіржових валютних опціонів:

1. Висока вартість.

2. Опціони не є обіговими, що є їх суттєвим недоліком. Клієнт повинен тримати опціон до дати його виконання і потім або виконати його, або дозволити прострочити термін його дії.

3. Позабіржовий опціон може бути повернутим тільки в той банк, де він був куплений.

4. Одним з засобів дій з позабіржовим опціоном є «закриття позиції» шляхом укладання зворотного опціону. Наприклад, якщо початковий опціон був на покупку за курсом «форвард» («кол» опціон), клієнт може укласти «пут» опціон для продажу за курсом «форвард» на ту ж суму і ту ж дату виконання, а потім отримати прибуток від різниці між двома цінами виконання.

Стандартний опціон (біржовий) – це контракт на уніфіковані суми й уніфіковані періоди часу. Вони купуються на біржах опціонів. Ці опціони можуть бути перепродані їхніми власниками на відповідній біржі ще до закінчення терміну використання. Опціони стандартизовані і тому можуть бути використані тільки для визначених видів валют. Оборотність цих опціонів спричиняє велику ймовірність того, що основна частина обсягу торгів не базується на відповідній комерційній справі, а має спекулятивний характер. У таких опціонів ціни мають значно менший діапазон коливань, чим у опціонів на замовлення. Недоліком таких опціонів є неможливість їх точно пристосувати до необхідної суми і дати завершення.

Комплексний приклад 1 до теми 7

Ділер реалізує червневий опціон «пут» на продаж канадських доларів за американські долари за ціною виконання 0,60 USD за 1 CAD з премією за контракт у сумі 750 USD. Сума

одного опціону «пут» - 50000 CAD. Водночас купується такий самий опціон «кол» за ціною виконання 0,58 USD за 1 CAD з премією в сумі - 1300 USD. Визначити фінансовий результат від виконання двох опціонів.

Рішення

Валютний опціон	Розрахунок	Сума, USD
Виконаний опціон: «пут»	$50000 * 0,6 - 750$	29250
«кол»	$50000 * 0,58 + 1300$	30300
Фінансовий результат	$29250 - 30300$	-1050

Комплексний приклад 2 до теми 7

Американська компанія вирішує через три місяці придбати устаткування в Канаді на суму 64500 канадських доларів. Щоб захистити себе від можливих валютних ризиків 1 вересня компанія на Філадельфійській біржі бажає придбати європейський валютний опціон терміном на три місяці. На біржі сума стандартного валютного опціону становить 50000 канадських доларів за ціною виконання 0,52 долара США за один канадський долар. Премія нараховується в розмірі 7,10 американських центів на один канадський долар. Необхідно:

1. Визначити тип валютного опціону («кол» або «пут»).
2. Розрахувати вартість купівлі валютного опціону.
3. Визначити фінансовий результат валютного хеджування компанії, якщо курс валют на 1 грудня склав:

а	USD/CAD	1,8522	1,8723
б	USD/CAD	2,0962	2,1928

4. Розрахувати фінансовий результат валютного хеджування компанії за умови укладення форвардного валютного контракту, якщо курс валют на 1 вересня склав:

USD/CAD	1,8719	1,8912
Форвардні пункти	70	60
	Премія	

5. Навести можливі варіанти валютного хеджування та відповідні фінансові результати.

Рішення

1. Компанія через три місяці має намір придбати устаткування, тому їй знадобляться канадські долари, котрі вона буде купувати у банка. Тому компанія буде укласти валютний опціон типу «кол».

2. Американська компанія має змогу 1 вересня на біржі:

- купити один валютний опціон на суму 50000 канадських доларів;
- на залишок суми канадських доларів – 14500 CAD - компанія може укласти форвардний валютний контракт або купити потрібну валюту за курсом «спот» на 1 грудня.

Ціна опціону складе: $50000 \cdot 0,52 = 26000$ USD.

Премія: $50000 \cdot 0,071 = 3550$ USD.

Вартість валютного опціону: $26000 + 3550 = 29550$ USD.

3. Вартість купівлі валюти на залишок суми 14500 CAD на умовах форвардного валютного контракту становитиме:

$14500 / (1,8719 - 70/10000) = 7775,22$ USD.

Загальна вартість купівлі одного валютного опціону і укладення форвардного валютного контракту на залишок суми складе:

$$29550 + 7775,22 = 37325,22 \text{ USD.}$$

Якщо американська компанія замість укладення форвардного валютного контракту придбає 14500 канадських доларів за курсом «спот» 1 грудня, то її витрати становитимуть:

а) при підвищенні курсу канадського долара

$$14500/1,8522 = 7828,53 \text{ USD;}$$

б) при зниженні курсу канадського долара

$$14500/2,0962 = 6917,28 \text{ USD.}$$

Загальна вартість придбання одного валютного опціону і канадських доларів за курсом «спот» становитиме:

а) при підвищенні курсу канадського долара

$$29550 + 7828,53 = 37378,53 \text{ USD;}$$

б) при зниженні курсу канадського долара

$$29550 + 6917,28 = 36467,28 \text{ USD.}$$

4. Вартість придбання валюти в сумі 64500 CAD на умовах форвардного валютного контракту становитиме:

$$64500/(1,8719 - 70/10000) = 34586,30 \text{ USD.}$$

5. Можливі варіанти сум витрат американської компанії за хеджуванням валютного ризику наведені в таблиці

Показники	При підвищенні курсу канадського долара варіант (а)	При зниженні курсу канадського долара варіант (б)
Ціна покупки одного опціону	26000	26000
Премія	3550,00	3550,00
Форвардний контракт на залишок суми	7775,22	7775,22
Виконаний опціон і форвард	37325,22	37325,22
Спот-курс на залишок	7828,53	6917,28
Виконаний опціон і спот-курс	37378,53	36467,28

Показники	При підвищенні курсу канадського долара варіант (а)	При зниженні курсу канадського долара варіант (б)
Контракт за форвардом на загальну суму	34586,30	34586,30
Контракт за спот-курсом на загальну суму	34823,45	30769,96
Невиконаний опціон і форвард	38320,14	35177,91
Невиконаний опціон і спот-курс	38373,45	34319,96
Примітка: Якщо припускається, що валюта буде здешевлюватися, то для таких умов більш привабливим має бути придбання валютного опціону.		

Наведені результати свідчать, що у випадку підвищення курсу валюти, варіант (а), необхідно реалізувати опціон. В протилежному випадку більш вигідним стає його невиконання. Укладення форвардного контракту є більш дешевим у порівнянні з купівлею опціону, однак в разі зростання вартості валюти, варіант (б), опціон можна не виконувати, а форвардний контракт повинен бути виконаним.

ТЕМА 8. ФОРФЕЙТИНГ

8.1. Сутність операції «а форфе»

Наприкінці 50-х – початку 60-х років виник новий тип фінансово-кредитних операцій – «а форфе» (від фр. *forfait* – відмова від права), виникнення яких пов'язане з розширенням обсягів торгівлі, відсутністю фінансових коштів у експортерів при наданні імпортерам середньострокових комерційних кредитів. Виникнення форфейтинга було обумовлено недосконалістю деяких видів операцій «делькредере», що не задовольняли постійно зростаючий попит на міжнародні кредити. Швейцарія, яка традиційно вважається значним банківським центром і має багаторічний досвід у фінансуванні міжнародної торгівлі, стала одним із засновників перших ринків форфейтування. В сімдесяти роки нова форма фінансування поширилася по всій Європі, і сьогодні майже кожен банк, який працює на міжнародному ринку, у тих чи інших обсягах здійснює операції форфейтування. Операція набула поширення в зовнішній торгівлі. Для здійснення операцій форфейтування створено спеціальні банки, які діють у рамках великих банківських холдингів. Широко відомі форфейтингові банки *Credit Swiss Holding* і *Swiss Bank Corp* (Швейцарія). Аналогічні банки діють у Великобританії, Франції, США та інших країнах. На початку 80-х років центр торгівлі змістився до Лондону - самий впливовий сучасний європейський фінансовий центр. Банки Німеччини беруть активну участь у розвитку цієї форми експортного фінансування: німецькі експортери в більшості обслуговуються німецькими банками.

Форфейтинг є однією з нових для українського ринку форм банківських операцій, економічний зміст яких полягає у фінансуванні зовнішньоекономічної діяльності експортерів на основі надання їм середньострокових пільгових кредитів на умовах обліку без права регресу комерційних і фінансових векселів, власниками яких є підприємства-експортери. В даний час основним напрямком зовнішньоторговельної політики українського уряду є поступова переорієнтація українського експорту, скорочуючи в його структурі частку сировини і збільшуючи обсяги кінцевої продукції. Державні гарантії при цьому не виключаються, але експортерів як діючих, так і потенційних призивають покладатися переважно на власні сили, звертаючись за підтримкою в комерційні банки. В таких умовах українським експортерам необхідно боротися за гідне місце на світових ринках, де позиції вітчизняної готової продукції багато в чому загублені й існує найжорстокіша конкуренція. Значний резерв являють собою країни, які розвиваються. Там готові купувати українські експортні товари, але, як правило, не готові до їхньої негайної оплати і між тим ще більше до передоплати. Західні конкуренти виходять на ці перспективні ринки зі своїми банками, які кредитують їхні експортні операції, і охоче надають місцевим покупцям істотні відстрочки платежів. Чого не можна сказати про переважну більшість українських підприємств. Гостра нестача оборотних коштів не дозволяє їм працювати на базі товарного кредитування імпортерів, хоча, одержуючи відстрочку платежу, останні часто пропонують більш вигідні умови контрактів, чим ті, на які розраховують українські виробники. Тим часом існує механізм вирішення проблеми у вигляді форфейтингу. За його

допомогою можна забезпечити українським експортерам рівні з їхніми західними конкурентами умови роботи на зовнішніх ринках.

Останнім часом деякі великі європейські банки готові фінансувати українських експортерів за схемою форфейтингу на термін від 3 місяців до п'яти років. Облік платіжних вимог, поданих у будь-якій загальноприйнятій в міжнародній практиці формі, може здійснюватися без регресу і без попереднього авалування банками. Як об'єкт фінансування можуть виступати операції експорту в Латинську Америку, Португалію, Іспанію, деякі інші європейські країни. Однією з обов'язкових умов банків є необхідність узгодження експортером попередніх умов угоди і платежів до підписання експортного контракту.

Форфейтинг – це двухстороння угода, умови якої передбачають покупку вимог, як правило, довгострокових, термін платежу яких ще не настав, що виникають з операцій купівлі-продажу товарів чи послуг, виключаючи можливості регресу на попереднього кредитора.

Форфейтер - банк чи спеціалізована компанія - купує у підприємства, яке уклало експортний контракт, заборгованість покупця, відразу забезпечуючи експортеру надходження повної суми угоди за винятком плати за фінансування. В результаті для підприємства експорт із відстрочкою платежу перетворюється в експорт з оплатою по факту постачання. Покупка заборгованості відбувається без регресу, тобто без права зворотного стягнення у відношенні до експортера. Ставки фінансування експортних операцій при використанні форфейтинга можуть бути значно нижчими кредитних ставок, що склалися на українському фінансовому ринку, і залежатимуть тільки від величини відстрочки, запрошеної імпортером і надійності банку-гаранта.

Така ставка може бути зафіксована заздалегідь до укладення експортного контракту, і не підлягає однібічній зміні банком-форфейтером.

Продавцем форфейтингових платіжних зобов'язань є експортер, який приймає векселя в оплату вартості поставлених товарів. Покупець (форфейтер), яким є банк, купуючи платіжні зобов'язання, відмовляється від свого права висувати вимоги яким-небудь попереднім власникам зобов'язань, а тому всі ризики, пов'язані з оплатою, бере на себе. З огляду на безумовне відмовлення форфейтера від права регресу стосовно продавця чи попередніх бенефіціарів, заборгованість супроводжується забезпеченням у вигляді авалю чи окремого документа, рідше – індосамента банку.

Форфейтування використовують при продажу великих об'єктів - устаткування, човнів, підприємств, великої партії товару. Покупець (імпортер) має змогу придбати товар в умовах, коли у нього відсутні необхідні грошові кошти. Продавець (експортер) також не може відкласти одержання грошей на майбутнє і продати товар у кредит. Протириччя вирішується в такий спосіб. Покупець виписує комплект векселів на суму, що дорівнює вартості товару плюс відсоток за кредит, який надається покупцю. При форфейтуванні покупка векселів здійснюється за знижкою (дисконтом) відсотків авансом за весь термін кредиту. Боргові інструменти виписуються експортером (продавцем), приймаються імпортером (покупцем) і авалюються, або безумовно гарантуються банком імпортера. В обмін на платіж форфейтеру переходить право одержання боргів з імпортера. Форфейтер або тримає в себе дані зобов'язання на весь термін їхньої дії (як інвестиції), або продає їх іншому форфейтеру на безобіговій основі. Власник зобов'язань у

наступному подає їх для оплати банку платника, коли закінчується термін їхньої дії.

Боргове зобов'язання імпортера, що здобувається банком-форфейтером, може бути оформлене у вигляді простого чи переказного векселя, випущеного чи акцептованого покупцем товару, з авалем його банку, безвідкличного акредитива з відстрочкою платежу, а також інших фінансових інструментів, забезпечених банківською чи державною гарантією.

Дисконтування векселів здійснюється за фіксованою дисконтною ставкою шляхом авансового утримання відсотків за весь період користування кредитом. Експортер негайно одержує на свій рахунок суму, що дорівнює номіналу виписаних векселів за мінусом величини дисконту. При цьому передбачаються рівні інтервали часу (півріччя) між платежами по векселях. Звичайно термін оплати форфейтингових зобов'язань складає від одного до п'яти років. Форфейтер зберігає враховані зобов'язання і пред'являє їх до оплати після настання строків, зазначених у векселях. Продавець відразу ж після одержання портфеля векселів враховує його в банку без права обороту на себе, одержуючи гроші на початку угоди. Таким чином, фактично не сам продавець кредитує покупця – кредит цілком надається банком. Банк, який здійснює форфейтингову угоду, несе всі ризики самостійно.

За операцією «а форфе» погоджуються інтереси продавця, покупця і банку. В якості четвертого агента угоди іноді виступає банк - гарант покупця, який гарантує погашення заборгованості за векселями. Кожна сторона, яка бере участь в угоді, має власні цілі, що полягають у наступному.

Ціль продавця – одержати при обліку векселів суму, що дорівнює узгодженій ціні товару. Якщо виявиться, що очікувана до

отримання від банку сума менше, ніж ціна товару, то продавець збільшує договірну ціну. Другий можливий шлях компенсації збитку – підвищення плати за кредит (збільшення ставки відсотків). Форфейтування дозволяє продавцю:

- одержати необхідні кошти на початку угоди;
- усунути ризик відмовлення покупця від платежів;
- усунути ризик, пов'язаний з коливанням відсоткових ставок;
- усунути чи скоротити витрати на організацію кредитування і страхування.

Ціль покупця – придбати продукцію з найменшими сукупними витратами. Витрати покупця полягають у погашенні векселів, що послідовно подаються йому до сплати. Форфейтування дає можливість покупцю придбати товар у кредит.

Позиція банку. Для банку форфейтування – це звичайна операція обліку векселів. Ефективність операції визначається величиною дисконтної ставки і кількістю векселів.

У практичній діяльності українських експортерів і банків форфейтинг тільки що починає застосовуватися, тому деякі питання правового забезпечення ще недостатньо відрегульовані. Специфікою форфейтинга є його неоднозначний характер. Це кредитно-вексельна угода, що пов'язана з розрахунками в іноземній валюті, тому необхідно одночасне дослідження правових аспектів як кредитних відносин, так вексельного обігу і валютного регулювання. Розширення експортних операцій підприємств-експортерів, а також удосконалення системи розрахунків дають можливість сподіватися, що згодом форфейтинг займе належне місце серед банківських операцій, чому деякою мірою може сприяти подальше удосконалювання законодавчої і нормативно-правової бази.

8.2. Порядок здійснення угоди

Оформлення форфейтингової угоди здійснюється за кілька етапів.

1 етап – підготовка операції.

Експортер, не маючи можливості надати імпортеру відстрочку платежу, звертається до форфейтера. Банк-форфейтер збирає інформацію про учасників угоди, характер угоди, фінансовий стан імпортера. Основною інформацією є:

- розмір кредитування;
- валюта кредиту;
- повні реквізити сторін угоди, їхні юридичні адреси, юридичний статус фірм, держава реєстрації;
- характер платіжних зобов'язань, якими буде оформлена заборгованість;
- терміни платежів по зобов'язаннях;
- форми фінансового забезпечення операції;
- вид продукції, що підлягає експорту;
- терміни постачання товару і терміни надання імпортеру товарних документів і документів про відвантаження;
- торгові і валютні обмеження в країнах імпортера й експортера, форми дозволів;
- місце платежу по зобов'язаннях.

Після розгляду заявки експортера та аналізу кредитної угоди банк-форфейтер визначає фінансові умови угоди. Експортер, одержавши від форфейтера інформацію про розмір комісійних, може скорегувати суму угоди таким чином, щоб цілком покрити свої витрати за форфейтингом.

2 етап – документальне оформлення угоди.

Досягнення попередньої домовленості сторін про укладення форфейтингової угоди. Експортер, одержавши від форфейтера пропозицію про кредитування, має деякий час (24 години) для ухвалення рішення про здійснення угоди.

3 етап – підписання угоди.

Після укладення угоди взаємні зобов'язання набирають сили: обов'язок форфейтера – купити векселі за фіксованою відсотковою ставкою; обов'язок експортера – надати такі векселі. Між укладанням угоди на покупку векселів і фактичним її здійсненням може статися досить тривалий період часу (кілька місяців), тому що угода складається заздалегідь до фактичного відвантаження товару. У цей період експортер сплачує форфейтеру комісійні по зобов'язаннях, що визначаються як відсоток від суми угоди, наприклад, 0,125-0,75% щомісяця. Комісійні сплачуються щомісяця авансом. Сплата комісійних пов'язана з тим, що форфейтер, сплачуючи зобов'язання за угодою, не має змоги використовувати кошти для інших інвестицій. Він також змушений залучати кошти з валютного ринку для фактичного обліку векселів, підпадаючи під вплив валютного і відсоткового ризиків. В залежності від кредитоспроможності імпортера термін вимог обмежується, як правило, на термін від 180 днів до 5 років, а в окремих випадках – до 7 років. Існують також обмеження на мінімальну суму форфейтування. Векселі, що виписуються, повинні бути з авалем банку країни покупця, а інші вимоги - з банківською гарантією.

Схема здійснення форфейтингової операції зображена на рисунку 8.1.

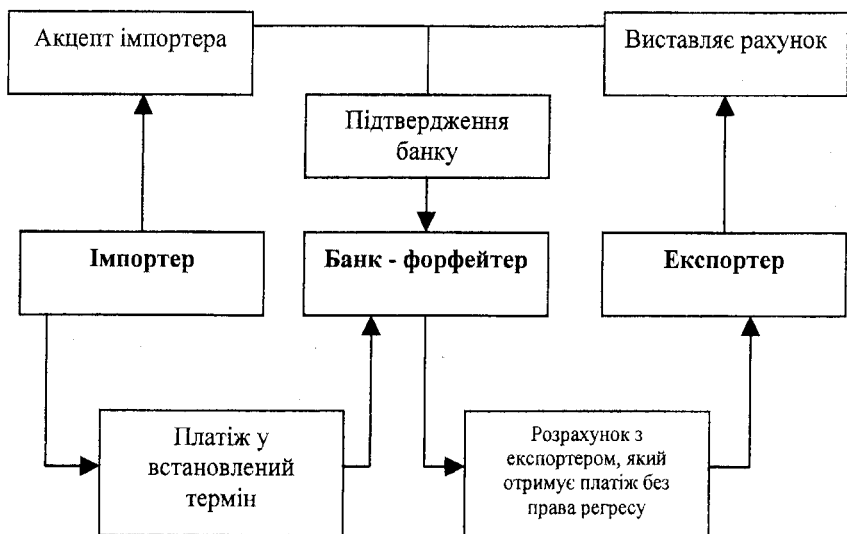

Рис. 8.1 – Схема форфейтингової операції

На практиці застосовуються дві основні форми форфейтинга:

- форфейтування векселів;
- форфейтування вимог за бухгалтерськими книгами і акредитивами.

Вимоги можуть форфейтуватися в тій валюті, що функціонує в країні форфейтера або є вільно конвертованою. На практиці перевага віддається традиційним валютам - долару США, Євро і швейцарському франку, що дозволяє уникнути форфейтеру ризику коливання валютного курсу. Якщо векселі виставлені у валюті, що не є валютою країни імпортера, то ці векселі повинні містити валютне застереження. У супротивному випадку боржник за векселем може здійснити платіж у місцевій валюті, що супроводжується додатковим ризиком для форфейтера.

8.3. Ризики учасників форфейтингу

Основним ризиком експортера є валютний ризик, який виникає в зв'язку з тим, що коливання валютного курсу може бути несприятливим для експортера. Ризик виникає в період між терміном укладання угоди з форфейтером (коли експортер повинен прийняти фінансування за укладеною ставкою) і терміном постачання товару імпортеру. Такий ризик є властивим не тільки форфейтинговим операціям. Але його можна мінімізувати за допомогою спеціального застереження в контракті, що дозволяє зміну кінцевої ціни товару відповідно до руху курсу валюти. Ризики мораторію на платежі за кордон обумовлені особливостями валютного регулювання країни імпортера. З метою управління ризиками експортер може скласти облік своїх форфейтингових контрактів у різних валютах в залежності від термінів їх здійснення, що може надати йому можливість відслідковувати свою потребу в валютних коштах за термінами і при необхідності здійснювати форвардні операції.

Імпортер бере на себе зобов'язання після закінчення визначеного часу, сплатити за поставлену йому продукцію. При цьому сума сплати і валюта повинні бути фіксованими. Відсоток по боргу має бути заздалегідь розрахованим і включеним у вартість векселів. Векселі виписуються в національній валюті імпортера. Тільки в тому випадку, коли національна валюта імпортера з якихось причин неприйнятна для форфейтера, і імпортер повинен розраховуватися в іншій валюті, для нього виникає валютний ризик, що може бути застрахований за допомогою валютних опціонів.

У будь-якій форфейтинговій угоді **банк-гарант** приймає на себе зобов'язання сплатити векселі в обумовлені терміни, а також має право зажадати від імпортера виконання платежу. Банк-гарант має умовні зобов'язання й умовні активи. Якщо вони виконуються своєчасно, то гарант не несе ніяких ризиків. Однак існує ймовірність того, що імпортер затримає платіж. І хоча при цьому гарант одержує право вимагати сплати відсотка за прострочений платіж, проте, є ризик того, що імпортер виявиться цілком неплатоспроможним. Якщо імпортер дійсно не виконає своїх зобов'язань, у гаранта виникають проблеми з ліквідністю. Найбільш ефективним методом контролю ризиків гаранта є встановлення кредитних лімітів на кожного імпортера і лімітів по загальному обсягу наданих гарантій на кожену галузь, тощо.

8.4. Визначення суми векселів

Продавець повинен одержати при обліку векселів суму, що дорівнює ціні товару. Відповідно до цього, аналіз для нього полягає у визначенні суми, яка повинна бути зазначена на векселях. Якщо виявиться, що облік векселів дає величину меншу, ніж обумовлена ціна, то продавець повинен заздалегідь виправити ситуацію. В практичних умовах для цього підвищують встановлену ціну. Альтернативою може служити підвищення ставки відсотків за кредит. Але який би шлях не був прийнятий, підвищення встановленої ціни чи ставки відсотків, він не може бути задовільним.

Сума, що зазначена на векселі, складається з двох частин: суми, що погашає основний борг (ціну товару), і суми відсотків за кредит, які визначаються двома способами:

- Відсотки на залишок заборгованості. У цьому випадку термін, за який вони нараховуються, визначається з моменту погашення попереднього векселя.

- Відсотки на суму боргу, включену у вексель. У цьому випадку термін обчислюється від початку угоди і до моменту погашення векселя.

Розбіжності між варіантами полягають в розподілі відсотків по періодах. Після того, як між експортером і імпортером буде досягнута домовленість про те, що заборгованість за придбані товари буде оформлена векселями, експортер повинен визначити їхню номінальну вартість. Для цього величина відсоткової ставки за кредит додається до ціни придбаних товарів. При цьому схема розрахунку може бути різною.

8.5. Розрахунок дисконту

Дисконт у банківській практиці – це обліковий відсоток, стягнутий банками при обліку (покупці) векселів. Він являє собою знижку, виражену у відносних величинах, як різницю між сумою векселя і сумою, що сплачується при його покупці. Приступаючи до розрахунку дисконту, необхідно, насамперед, визначити його вид – “прямий дисконт” або “дисконт на доход”. Різницю між ними можна пояснити на наступному прикладі.

Сума прямого дисконту в розмірі 10%, нарахованого на вексель номіналом у 1000000\$, складе 100000 \$ (дисконтована сума буде дорівнювати 900000 дол.). Якщо вексель погашається через рік, то річний доход по ньому буде дорівнювати 100/90, або 11,11%. Таким чином, прямий десятивідсотковий дисконт може бути визначений як “дисконт за ставкою, що відповідає річному

доходу в 11,11%”, або як “дисконт на доход у 11,11%, що нараховується щорічно”.

На практиці “дисконт на доход” є визначальною величиною при укладенні форфейтингових угод.

Сплачуючи банку комісійні за проведення операції, експортер буде прагнути цілком чи частково компенсувати свої додаткові витрати, переклавши їх на імпортера. Здійснити це можна шляхом підвищення ціни контракту на умовах домовленості, за якими імпортер буде сплачувати відповідні відсотки експортеру. Для цього експортер розраховує показник мультиплікатора вартості експортного контракту, який є основним показником визначення вартості початкової ціни контракту. Розрахунок здійснюється за формулою

$$M = \frac{1}{\left(1 - \frac{P \cdot T}{360 \cdot 100}\right) \cdot \left(1 + \frac{H \cdot B}{360 \cdot 100}\right)}, \quad (8.1)$$

де M - мультиплікатор вартості експортного контракту;

P - річна дисконтна ставка, %;

T - середній період обліку векселів;

H - річна кредитна відсоткова ставка, %;

B - середній термін кредиту за експортним контрактом.

Облік векселів здійснюється на основі кредитної річної відсоткової ставки і річної дисконтної (приведеної) ставки. Величина суми за векселем зменшується на суму дисконтної ставки з урахуванням терміну дії ставки. Величину відсоткових платежів сплачує покупець, а суму дисконту - продавець. Розрахунок приведеної суми (A) виконується за формулою

$$A = \sum_t^n V_t(1 - t \cdot d), \quad (8.2)$$

де V_t - сума векселя, що погашається в момент часу t ;

t - період часу погашення;

d - дисконтна ставка, за якою здійснюється дисконтування в кожному t -м періоді;

n - кількість наданих векселів.

8.6. Переваги і недоліки форфейтингу

Переваги форфейтування для експортера:

1. Форфейтинг забезпечує підприємствам-експортерам негайне одержання коштів, оперативне поповнення оборотних коштів і підвищення ліквідності балансу.

2. Експортер перекладає на форфейтера всі платіжні ризики по комерційній операції, що пов'язані з можливою несплатою з боку імпортера або з несприятливою зміною відсоткових ставок і валютного курсу.

3. Форфейтер бере на себе всю роботу за здійсненням розрахунків, наприклад, інкасо.

4. Форфейтинг надає можливість його застосування поряд з іншими методами експортного фінансування.

5. Перевагою форфейтинга є швидке оформлення угод, адаптація до різних експортних схем підприємств.

Переваги форфейтування для імпортера:

1. Для імпортера істотно розширюються можливості одержання кредитів, крім традиційних.

Недоліки форфейтування:

1. Основним недоліком форфейтинга є його висока вартість. Дисконтна ставка за простими векселями може бути досить високою. Однак експортер може домовитися про фінансування за пільговими ставками (ставками консенсусу).

2. Експортер може не знайти банк, який може діяти в якості форфейтера, за наступними причинами:

- він не задоволений кредитоспроможністю покупця;
- банк, що надає аваль, не є престижним, тому банк, що здійснює форфейтинг, не бажає покладатися на його гарантію;
- уряд країни покупця може прийняти валютні обмеження на платежі за кордон;
- покупець може відмовитися виконати авансовий платіж за товари, і тому банк, що здійснює форфейтинг, може відмовитися надавати послуги по форфейтингу.

3. Для банку форфейтинг – це непростий бізнес, він вимагає тривалої і серйозної підготовки. При проведенні операцій за форфейтингом використовується спеціальна техніка, що вимагає кваліфікованого обслуговування. Фахівців у цій області ще дуже мало, а їхня підготовка вимагає тривалого часу.

4. В наступний час банки мало займаються дослідженням і формуванням форфейтингового ринку.

Комплексний приклад до теми 8

Сплата за товар вартістю 20000 тис. дол. США виконується за допомогою векселів. Видано чотири векселі, що мають сплачуватися кожне півріччя. Відсоткова ставка за наданий кредит складає 10% річних (простих).

1. Визначити номінальну вартість векселів при нарахуванні відсоткових платежів трьома методами:

а) нарахування на залишок заборгованості;

б) нарахування на залишок заборгованості при сплаті рівними частками;

в) нарахування на суму боргу.

Півріччя	Сума погашення основного боргу, тис. дол.	Варіант 1		Варіант 2		Варіант 3	
		Відсоткові платежі, тис. дол.	Номінал векселя, тис. дол.	Відсоткові платежі, тис. дол.	Номінал векселя, тис. дол.	Відсоткові платежі, тис. дол.	Номінал векселя, тис. дол.
1	5000	1000	6000	625	5625	250	5250
2	5000	750	5750	625	5625	500	5500
3	5000	500	5500	625	5625	750	5750
4	5000	250	5250	625	5625	1000	6000
Всього	20000	2500	22500	2500	22500	2500	22500

2. Розрахувати отриману суму після обліку векселів, якщо при обліку векселів використовується облікова ставка 11,11% річних. Розрахунок виконати за даними першого методу.

Півріччя	Сума погашення основного боргу, тис. дол.	Відсоткові платежі, тис. дол.	Номінал векселя, тис. дол.	Відносна ставка після дисконтування	Приведена сума, тис. дол.
1	5000	1000	6000	$(1 - 1 \cdot 0,055) = 0,945$	5670,0
2	5000	750	5750	$(1 - 2 \cdot 0,055) = 0,890$	5117,5
3	5000	500	5500	$(1 - 3 \cdot 0,055) = 0,835$	4592,5
4	5000	250	5250	$(1 - 4 \cdot 0,055) = 0,780$	4095,0
Всього	20000	2500	22500	-	19475

В результаті обліку векселів продавець одержить меншу суму, чим він визначив при продажу, яка складатиме 19475 тис. дол.

3. *Визначити, якою повинна бути початкова ціна товару, щоб продавець одержав суму, що дорівнює 20000 тис. дол.*

Відповідь: $C = (20000/19475) * 20000 = 20539,15$ тис. дол.

4. *Скорегувати відсоткові платежі, номінал векселів і розрахувати приведену суму після обліку векселів при новій вартості товару.*

Півріччя	Сума погашення основного боргу, тис. дол.	Відсоткові платежі, тис. дол.	Номінал векселя, тис. дол.	Приведена сума, тис. дол.
1	5134,79	1026,96	6161,75	5822,85
2	5134,79	770,22	5905,01	5255,46
3	5134,79	513,48	5648,27	4716,30
4	5134,79	256,74	5391,53	4205,39
Всього	20539,15	2567,39	23106,55	20000,00

Дисконт векселя за ставкою 11,11% річних забезпечує одержання продавцем суми, яка практично дорівнює початковій ціні, тобто 20000 тис. дол.

5. *Визначити, на яку дисконтну ставку може погодитися продавець, щоб, не змінюючи умов кредиту, одержати при дисконтуванні векселів суму, яка буде дорівнювати ціні проданого товару (за інших рівних умов).*

Півріччя	Сума погашення основного боргу, тис. дол.	Відсоткові платежі, тис. дол.	Номінал векселя, тис. дол.	Відносна ставка після дисконтування	Приведена сума, тис. дол.
1	5000	1000	6000	0,955	5727,27
2	5000	750	5750	0,909	5227,27
3	5000	500	5500	0,864	4750,00
4	5000	250	5250	0,818	4295,45
Всього	20000	2500	22500	-	20000

Відповідь: $d_1 = 9,1\%$.

б. *Визначити мінімальну кредитну відсоткову ставку, при якій продавець, не змінюючи ціни, не зазнає збитків (за інших рівних умов).*

Півріччя	Сума погашення основного боргу, тис. дол.	Відсоткові платежі, тис. дол.	Номинал векселя, тис. дол.	Відносна ставка після дисконтування	Приведена сума, тис. дол.
1	5000	1235,96	6235,96	0,945	5892,98
2	5000	926,97	5926,97	0,890	5275,00
3	5000	617,98	5617,98	0,835	4691,01
4	5000	308,99	5308,99	0,780	4141,01
Всього	20000	3089,89	23089,89	-	20000

Відповідь: $i_1 = 12,4\%$.

ТЕМА 9. ФАКТОРИНГ

9.1. Факторингові операції

Факторинг (від англ. *factor* – посередник, агент) є різновидом торговельно-комісійних операцій, які належать до кредитування оборотного капіталу клієнта, і пов'язані з інкасуванням його дебіторської заборгованості (несплаченими рахунками-фактурами клієнта в процесі реалізації ним товарів і послуг). Факторинг є нетрадиційною банківською послугою, яка з'явилася в банківській практиці у 50-х роках. **Факторинг** – це продаж права чи вимоги боргів за негайне одержання наявних грошей експортної факторингової компанії, яка здійснює свою діяльність на підставі комісійних. В основі факторингової (факторської) операції лежить покупка банком рахунків-фактур постачальника на відвантажену продукцію (виконану послугу) і передача банку права вимоги платежу з покупця продукції (послуги). Тому факторингові операції є також операціями кредитування продаж постачальника або надання покупцю факторингового кредиту.

Спочатку факторинг, відомий ще з XVI-XVII століть, виник як операції спеціалізованих торговельних посередників, а пізніше до нього приєдналися торговельні банки. Згодом факторські операції прийшли на зміну комерційному кредиту у вексельній формі і стали широко застосовуватися для обслуговування процесу реалізації продукції. Це було викликано посиленням інфляційних процесів і нестійкістю в економіці ряду країн, що вимагало більш швидкої реалізації продукції, тобто прискорення переведення капіталу з товарної форми в грошову. Широко розповсюджена в

країнах ринкової економіки вексельна форма розрахунків не завжди гарантує своєчасність одержання грошових коштів і відшкодування дійсних витрат на виробництво продукції. Тому проблема зменшення дебіторської заборгованості для постачальників придбала першочергове значення.

При несплаті в строк за векселем фірма-векселеутримувач змушена стягувати належну їй суму в судовому порядку. Однак судові витрати дуже високі, що нерідко змушує векселеутримувача списувати борги на збитки. Крім того, фірми прагнуть "не виносити сміття з хати" і не допускати судових розглядів. У пошуках виходу з цієї ситуації фірми стали звертатися за допомогою в банки та спеціалізовані компанії, що входять у банківські холдинги, по урегулюванню суперечок щодо сплати по векселях і інших товарних документах. В результаті виникають ділові контакти між відділами промислових чи торгових фірм, які керують рухом комерційного кредиту, і банками, що регулюють подібні суперечки між клієнтами.

Банки передають тісно пов'язаним з ними фірмам дані про кредитоспроможність їхніх контрагентів, сприяють найшвидшій сплаті рахунків, гарантують відшкодування боргу, здійснюють тиск на клієнтів для того, щоб вони при суперечках з "дружньої" банку фірмою правильно відносилися до її вимог. Факторинг можна розглядати як своєрідну форму кредитування постачальника факторською фірмою (банком). Різницею факторського кредиту від комерційного для продавця товару полягає в тім, що за проданий за допомогою факторингу товар він одержить платіж наявними грошима, а при продажу в кредит - тільки вексель. Отриманий вексель він може врахувати в банку й одержати також готівку, але меншої суми, ніж при продажу рахунка - фактури.

Для покупця придбання товару в борг за комерційним кредитом майже не відрізняється від факторського кредиту. І в тому, і в іншому випадку він зобов'язаний повернути борг після закінчення визначеного терміну: при комерційному кредиті - векселеутримувачу, при факторському - факторській компанії. Проте, факторське кредитування для нього має деякі переваги: покупець одержує можливість повернути борг через більш тривалий термін. Дозволяється також часткове погашення боргу, що стимулює покупку товарів через факторські відділи. В окремих випадках борг може бути пролонгованим під додаткові зобов'язання.

Комерційні банки, розвиваючи факторський кредит, одержують додаткову можливість розширення своїх операцій, збільшення розмірів прибутків і підсилення зв'язків з клієнтами. Експортний факторинг застосовується, звичайно, при рівномірних періодичних постачаннях. Фактор у більшості випадків обмежує свою діяльність тільки тими країнами, у яких він має своє представництво чи товариство-кореспондента. При обслуговуванні експортера фактор, як правило, укладає договір з іншим фактором країни імпортера і передає їй частину обсягів робіт. Така угода припускає взаємність, тобто факторингова компанія експортера буде діяти у своїй країні від імені і за дорученням іноземної факторингової компанії за угодами, що допускають участь двох країн. Подібний факторинг набув назви взаємного або двофакторного.

9.2. Факторингові послуги

Послугами експортного факторингу доцільно користуватися підприємствам, які:

- здійснюють експортну торгівлю на умовах відкритого рахунка;
- мають нестачу готівки.

Види факторингових послуг:

1. Послуги щодо бухгалтерського обліку, перевірки кредитів і інкасуванню боргів.

Здійснюючи послуги бухгалтерського обліку, факторингова фірма стає бухгалтерським відділом експортера. Вона обробляє копії всіх рахунків-фактур, що відправляються іноземним клієнтам, веде повний комплект торгових бухгалтерських книг для кожного замовника і слідкує за всіма борговими платежами. Замовник має тільки одного торгового дебітора - факторингову компанію, яка своєчасно і регулярно здійснює оплату. Факторингова компанія дає розпорядження про інкасування платежів, проводить у своїй країні юридичні операції щодо усунення можливих випадків неплатежів. Комісійні послуги складають 1-3% від торгового обороту. В окремих випадках комісійні можуть знижуватися до 0,5%. Послуга по бухгалтерському обліку надається з боку експортної факторингової компанії за допомогою кореспондента чи представника в країні боржника (імпортна факторингова компанія).

Послуги факторингової компанії щодо контролю за кредитом і перевірки кредитів передбачають схвалення пропонувананих боргів. Закордонний представник (імпортна факторингова компанія) повинен визначити, чи варто схвалити цей борг. Неплатіж боржника переслідується шляхом юридичних дій в країні покупця. В таких випадках представник факторингової компанії надає допомогу цій компанії.

2. Страхування кредитів від безнадійних боргів. Гарантія від безнадійних боргів здійснюється шляхом одержання схвалення

боргу від факторингової компанії. Більшість факторингових компаній надає цю послугу, якщо клієнт настійно її вимагає. Страхування може бути запропоновано для конкретного іноземного покупця тільки в межах визначеного ліміту.

3. *Фінансування торгівлі.* Здійснюється шляхом негайного надання грошових коштів під рахунки-фактури в межах до 75-85% від номінальної вартості рахунків-фактур у зв'язку зі страхуванням кредиту і гарантією виплати залишку протягом погодженого терміну. Аванси можуть бути здійснені у будь-якій валюті.

Експортер, який передає свої борги факторинговій компанії, зобов'язаний проінформувати банк, оскільки банківське забезпечення фінансування, наданого експортеру, може бути зменшено, і банк може переглянути джерела кредитування, надані експортеру. Експортна факторингова компанія може також покривати валютні ризики, запропонувавши покриття від змін валютного курсу, якщо рахунки-фактури на продаж оформлені в іноземній валюті. Якщо факторингова компанія не може цілком покрити валютні ризики, замовник повинен сам укласти форвардні валютні контракти на ті суми, які не покриває факторингова компанія.

У 1988 р. була прийнята Конвенція про міжнародний факторинг. Ця Конвенція підписана 16 країнами. Відповідно до положень Конвенції операція вважається факторингом, якщо вона задовольняє як мінімум двом з наступних чотирьох ознак:

- наявність кредитування;
- ведення бухгалтерського обліку постачальника;
- інкасування його заборгованості;
- страхування від кредитного ризику.

При цьому під міжнародним факторингом мається на увазі факторингове обслуговування зовнішньої торгівлі, відкриття факторинговими компаніями представництв або філій в інших країнах для здійснення факторингового обслуговування як внутрішньої, так і експортно-імпоротної діяльності фірм цих країн.

9.3. Види факторингу

Розрізняються наступні види факторингу:

- **Внутрішній** - постачальник і його клієнт, а також факторингова компанія знаходяться в одній країні.
- **Міжнародний** – сторони угоди знаходяться в різних країнах.
- **Прямий** – в операції бере участь один фактор – у країні експортера, з яким імпортер укладає факторингову угоду.
- **Опосередкований** - в операції беруть участь два фактори – один у країні експортера, другий – у країні імпортера.
- **Конвенційний** – універсальна схема фінансового обслуговування, що включає бухгалтерський облік, розрахунки з постачальниками і покупцями, страхове кредитування, представництво.
- **Конфіденційний** – обмежується виконанням деяких операцій: сплату боргів, передачу права на одержання грошей.
- **Відкритий** - боржник сповіщається про участь в угоді факторингової компанії.
- **Закритий** – операція факторингу є конфіденційною і закордонний покупець не повідомляється про її існування.

Повідомлення боржника при відкритому факторингу здійснюється шляхом надпису на рахунку-фактурі про те, що правонаступником по виникаючому боргу є визначена

факторингова компанія і платіж повинен здійснюватись на її користь. Факторинг може здійснюватися в наступних варіантах:

- *З правом регресу* (зворотної вимоги про відшкодування сплаченої суми) до постачальника.

- *Без права регресу*. Враховуються ризики, що виникають при відмові клієнта від виконання своїх зобов'язань. Захист від ризиків, здійснюваний факторинговою компанією, є аналогічним страхуванню кредитів, що здійснюються страховими організаціями.

- *За умовою кредитування постачальника і попередньою сплатою боргових вимог, що переуступаються їм, чи сплатою вимог до визначеної дати.*

При укладанні угоди з правом регресу постачальник продовжує нести кредитні ризики за борговими вимогами, які продані їм факторинговій компанії. Компанія при бажанні може скористатися правом регресу і продати зворотно постачальнику будь-які несплачені боргові вимоги у випадку, якщо клієнт відмовляється від платежу (чи якщо він виявився неплатоспроможним). Постачальник може погодитися на таку умову в тому випадку, якщо він вважає, що у нього не можуть з'явитися сумнівні боржники і він добре знає своїх клієнтів, та він досить ретельно оцінив їхню кредитоспроможність, виробив свою власну ефективну систему захисту від кредитних ризиків і тому не вважає для себе потрібним сплачувати послуги страхування від виникнення сумнівних боргів.

Гарантований і своєчасний приплив коштів може забезпечуватися тільки при угоді без права регресу. Якщо боргова вимога буде недійсною (наприклад, у випадку, якщо постачальник

відвантажив клієнту незамовлений останнім товар і потім переуступив виставлений за нього рахунок), факторингова компанія одержує право регресу до постачальника. Угода щодо повного обслуговування з **правом регресу** відрізняється від угоди **без права регресу** тим, що факторська компанія не страхує кредитний ризик, який продовжує мати постачальник. Це означає, що компанія вправі повернути постачальнику боргові вимоги на будь-яку суму, не сплачену клієнтами протягом визначеного терміну (в звичайних умовах протягом 90 днів з установленної дати платежу). Така угода не передбачає фіксованого терміну сплати – вона формується в міру надходження платежів від клієнтів. Таким чином, постачальник не може скористатися перевагами гарантованого припливу коштів, як це має місце у випадку повного обслуговування без права регресу.

Основною перевагою варіанта з попередньою оплатою є те, що платіж за кредит здійснюється у вигляді фіксованого відсотка від суми вимог, що забезпечує постачальнику одержання грошових коштів при збільшенні ним обсягів свого продажу (на відміну від банківського кредиту, розмір якого обмежений сумою активів, які виступають як забезпечення). Він також має право вчасно відмовитися від попередньої сплати, причому звичайно за це не передбачається сплата комісії (за невикористання кредиту) і не висуваються будь-які умови.

Угода про повне обслуговування (відкритий факторинг без права регресу - "*old-line factoring*") укладається звичайно при постійних і досить тривалих контактах між учасниками і при відповідності показників діяльності постачальника ряду вимог. Повне обслуговування містить у собі:

- повний захист від появи сумнівних боргів і забезпечення гарантованого припливу коштів;
- управління кредитом;
- облік продаж;
- кредитування у формі попередньої сплати за бажанням постачальника або сплату суми переступлених боргових вимог до визначеної дати.

9.4. Сутність факторингового обслуговування

Основою роботи банку з клієнтом є договір факторингу. Клієнт за допомогою договору зобов'язаний запропонувати для покупки банком виникаючі платіжні вимоги фактору. Фактор у свою чергу зобов'язується купувати запропоновані вимоги в рамках визначених лімітів, тобто брати на себе повну гарантію платежу. Схема здійснення факторингової операції показана на рис.9.1.

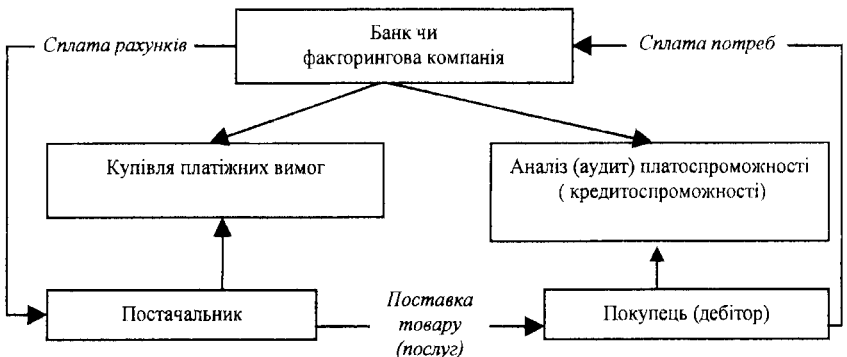

Рис.9.1 – Схема факторингової операції

Перш ніж банк, як фактор, купить вимоги постачальника до покупця, він ретельно перевіряє платоспроможність покупця. Якщо постачальнику дуже складно оцінити платоспроможність покупця, банк може на підставі різноманітних джерел (баланси, інформація банків, інформація з бюро фірми, досвід попередніх платежів) перевірити для експортера іноземну фірму. В результаті цієї перевірки банк визначає для експортера ліміт, у межах якого він бере на себе гарантії по вимогах. **Кредитний ліміт** - це сума, у межах якої експортер може без ризику здійснювати постачання покупцю.

Як приклад розглянемо систему здійснення операції факторингу Дисконтбанком. Український експортер одержав замовлення від німецького покупця на постачання текстильних виробів на суму 120 тис. Євро на рік. Платіжний період складає 60 днів, постачання буде здійснюватися за 6 поставок, тобто кожні 2 місяці. Для цього покупця експортеру потрібен ліміт у розмірі 20 тис. Євро, оскільки обсяг платіжних вимог до покупця не може перевищувати 20 тис. Євро. Якщо термін платежу буде визначений у 90 днів, а постачання буде здійснюватися за 4 поставки, необхідно мати ліміт у розмірі 30 тис. Євро, а на випадок одноразового постачання від банку необхідно мати ліміт у розмірі 120 тис. Євро.

Якщо ліміт визначається банком, то може здійснюватися необмежена кількість постачань. Для банку не важливо саме замовлення, визначенням ліміту банк підтверджує, що до цієї межі він гарантує постачальнику одержання оплати. При запиті ліміту у банка йому важливо мати дані про точну адресу покупця, його можливості, дані про його банк і розмір необхідного ліміту. Для

банка не є важливим наявність конкретного замовлення постачальнику чи самого замовлення. Після замовлення на одержання ліміту експортеру дається письмова згода на ліміт.

Експортер запросив ліміт у розмірі 20 тис. Євро для покупця в Німеччині. Експертиза ліміту, здійснена банком, може привести до трьох результатів:

1. Покупець оцінюється банком як надійний, і експортер одержує замовлений ліміт у повному обсязі.

2. Покупець відомий банку як "повільний платник", він оцінює його як частково надійного і погоджується на ліміт у розмірі тільки 10 тис. Євро.

3. Покупець має незадовільний фінансовий стан або неможливо одержати від нього ніяку інформацію, тому банк змушений відмовити у виділенні ліміту.

У першому випадку експортер може здійснювати постачання відповідно до плану. В другому випадку експортер знає, що Дисконтбанк купує вимогу на суму тільки до 10 тис. Євро. Якщо постачальник, як заплановано, на першому етапі виконує постачання на 20 тис. Євро, для експортера це означає, що у випадку збитків за вимогою банк відшкодує йому 10 тис. Євро (що відповідає рівню ліміту 10 тис. Євро), але за 10 тис. Євро він несе власний ризик.

Якщо ліміт для окремих покущів експортера був визначений, ніщо більше не заважає початку спільної діяльності. З постачанням товару експортер виставляє рахунок своєму покупцю. Одночасно з виставлянням оригіналу рахунка експортер надає в розпорядження банку копію рахунка. На підставі цієї копії рахунка вимога зараховується в системі бухгалтерського обліку на дебіторський рахунок покупця. Цей рахунок автоматично

відкривається після надходження рахунка чи замовлення на ліміт. По цьому рахунку здійснюється весь рух платежів і рахунків у відносинах між продавцем і покупцем. Оригінал рахунка містить примітку, що вимогу, яка лежить в основі цього рахунка, продано Дисконтбанку, і оплата повинна бути зроблена цьому банку.

Факторинг, у першу чергу, являє інтерес для експортера. Факторингова компанія здатна змусити платників сплачувати борги інакше, чим це має зробити експортер, що знаходиться далеко і у якого немає відповідних інструментів. Якщо покупець не заплатив вчасно, фактор починає процес попередження боржника через суд про необхідність сплати боргу. Після трьох попереджень, що психологічно впливає на боржника іншим способом, ніж, наприклад, телефонний дзвінок чи факс від експортера, використовується інкасо і, нарешті, юридичний процес з метою судового розгляду. Це одна з послуг, що звільняє експортера від необхідності самостійно вживати подібні заходи. Саме пізніше через 120 днів після виставлення документів (як правило, у цей час вимога вже знаходиться у адвоката банку), набирає сили випадок, що вимагає застосування гарантії, тобто банк оплачує експортеру виставлену вимогу, яка не була задоволена покупцем, на 100%. Експортер інформується необхідною кількістю копій про рух документів по рахункам, платежам, попередженням боржників і судовим процесам.

Незважаючи на те, що факторинг має схожі риси зі страхуванням, між ними мають місце принципові відмінності. Страхові компанії, також як і факторингові, установлюють ліміти для товарних поставок. Але ризик ніколи не приймається цілком, а експортер, як правило, бере участь у ньому в розмірі 30%. Фактор же в розмірі ліміту бере на себе 100% ризику. Наступною

важливою відмінністю є те, що страхування не надає ніяких додаткових послуг. При факторингу банк веде всю бухгалтерію клієнта, а також виконує процедури попередження боржника через суд про необхідність сплати боргу і можливості судового розгляду.

Мають місце відмінності у відшкодуванні збитків. Страхування відшкодовує виникаючі збитки тільки тоді, коли має місце нанесення шкоди. Збиток визначається, коли доведена неплатоспроможність боржника, як правило, через судовий процес. У залежності від особливостей законодавства держав подібні процеси можуть продовжуватися роками. Попередження боржника через суд, судове переслідування, адвокатський супровід змушений здійснювати сам експортер за свій рахунок. І тільки тоді, коли він доведе страхової компанії, що наступив випадок заподіяння йому шкоди, збиток відшкодовується до 70% страхової суми. При факторингу, на відміну від цього, є тільки термін 120 днів після закінчення терміну платежу. Згодом, незалежно від причини несплати, оплата експортеру здійснюється в обсязі 100%. Порівняння умов факторингу і страхування фінансових експортних ризиків наведено в таблиці 9.1.

Таблиця 9.1 - Порівняння умов факторингу і страхування фінансових експортних ризиків

Умови	Факторинг	Страхування
Обмеження на обсяг гарантій платежу	Встановлення ліміту	Страхова сума
Величина перекладеного ризику	100% в обсязі ліміту	70-80% обсягу товарної поставки
Вартість послуги	1-3% товарного обігу	3-5% страхової суми
Порядок відшкодування збитків	З виникненням їх або на протязі 120 днів після строку платежу	Після доведення факту неплатоспроможності боржника (частіше у судовому порядку)
Обсяг відшкодування збитків	100%	70-80%

Умови		Факторинг	Страховання
Додаткові послуги		Бухгалтерські, фінансові, юридичні	Не надаються
Тривалість оформлення операцій		Спрощена схема, короткий час	Оформлення значної кількості документів, тривалий час

9.5. Основні показники експортного факторингу

До основних показників експортного факторингу відносяться:

1. **Конверсійний період товару** - середній термін, який необхідний для переробки матеріалів у готовий продукт і продажу цих товарів:

$$\text{Конверсійний період товару} = \frac{\text{Оборотні кошти}}{\text{Денний збут продукції}} \quad (9.1)$$

2. **Період повернення несплачених боргів** - середній період часу, який необхідний для конвертації несплачених боргів у наявні кошти, тобто час повернення грошових коштів, які надходять від продажу продукції:

$$\text{Період повернення несплачених боргів} = \frac{\text{Несплачені борги}}{\text{Денний збут продукції}} \quad (9.2)$$

3. **Період відстрочених платежів** - середній час між покупкою матеріальних і трудових ресурсів і часом сплати наявних коштів за них:

$$\text{Період відстрочених платежів} = \frac{\text{Сума боргів}}{\text{Обсяг проданих товарів протягом дня}} \quad (9.3)$$

4. **Наявний конверсійний цикл** охоплює три періоди: конверсійний період товару, період повернення несплачених боргів і період відстрочених платежів і являє собою час між фактичними наявними витратами фірми, щоб сплатити за виробничі ресурси, і власними наявними надходженнями від продажу товарів:

$$\begin{aligned} \text{Наявний конверсійний цикл} = & \text{Конверсійний період товару} + \\ & \text{Період повернення несплачених боргів} + \text{Період відстрочених платежів.} \end{aligned} \quad (9.4)$$

9.6. Переваги і недоліки експортного факторингу

Переваги застосування факторингових операцій для експортерів полягають у наступному:

1. Прийняття фактором на себе ризиків, а також запобігання непрогнозованих ризиків за допомогою перевірки надійності покупця. Це дозволяє експортеру

- зменшити період кредиту і кількість «безнадійних» боргів унаслідок ефективності роботи спеціалізованого персоналу;
- заощадити час для здійснення виробництва.

2. Розширюється можливість одержання знижок від постачальників.

Результатом факторингу може бути економія на адміністративно-управлінських витратах, а також забезпечення додаткового джерела фінансування. Факторинг особливо доцільний для експортерів, які здійснюють торгівлю на підставі відкритого рахунку. Факторинг дозволяє експортеру вести справи зі своїми клієнтами на умовах відкритого рахунка і надає можливість застосовувати такі ж самі умови торгівлі, які клієнт розраховує одержати від своїх вітчизняних постачальників, завдяки чому у клієнта не буде проблем при роботі з перевідними векселями чи акредитивами.

Переваги міжнародного факторингу:

- спрощена схема одержання експортером грошових коштів під час ділових операцій, що прискорює процес обертання його капіталу;
- захист експортера від ризику неплатежу;
- зменшення витрат на операції, пов'язані з трудомісткістю перевірки платоспроможності клієнтів;
- посилення дисципліни погашення боргів;
- зниження чи ліквідація валютних ризиків;
- виключення необхідності позики коштів експортером для підтримки роботи власного виробництва.

Оскільки факторингові компанії часто належать банкам чи контролюються ними і вони є членами міжнародних груп, вони можуть надавати достовірну інформацію про кредити іноземним покупцям. Це може бути як перевагою, так і недоліком для експортера, оскільки факторингова компанія, мабуть, буде вибірково відноситися до боргів, що вона має взяти на себе.

Ненадійним клієнтам факторингова компанія буде відмовляти в обслуговуванні їхніх боргів. Більшість факторингових компаній Європи вважають за доцільне надавати послуги по факторингу тільки компаніям із щорічним оборотом до 1,5 млн. дол. і з великими сумами рахунків-фактур.

Перешкоди розвитку факторингу:

1. У експортерів можуть виникнути побоювання, що діяльність факторингової компанії негативно вплине на відносини між експортером і його клієнтами і на думку погано інформованих клієнтів про фінансову стабільність компанії. Закритий факторинг дозволяє уникнути цієї проблеми.

2. Існує конкуренція з боку банків, які надають традиційні методи фінансування експорту.

ТЕМА 10. МІЖНАРОДНИЙ КРЕДИТ

10.1. Сутність і види міжнародного кредиту

Міжнародне комерційне кредитування обслуговує значну частину світового зовнішньоторговельного обороту. **Міжнародний кредит** надається державами, банками, а також іншими юридичними і фізичними особами одних країн державам, банкам і іншим юридичним і фізичним особам других країн на умовах терміновості, повертання і сплати відсотків. Як кредитори і позичальники при міжнародному кредитуванні можуть виступати також міжнародні організації, валютно-кредитні і фінансові установи, регіональні інтеграційні союзи країн, асоціації виробників і експортерів товарів, об'єднання представників різних країн. Міжнародне кредитування, як і внутрішній кредит, виступає в двох формах:

- товарного або комерційного кредиту;
- грошового або банківського кредиту.

Міжнародний комерційний кредит часто виступає у формі *фірмового* кредиту, коли фірма-експортер однієї країни надає імпортеру іншої країни відстрочку платежу при реалізації товарів і послуг. Кредит оформлюється, як правило, векселем або надається по відкритому рахунку. В даний час терміни фірмових кредитів є тривалими (звичайно 2-7 років) і визначаються умовами кон'юнктури світових ринків, видами товарів і послуг, зацікавленістю постачальників у збереженні зовнішньоекономічних зв'язків і розширенні обсягів експортних поставок.

Різновидами міжнародних комерційних кредитів є кредити,

пов'язані з відповідними формами міжнародних розрахунків за торговими операціями (вексельні кредити, купівельні аванси, кредити по відкритих рахунках). Міжнародні банківські кредити, що мають довгостроковий характер, мають назву зовнішніх позик. У залежності від того, хто виступає в якості кредитора, розрізняють наступні види кредиту:

- міжнародні кредити валютно-фінансових організацій;
- державні кредити, що надаються урядом;
- приватні, надані фірмами, банками, іноді посередниками;
- змішані, у яких беруть участь окремі підприємства і держави.

У залежності від того, кому надаються кредити, вони класифікуються на види:

- приватні, тобто кредити, надані окремим юридичним і фізичним особам;
- публічні – надані державам та іншим публічно-правовим установам.

За своїм цільовим призначенням міжнародні кредити, як і внутрішні кредити, можна підрозділити на такі види:

- продуктивні,
- непродуктивні.

До першої групи продуктивних кредитів відносяться кредити, спрямовані на розвиток економіки країни-позичальника, а саме: для закупівлі промислового устаткування, матеріалів, ліцензій, «ноу-хау», оплати виробничих послуг, забезпечення зовнішньоторговельних операцій і інших господарських потреб.

Непродуктивні кредити другої групи пов'язані з утриманням урядового апарату, армії, закупівлями зброї, погашенням зовнішньої заборгованості по кредитах, отриманим раніше .

Міжнародні кредити можуть надаватися у валюті країни-кредитора, країни-позичальника чи третьої країни. Найчастіше міжнародні кредити надаються у валюті країни-кредитора.

У міжнародних господарських зв'язках банківські кредити мають переваги перед фірмовими. Вони дають можливість одержувачу кредиту вільніше використовувати кошти на покупку товарів, звільняють його при укладанні контрактів від необхідності звертатися з проханням про кредит до фірм-постачальників і тим самим йти на поступки по інших позиціях контрактів (ціни, терміни й умови постачань).

Міжнародний банківський кредит може виступати в наступних формах:

- **експортний кредит** - кредит, що видається банком експортера банку імпортера для кредитування постачань машин, устаткування, сировини. Як правило, такі кредити носять "пов'язаний" характер, мають «пов'язуюче застереження», що означає включення в кредитну угоду умови, в силу якої позичальник зобов'язаний використовувати такий кредит тільки на зазначені в застереженні цілі (наприклад, тільки на придбання товарів, зроблених у країні-кредиторі);

- **фінансовий кредит** - кредит, що дозволяє закуповувати товари і послуги на будь-якому ринку і, отже, використовувати ринкову кон'юнктуру для укладення більш вигідних угод, здійснювати закупівлі на конкурсній основі, а також фінансувати капіталовкладення не тільки у себе в країні, але і за її межами;

- **валютний кредит** - кредит у визначеній валюті,

призначений для погашення зовнішньої заборгованості, підтримки валютного курсу національної грошової одиниці, поповнення валютних ресурсів.

Банки надають довгострокові кредити по компенсаційних угодах, заснованих на взаємних постачаннях товарів на рівну вартість. Одержуючи в кредит (на 8-15 років) машини, устаткування для створення і реконструкції підприємств, освоєння природних ресурсів, збагачення сировини, країна-позичальник погашення кредиту здійснює шляхом постачання продукції відповідних підприємств. При реалізації компенсаційних угод застосування фірмових кредитів звичайно обмежене і тому переважають довгострокові консорціумні кредити, які надаються банківськими консорціумами.

10.2. Кредитування зовнішньої торгівлі

Кредитування зовнішньої торгівлі являє собою надання експортеру або імпортеру, як правило, на зворотній і платній основі тимчасово вільних чи спеціально сформованих позичкових грошових засобів для здійснення зовнішньоторговельних операцій або для стимулювання і сприяння експорту і імпорту товарів. Кредитування зовнішньої торгівлі може розрізнятися

за суб'єктами відносин:

- державне;
- банківське;
- фірмове.

за об'єктами кредитування:

- інвестиційне;
- звичайне (в залежності від того, які товари експортуються —

інвестиційного призначення чи традиційно експортні матеріали і споживчі товари).

за формами надання:

- товарне;
- грошове.

за терміном надання:

- короткострокове – надані на термін до 1 року;
- середньострокове – надані на термін від 1 до 5 років;
- довгострокове – надані на термін понад 5 років;
- роловерне – процентна ставка впродовж усього терміну кредиту періодично (раз у квартал або півроку) коригується відповідно до існуючих на ринку процентних ставок по 3- і 6-місячних міжбанківських депозитах.

за умовами забезпеченості:

- забезпечене;
- незабезпечене;
- частково забезпечене.

за формою боргових зобов'язань позичальника:

- вексельне;
- за договірним зобов'язанням.

за способами погашення:

- рівномірне;
- нерівномірне;
- одноразове.

за умовами використання:

- разове;
- поновлюване.

Звичайно конкретна зовнішньоторговельна операція з елементами кредитування зовнішньої торгівлі має декілька ознак.

Найбільш розповсюдженою формою кредитування зовнішньої торгівлі є фірмовий кредит. Надання експортерам фірмового кредиту з відстрочкою на термін 1-6 років є ефективним засобом розширення зовнішньоторговельного обороту, оскільки створює додатковий попит і надає відносинам сторін довгостроковий характер.

Задача 1. Розрахунок крос-курсів валют

Розрахувати крос-курси валют за даними таблиці 1.1. Результати розрахунку представити у таблиці 1.2.

Таблиця 1.1 - Вихідні дані курсів валют

Курси валют	Варіант									
	1		2		3		4		5	
USD/CAD	1,5665	1,5875	1,5475	1,5708	1,5208	1,5316	1,5428	1,5516	1,5358	1,5461
USD/JPY	128,25	129,35	124,16	124,35	125,81	126,53	124,01	125,38	125,62	127,12
USD/UAH	5,5348	5,6052	5,5500	5,5800	5,6653	5,6997	5,5601	5,5933	5,5572	5,5989
USD/EUR	1,0310	1,0326	1,0323	1,0340	1,0331	1,0346	1,0344	1,0361	1,0351	1,0376
AUD/UAH	2,9280	2,9630	2,9361	2,9720	2,9433	2,9804	2,9515	2,9801	2,9631	2,9933
RUR/UAH	0,1698	0,1713	0,1660	0,1700	0,1629	0,1672	0,1699	0,1738	0,1667	0,1734

Курси валют	Варіант									
	6		7		8		9		10	
USD/CAD	1,5664	1,5718	1,5624	1,5818	1,5536	1,5812	1,5381	1,5424	1,5442	1,5663
USD/JPY	125,12	126,06	124,84	126,28	125,64	126,02	126,28	127,08	125,15	127,11
USD/UAH	5,5408	5,6073	5,5553	5,5865	5,4899	5,5137	5,4088	5,4401	5,4624	5,4965
USD/EUR	1,0363	1,0378	1,0371	1,0388	1,0383	1,0411	1,0386	1,0402	1,0393	1,0415
AUD/UAH	2,9506	2,9894	2,9455	2,9702	2,9514	2,9805	2,9427	2,9703	2,9628	2,9804
RUR/UAH	0,1623	0,1661	0,1662	0,1694	0,1701	0,1742	0,1647	0,1686	0,1629	0,1643

Задача 1. Розрахунок крос-курсів валют

Студент гр. _____ П.І.Б. _____

Таблиця 1.2 – Курси покупки і продажу валют

Валюта платежу	Валюта ціни						
	USD	AUD	CAD	JPY	RUR	UAH	EUR
USD	1						
AUD		1					
CAD			1				
JPY				1			
RUR					1		
UAH						1	
EUR							1

Задача 2. Розрахунок суми форвардного контракту

Студент гр. _____ П.І.Б. _____

Компанія "X" уклала контракт з іноземною фірмою "Y" на покупку у неї (продаж їй) обладнання на загальну суму "S" тис. одиниць іноземної валюти. Компанія бажає захистити себе від валютних ризиків і укладає тримісячний форвардний валютний контракт (дані за варіантами наведені в табл. 2.2-2.11). Розрахувати суму контракту в національній валюті. Заповнити таблицю 2.1.

Таблиця 2.1

№ п/п	Компанія "X"	Компанія "Y"	Сума угоди "S"	Вид угоди	Валюта	Тримісячний курс "форвард"	Курс обміну	Ціна контракту
1								
2								
3								
4								
5								
6								
7								
8								
9								
10								
11								
12								
13								
14								
15								
16								
17								
18								
19								
20								
21								
22								
23								

Варіант 1

Таблиця 2.2

№ п/п	Компанія "Х"	Компанія "У"	"S"	Вид угоди	Валюта	Курс "spot" на 1 серпня		Тримісячний форвард			
1	Іспанська	Американська	590	покупка	USD/EUR	0,9500	0,9800	0,00000	0,00935	євро	премії
2	Канадська	Австралійська	740	покупка	AUD/CAD	0,7643	0,7659	0,6238	0,3421	центів	дисконту
3	Американська	Грецька	790	покупка	USD/EUR	0,9500	0,9800	0,00000	0,00935	євро	дисконту
4	Британська	Українська	840	покупка	UAH/EUR	0,1971	0,2319	0,2342	0,2624	центів	дисконту
5	Українська	Австралійська	890	покупка	AUD/UAH	3,2500	3,3600	7,34906	8,48659	копійок	премії
6	Американська	Португальська	940	продаж	USD/EUR	0,9500	0,9800	0,00000	0,00935	євро	дисконту
7	Канадська	Австралійська	990	продаж	AUD/CAD	0,7643	0,7659	0,6238	0,3421	центів	дисконту
8	Німецька	Українська	1040	продаж	UAH/EUR	0,1971	0,2319	0,2342	0,2624	центів	премії
9	Австралійська	Американська	1090	покупка	USD/AUD	1,5895	1,5905	0,98000	2,09346	центів	премії
10	Американська	Португальська	1140	покупка	USD/EUR	0,9500	0,9800	0,00000	0,00935	євро	дисконту
11	Українська	Французька	1190	продаж	EUR/UAH	4,5340	4,9800	7,34906	8,48659	копійок	премії
12	Американська	Канадська	1240	продаж	USD/CAD	1,2157	1,2174	0,16366	0,05365	центів	премії
13	Американська	Українська	1290	покупка	USD/UAH	5,2900	5,3400	16,58013	14,38307	копійок	премії
14	Італійська	Американська	1340	продаж	USD/EUR	0,9500	0,9800	0,00000	0,00935	євро	премії
15	Українська	Американська	1390	покупка	USD/UAH	5,2900	5,3400	16,58013	14,38307	копійок	дисконту
16	Американська	Українська	1440	продаж	USD/UAH	5,2900	5,3400	16,58013	14,38307	копійок	премії
17	Канадська	Американська	1490	покупка	USD/CAD	1,2157	1,2174	0,16366	0,05365	центів	дисконту
18	Австралійська	Американська	1540	продаж	USD/AUD	1,5895	1,5905	0,98000	2,09346	центів	премії
19	Американська	Канадська	1590	покупка	USD/CAD	1,2157	1,2174	0,16366	0,05365	центів	премії
20	Українська	Американська	1640	продаж	USD/UAH	5,2900	5,3400	16,58013	14,38307	копійок	дисконту
21	Канадська	Американська	1690	продаж	USD/CAD	1,2157	1,2174	0,16366	0,05365	центів	дисконту
22	Американська	Грецька	1740	продаж	USD/EUR	0,9500	0,9800	0,00000	0,00935	євро	дисконту
23	Українська	Французька	1790	покупка	EUR/UAH	4,5340	4,9800	7,34906	8,48659	копійок	премії

Варіант 2

Таблиця 2.3

№ п/п	Компанія "Х"	Компанія "У"	"S"	Вид угоди	Валюта	Курс "spot" на 1 серпня		Тримісячний форвард			
1	Іспанська	Американська	40	покупка	USD/EUR	0,9500	0,9800	0,00000	0,00935	євро	премії
2	Українська	Французька	90	покупка	EUR/UAH	4,5340	4,9800	7,3491	8,4866	копійок	премії
3	Американська	Грецька	140	продаж	USD/EUR	0,9500	0,9800	0,00000	0,00935	євро	дисконту
4	Канадська	Американська	190	продаж	USD/CAD	1,2157	1,2174	0,1637	0,0537	центів	дисконту
5	Українська	Американська	240	продаж	USD/UAH	5,2900	5,3400	16,58013	14,38307	копійок	дисконту
6	Американська	Канадська	290	покупка	USD/CAD	1,2157	1,2174	0,16366	0,05365	центів	премії
7	Австралійська	Американська	340	продаж	USD/AUD	1,5895	1,5905	0,9800	2,0935	центів	премії
8	Канадська	Американська	390	покупка	USD/CAD	1,2157	1,2174	0,1637	0,0537	центів	дисконту
9	Американська	Українська	440	продаж	USD/UAH	5,2900	5,3400	16,58013	14,38307	копійок	премії
10	Українська	Американська	490	покупка	USD/UAH	5,2900	5,3400	16,58013	14,38307	копійок	дисконту
11	Італійська	Американська	540	продаж	USD/EUR	0,9500	0,9800	0,00000	0,00935	євро	премії
12	Американська	Українська	590	покупка	USD/UAH	5,2900	5,3400	16,58013	14,38307	копійок	премії
13	Американська	Канадська	640	продаж	USD/CAD	1,2157	1,2174	0,16366	0,05365	центів	премії
14	Українська	Французька	690	продаж	EUR/UAH	4,5340	4,9800	7,34906	8,48659	копійок	премії
15	Американська	Португальська	740	покупка	USD/EUR	0,9500	0,9800	0,00000	0,00935	євро	дисконту
16	Австралійська	Американська	790	покупка	USD/AUD	1,5895	1,5905	0,98000	2,09346	центів	премії
17	Німецька	Українська	840	продаж	UAH/EUR	0,1971	0,2319	0,23421	0,26238	центів	премії
18	Канадська	Австралійська	890	продаж	AUD/CAD	0,7643	0,7659	0,62382	0,34210	центів	дисконту
19	Американська	Португальська	940	продаж	USD/EUR	0,9500	0,9800	0,00000	0,00935	євро	дисконту
20	Українська	Австралійська	990	покупка	AUD/UAH	3,2500	3,3600	7,34906	8,48659	копійок	премії
21	Британська	Українська	1040	покупка	UAH/EUR	0,1971	0,2319	0,23421	0,26238	центів	дисконту
22	Американська	Грецька	1080	покупка	USD/EUR	0,9500	0,9800	0,00000	0,00935	євро	дисконту
23	Канадська	Австралійська	1120	покупка	AUD/CAD	0,7643	0,7659	0,62382	0,34210	центів	дисконту

Варіант 3

Таблиця 2.4

№ п/п	Компанія "X"	Компанія "Y"	"S"	Вид угоди	Валюта	Курс "spot" на 1 серпня		Тримісячний форвард			
1	Канадська	Американська	100	продаж	USD/CAD	1,2157	1,2174	0,16366	0,05365	центів	дисконту
2	Українська	Американська	150	продаж	USD/UAH	5,2900	5,3400	16,5801	14,3831	копійок	дисконту
3	Американська	Канадська	200	покупка	USD/CAD	1,2157	1,2174	0,16366	0,05365	центів	премії
4	Австралійська	Американська	250	продаж	USD/AUD	1,5895	1,5905	0,9800	2,0935	центів	премії
5	Канадська	Американська	300	покупка	USD/CAD	1,2157	1,2174	0,16366	0,05365	центів	дисконту
6	Американська	Українська	350	продаж	USD/UAH	5,2900	5,3400	16,58013	14,38307	копійок	премії
7	Українська	Американська	400	покупка	USD/UAH	5,2900	5,3400	16,5801	14,3831	копійок	дисконту
8	Американська	Українська	500	покупка	USD/UAH	5,2900	5,3400	16,5801	14,3831	копійок	премії
9	Італійська	Американська	450	продаж	USD/EUR	0,9500	0,9800	0,00000	0,00935	євро	премії
10	Американська	Грецька	950	продаж	USD/EUR	0,9500	0,9800	0,00000	0,00935	євро	дисконту
11	Американська	Канадська	550	продаж	USD/CAD	1,2157	1,2174	0,16366	0,05365	центів	премії
12	Українська	Французька	600	продаж	EUR/UAH	4,5340	4,9800	7,34906	8,48659	копійок	премії
13	Американська	Португальська	650	покупка	USD/EUR	0,9500	0,9800	0,00000	0,00935	євро	дисконту
14	Австралійська	Американська	700	покупка	USD/AUD	1,5895	1,5905	0,98000	2,09346	центів	премії
15	Німецька	Українська	750	продаж	UAH/EUR	0,1971	0,2319	0,23421	0,26238	центів	премії
16	Канадська	Австралійська	800	продаж	AUD/CAD	0,7643	0,7659	0,62382	0,34210	центів	дисконту
17	Українська	Французька	850	покупка	EUR/UAH	4,5340	4,9800	7,34906	8,48659	копійок	премії
18	Американська	Португальська	900	продаж	USD/EUR	0,9500	0,9800	0,00000	0,00935	євро	дисконту
19	Українська	Австралійська	1000	покупка	AUD/UAH	3,2500	3,3600	7,34906	8,48659	копійок	премії
20	Канадська	Австралійська	740	покупка	AUD/CAD	0,7643	0,7659	0,62382	0,34210	центів	дисконту
21	Британська	Українська	790	покупка	UAH/EUR	0,1971	0,2319	0,23421	0,26238	центів	дисконту
22	Американська	Грецька	840	покупка	USD/EUR	0,9500	0,9800	0,00000	0,00935	євро	дисконту
23	Іспанська	Американська	590	покупка	USD/EUR	0,9500	0,9800	0,00000	0,00935	євро	премії

Варіант 4

Таблиця 2.5

№ п/п	Компанія "Х"	Компанія "У"	"S"	Вид угоди	Валюта	Курс "спот" на 1 серпня		Тримісячний форвард			
1	Іспанська	Американська	300	покупка	USD/EUR	0,9500	0,9800	0,00000	0,00935	євро	премії
2	Канадська	Австралійська	600	покупка	AUD/CAD	0,7643	0,7659	0,6238	0,3421	центів	дисконту
3	Американська	Грецька	630	покупка	USD/EUR	0,9500	0,9800	0,00000	0,00935	євро	дисконту
4	Британська	Українська	680	покупка	UAH/EUR	0,1971	0,2319	0,2342	0,2624	центів	дисконту
5	Українська	Австралійська	730	покупка	AUD/UAH	3,2500	3,3600	7,34906	8,48659	копійок	премії
6	Американська	Португальська	780	продаж	USD/EUR	0,9500	0,9800	0,00000	0,00935	євро	дисконту
7	Канадська	Австралійська	830	продаж	AUD/CAD	0,7643	0,7659	0,6238	0,3421	центів	дисконту
8	Німецька	Українська	880	продаж	UAH/EUR	0,1971	0,2319	0,2342	0,2624	центів	премії
9	Австралійська	Американська	930	покупка	USD/AUD	1,5895	1,5905	0,98000	2,09346	центів	премії
10	Американська	Португальська	980	покупка	USD/EUR	0,9500	0,9800	0,00000	0,00935	євро	дисконту
11	Українська	Французька	1030	продаж	EUR/UAH	4,5340	4,9800	7,34906	8,48659	копійок	премії
12	Американська	Канадська	1080	продаж	USD/CAD	1,2157	1,2174	0,16366	0,05365	центів	премії
13	Американська	Українська	1130	покупка	USD/UAH	5,2900	5,3400	16,58013	14,38307	копійок	премії
14	Італійська	Американська	1180	продаж	USD/EUR	0,9500	0,9800	0,00000	0,00935	євро	премії
15	Українська	Американська	1230	покупка	USD/UAH	5,2900	5,3400	16,58013	14,38307	копійок	дисконту
16	Американська	Українська	1280	продаж	USD/UAH	5,2900	5,3400	16,58013	14,38307	копійок	премії
17	Канадська	Американська	1330	покупка	USD/CAD	1,2157	1,2174	0,16366	0,05365	центів	дисконту
18	Австралійська	Американська	1380	продаж	USD/AUD	1,5895	1,5905	0,98000	2,09346	центів	премії
19	Американська	Канадська	1430	покупка	USD/CAD	1,2157	1,2174	0,16366	0,05365	центів	премії
20	Українська	Американська	1480	продаж	USD/UAH	5,2900	5,3400	16,58013	14,38307	копійок	дисконту
21	Канадська	Американська	1530	продаж	USD/CAD	1,2157	1,2174	0,16366	0,05365	центів	дисконту
22	Американська	Грецька	1580	продаж	USD/EUR	0,9500	0,9800	0,00000	0,00935	євро	дисконту
23	Українська	Французька	1630	покупка	EUR/UAH	4,5340	4,9800	7,34906	8,48659	копійок	премії

Варіант 5

Таблиця 2.6

№ п/п	Компанія "Х"	Компанія "У"	"S"	Вид угоди	Валюта	Курс "спот" на 1 серпня		Тримісячний форвард			
1	Іспанська	Американська	250	покупка	USD/EUR	0,9500	0,9800	0,00000	0,00935	євро	премії
2	Канадська	Австралійська	500	покупка	AUD/CAD	0,7643	0,7659	0,6238	0,3421	центів	дисконту
3	Американська	Грецька	750	покупка	USD/EUR	0,9500	0,9800	0,00000	0,00935	євро	дисконту
4	Українська	Французька	800	покупка	EUR/UAH	4,5340	4,9800	7,3491	8,4866	копійок	премії
5	Американська	Грецька	850	продаж	USD/EUR	0,9500	0,9800	0,00000	0,00935	євро	дисконту
6	Канадська	Американська	900	продаж	USD/CAD	1,2157	1,2174	0,16366	0,05365	центів	дисконту
7	Українська	Американська	950	продаж	USD/UAH	5,2900	5,3400	16,5801	14,3831	копійок	дисконту
8	Американська	Канадська	1000	покупка	USD/CAD	1,2157	1,2174	0,1637	0,0537	центів	премії
9	Австралійська	Американська	1050	продаж	USD/AUD	1,5895	1,5905	0,98000	2,09346	центів	премії
10	Канадська	Американська	1100	покупка	USD/CAD	1,2157	1,2174	0,16366	0,05365	центів	дисконту
11	Американська	Українська	1150	продаж	USD/UAH	5,2900	5,3400	16,58013	14,38307	копійок	премії
12	Українська	Американська	1200	покупка	USD/UAH	5,2900	5,3400	16,58013	14,38307	копійок	дисконту
13	Італійська	Американська	1250	продаж	USD/EUR	0,9500	0,9800	0,00000	0,00935	євро	премії
14	Американська	Українська	1300	покупка	USD/UAH	5,2900	5,3400	16,58013	14,38307	копійок	премії
15	Американська	Канадська	1350	продаж	USD/CAD	1,2157	1,2174	0,16366	0,05365	центів	премії
16	Українська	Французька	1400	продаж	EUR/UAH	4,5340	4,9800	7,34906	8,48659	копійок	премії
17	Американська	Португальська	1450	покупка	USD/EUR	0,9500	0,9800	0,00000	0,00935	євро	дисконту
18	Австралійська	Американська	1500	покупка	USD/AUD	1,5895	1,5905	0,98000	2,09346	центів	премії
19	Німецька	Українська	1550	продаж	UAH/EUR	0,1971	0,2319	0,23421	0,26238	центів	премії
20	Канадська	Австралійська	1600	продаж	AUD/CAD	0,7643	0,7659	0,62382	0,34210	центів	дисконту
21	Американська	Португальська	1650	продаж	USD/EUR	0,9500	0,9800	0,00000	0,00935	євро	дисконту
22	Українська	Австралійська	1700	покупка	AUD/UAH	3,2500	3,3600	7,34906	8,48659	копійок	премії
23	Британська	Українська	1750	покупка	UAH/EUR	0,1971	0,2319	0,23421	0,26238	центів	дисконту

Варіант 6

Таблиця 2.7

№ п/п	Компанія "Х"	Компанія "У"	"S"	Вид угоди	Валюта	Курс "spot" на 1 серпня		Тримісячний форвард			
1	Канадська	Американська	200	продаж	USD/CAD	1,2157	1,2174	0,16366	0,05365	центів	дисконту
2	Українська	Американська	250	продаж	USD/UAH	5,2900	5,3400	16,5801	14,3831	копійок	дисконту
3	Американська	Канадська	300	покупка	USD/CAD	1,2157	1,2174	0,16366	0,05365	центів	премії
4	Австралійська	Американська	350	продаж	USD/AUD	1,5895	1,5905	0,9800	2,0935	центів	премії
5	Канадська	Американська	400	покупка	USD/CAD	1,2157	1,2174	0,16366	0,05365	центів	дисконту
6	Американська	Українська	450	продаж	USD/UAH	5,2900	5,3400	16,58013	14,38307	копійок	премії
7	Українська	Американська	500	покупка	USD/UAH	5,2900	5,3400	16,5801	14,3831	копійок	дисконту
8	Американська	Українська	600	покупка	USD/UAH	5,2900	5,3400	16,5801	14,3831	копійок	премії
9	Італійська	Американська	550	продаж	USD/EUR	0,9500	0,9800	0,00000	0,00935	євро	премії
10	Американська	Грецька	1050	продаж	USD/EUR	0,9500	0,9800	0,00000	0,00935	євро	дисконту
11	Американська	Канадська	650	продаж	USD/CAD	1,2157	1,2174	0,16366	0,05365	центів	премії
12	Українська	Французька	700	продаж	EUR/UAH	4,5340	4,9800	7,34906	8,48659	копійок	премії
13	Американська	Португальська	750	покупка	USD/EUR	0,9500	0,9800	0,00000	0,00935	євро	дисконту
14	Австралійська	Американська	800	покупка	USD/AUD	1,5895	1,5905	0,98000	2,09346	центів	премії
15	Німецька	Українська	850	продаж	UAH/EUR	0,1971	0,2319	0,23421	0,26238	центів	премії
16	Канадська	Австралійська	900	продаж	AUD/CAD	0,7643	0,7659	0,62382	0,34210	центів	дисконту
17	Українська	Французька	950	покупка	EUR/UAH	4,5340	4,9800	7,34906	8,48659	копійок	премії
18	Американська	Португальська	1000	продаж	USD/EUR	0,9500	0,9800	0,00000	0,00935	євро	дисконту
19	Українська	Австралійська	1100	покупка	AUD/UAH	3,2500	3,3600	7,34906	8,48659	копійок	премії
20	Канадська	Австралійська	740	покупка	AUD/CAD	0,7643	0,7659	0,62382	0,34210	центів	дисконту
21	Британська	Українська	790	покупка	UAH/EUR	0,1971	0,2319	0,23421	0,26238	центів	дисконту
22	Американська	Грецька	840	покупка	USD/EUR	0,9500	0,9800	0,00000	0,00935	євро	дисконту
23	Іспанська	Американська	590	покупка	USD/EUR	0,9500	0,9800	0,00000	0,00935	євро	премії

Варіант 7

Таблиця 2.8

№ п/п	Компанія "X"	Компанія "Y"	"S"	Вид угоди	Валюта	Курс "спот" на 1 серпня		Тримісячний форвард			
1	Іспанська	Американська	80	покупка	USD/EUR	0,9500	0,9800	0,00000	0,00935	євро	премії
2	Канадська	Австралійська	160	покупка	AUD/CAD	0,7643	0,7659	0,6238	0,3421	центів	дисконту
3	Американська	Грецька	240	покупка	USD/EUR	0,9500	0,9800	0,00000	0,00935	євро	дисконту
4	Британська	Українська	320	покупка	UAH/EUR	0,1971	0,2319	0,2342	0,2624	центів	дисконту
5	Українська	Австралійська	400	покупка	AUD/UAH	3,2500	3,3600	7,34906	8,48659	копійок	премії
6	Американська	Португальська	480	продаж	USD/EUR	0,9500	0,9800	0,00000	0,00935	євро	дисконту
7	Канадська	Австралійська	560	продаж	AUD/CAD	0,7643	0,7659	0,6238	0,3421	центів	дисконту
8	Німецька	Українська	640	продаж	UAH/EUR	0,1971	0,2319	0,2342	0,2624	центів	премії
9	Австралійська	Американська	720	покупка	USD/AUD	1,5895	1,5905	0,98000	2,09346	центів	премії
10	Американська	Португальська	800	покупка	USD/EUR	0,9500	0,9800	0,00000	0,00935	євро	дисконту
11	Українська	Французька	880	продаж	EUR/UAH	4,5340	4,9800	7,34906	8,48659	копійок	премії
12	Американська	Канадська	960	продаж	USD/CAD	1,2157	1,2174	0,16366	0,05365	центів	премії
13	Американська	Українська	1040	покупка	USD/UAH	5,2900	5,3400	16,58013	14,38307	копійок	премії
14	Італійська	Американська	1120	продаж	USD/EUR	0,9500	0,9800	0,00000	0,00935	євро	премії
15	Українська	Американська	1200	покупка	USD/UAH	5,2900	5,3400	16,58013	14,38307	копійок	дисконту
16	Американська	Українська	1280	продаж	USD/UAH	5,2900	5,3400	16,58013	14,38307	копійок	премії
17	Канадська	Американська	1360	покупка	USD/CAD	1,2157	1,2174	0,16366	0,05365	центів	дисконту
18	Австралійська	Американська	1440	продаж	USD/AUD	1,5895	1,5905	0,98000	2,09346	центів	премії
19	Американська	Канадська	1520	покупка	USD/CAD	1,2157	1,2174	0,16366	0,05365	центів	премії
20	Українська	Американська	1600	продаж	USD/UAH	5,2900	5,3400	16,58013	14,38307	копійок	дисконту
21	Канадська	Американська	1680	продаж	USD/CAD	1,2157	1,2174	0,16366	0,05365	центів	дисконту
22	Американська	Грецька	1760	продаж	USD/EUR	0,9500	0,9800	0,00000	0,00935	євро	дисконту
23	Українська	Французька	1810	покупка	EUR/UAH	4,5340	4,9800	7,34906	8,48659	копійок	премії

Варіант 8

Таблиця 2.9

№ п/п	Компанія "X"	Компанія "Y"	"S"	Вид угоди	Валюта	Курс "spot" на 1 серпня		Тримісячний форвард			
1	Іспанська	Американська	590	покупка	USD/EUR	0,9500	0,9800	0,00000	0,00935	євро	премії
2	Канадська	Австралійська	640	покупка	AUD/CAD	0,7643	0,7659	0,6238	0,3421	центів	дисконту
3	Українська	Французька	690	покупка	EUR/UAH	4,5340	4,9800	7,34906	8,48659	копійок	премії
4	Американська	Грецька	740	продаж	USD/EUR	0,9500	0,9800	0,0000	0,0093	євро	дисконту
5	Канадська	Американська	790	продаж	USD/CAD	1,2157	1,2174	0,16366	0,05365	центів	дисконту
6	Українська	Американська	840	продаж	USD/UAH	5,2900	5,3400	16,58013	14,38307	копійок	дисконту
7	Американська	Канадська	890	покупка	USD/CAD	1,2157	1,2174	0,1637	0,0537	центів	премії
8	Австралійська	Американська	940	продаж	USD/AUD	1,5895	1,5905	0,9800	2,0935	центів	премії
9	Канадська	Американська	990	покупка	USD/CAD	1,2157	1,2174	0,16366	0,05365	центів	дисконту
10	Американська	Українська	1040	продаж	USD/UAH	5,2900	5,3400	16,58013	14,38307	копійок	премії
11	Українська	Американська	1090	покупка	USD/UAH	5,2900	5,3400	16,58013	14,38307	копійок	дисконту
12	Італійська	Американська	1140	продаж	USD/EUR	0,9500	0,9800	0,00000	0,00935	євро	премії
13	Американська	Українська	1190	покупка	USD/UAH	5,2900	5,3400	16,58013	14,38307	копійок	премії
14	Американська	Канадська	1240	продаж	USD/CAD	1,2157	1,2174	0,16366	0,05365	центів	премії
15	Українська	Французька	1290	продаж	EUR/UAH	4,5340	4,9800	7,34906	8,48659	копійок	премії
16	Американська	Португальська	1340	покупка	USD/EUR	0,9500	0,9800	0,00000	0,00935	євро	дисконту
17	Австралійська	Американська	1390	покупка	USD/AUD	1,5895	1,5905	0,98000	2,09346	центів	премії
18	Німецька	Українська	1440	продаж	UAH/EUR	0,1971	0,2319	0,23421	0,26238	центів	премії
19	Канадська	Австралійська	1490	продаж	AUD/CAD	0,7643	0,7659	0,62382	0,34210	центів	дисконту
20	Американська	Португальська	1540	продаж	USD/EUR	0,9500	0,9800	0,00000	0,00935	євро	дисконту
21	Українська	Австралійська	1590	покупка	AUD/UAH	3,2500	3,3600	7,34906	8,48659	копійок	премії
22	Британська	Українська	1640	покупка	UAH/EUR	0,1971	0,2319	0,23421	0,26238	центів	дисконту
23	Американська	Грецька	1690	покупка	USD/EUR	0,9500	0,9800	0,00000	0,00935	євро	дисконту

Варіант 9

Таблиця 2.10

№ п/п	Компанія "X"	Компанія "Y"	"S"	Вид угоди	Валюта	Курс "spot" на 1 серпня		Тримісячний форвард			
1	Канадська	Американська	70	продаж	USD/CAD	1,2157	1,2174	0,16366	0,05365	центів	дисконту
2	Українська	Американська	120	продаж	USD/UAH	5,2900	5,3400	16,5801	14,3831	копійок	дисконту
3	Американська	Канадська	170	покупка	USD/CAD	1,2157	1,2174	0,16366	0,05365	центів	премії
4	Австралійська	Американська	220	продаж	USD/AUD	1,5895	1,5905	0,9800	2,0935	центів	премії
5	Канадська	Американська	270	покупка	USD/CAD	1,2157	1,2174	0,16366	0,05365	центів	дисконту
6	Американська	Українська	320	продаж	USD/UAH	5,2900	5,3400	16,58013	14,38307	копійок	премії
7	Українська	Американська	370	покупка	USD/UAH	5,2900	5,3400	16,5801	14,3831	копійок	дисконту
8	Американська	Українська	470	покупка	USD/UAH	5,2900	5,3400	16,5801	14,3831	копійок	премії
9	Італійська	Американська	420	продаж	USD/EUR	0,9500	0,9800	0,00000	0,00935	євро	премії
10	Американська	Грецька	920	продаж	USD/EUR	0,9500	0,9800	0,00000	0,00935	євро	дисконту
11	Американська	Канадська	520	продаж	USD/CAD	1,2157	1,2174	0,16366	0,05365	центів	премії
12	Українська	Французька	570	продаж	EUR/UAH	4,5340	4,9800	7,34906	8,48659	копійок	премії
13	Американська	Португальська	620	покупка	USD/EUR	0,9500	0,9800	0,00000	0,00935	євро	дисконту
14	Австралійська	Американська	670	покупка	USD/AUD	1,5895	1,5905	0,98000	2,09346	центів	премії
15	Німецька	Українська	720	продаж	UAH/EUR	0,1971	0,2319	0,23421	0,26238	центів	премії
16	Канадська	Австралійська	770	продаж	AUD/CAD	0,7643	0,7659	0,62382	0,34210	центів	дисконту
17	Українська	Французька	820	покупка	EUR/UAH	4,5340	4,9800	7,34906	8,48659	копійок	премії
18	Американська	Португальська	870	продаж	USD/EUR	0,9500	0,9800	0,00000	0,00935	євро	дисконту
19	Українська	Австралійська	970	покупка	AUD/UAH	3,2500	3,3600	7,34906	8,48659	копійок	премії
20	Канадська	Австралійська	740	покупка	AUD/CAD	0,7643	0,7659	0,62382	0,34210	центів	дисконту
21	Британська	Українська	790	покупка	UAH/EUR	0,1971	0,2319	0,23421	0,26238	центів	дисконту
22	Американська	Грецька	840	покупка	USD/EUR	0,9500	0,9800	0,00000	0,00935	євро	дисконту
23	Іспанська	Американська	590	покупка	USD/EUR	0,9500	0,9800	0,00000	0,00935	євро	премії

Варіант 10

Таблиця 2.11

№ п/п	Компанія "X"	Компанія "Y"	"S"	Вид угоди	Валюта	Курс "спот" на 1 серпня		Тримісячний форвард			
1	Іспанська	Американська	590	покупка	USD/EUR	0,9500	0,9800	0,00000	0,00935	євро	премії
2	Канадська	Австралійська	610	покупка	AUD/CAD	0,7643	0,7659	0,6238	0,3421	центів	дисконту
3	Американська	Грецька	630	покупка	USD/EUR	0,9500	0,9800	0,00000	0,00935	євро	дисконту
4	Британська	Українська	680	покупка	UAH/EUR	0,1971	0,2319	0,2342	0,2624	центів	дисконту
5	Українська	Австралійська	730	покупка	AUD/UAH	3,2500	3,3600	7,34906	8,48659	копійок	премії
6	Американська	Португальська	780	продаж	USD/EUR	0,9500	0,9800	0,00000	0,00935	євро	дисконту
7	Канадська	Австралійська	830	продаж	AUD/CAD	0,7643	0,7659	0,6238	0,3421	центів	дисконту
8	Німецька	Українська	880	продаж	UAH/EUR	0,1971	0,2319	0,2342	0,2624	центів	премії
9	Австралійська	Американська	930	покупка	USD/AUD	1,5895	1,5905	0,98000	2,09346	центів	премії
10	Американська	Португальська	980	покупка	USD/EUR	0,9500	0,9800	0,00000	0,00935	євро	дисконту
11	Українська	Французька	1030	продаж	EUR/UAH	4,5340	4,9800	7,34906	8,48659	копійок	премії
12	Американська	Канадська	1080	продаж	USD/CAD	1,2157	1,2174	0,16366	0,05365	центів	премії
13	Американська	Українська	1130	покупка	USD/UAH	5,2900	5,3400	16,58013	14,38307	копійок	премії
14	Італійська	Американська	1180	продаж	USD/EUR	0,9500	0,9800	0,00000	0,00935	євро	премії
15	Українська	Американська	1230	покупка	USD/UAH	5,2900	5,3400	16,58013	14,38307	копійок	дисконту
16	Американська	Українська	1280	продаж	USD/UAH	5,2900	5,3400	16,58013	14,38307	копійок	премії
17	Канадська	Американська	1330	покупка	USD/CAD	1,2157	1,2174	0,16366	0,05365	центів	дисконту
18	Австралійська	Американська	1380	продаж	USD/AUD	1,5895	1,5905	0,98000	2,09346	центів	премії
19	Американська	Канадська	1430	покупка	USD/CAD	1,2157	1,2174	0,16366	0,05365	центів	премії
20	Українська	Американська	1480	продаж	USD/UAH	5,2900	5,3400	16,58013	14,38307	копійок	дисконту
21	Канадська	Американська	1530	продаж	USD/CAD	1,2157	1,2174	0,16366	0,05365	центів	дисконту
22	Американська	Грецька	1580	продаж	USD/EUR	0,9500	0,9800	0,00000	0,00935	євро	дисконту
23	Українська	Французька	1630	покупка	EUR/UAH	4,5340	4,9800	7,34906	8,48659	копійок	премії

Задача 3. Розрахунок суми форвардного опціонного контракту

Варіант 1

Німецька компанія "X" уклала контракт на продаж електронного устаткування в США за ціною 200000 USD. Одна частина комплектуючих вузлів для цього товару була придбана в українського постачальника за ціною 200000 UAH, інша частина - у канадського постачальника за 65000 CAD. Контракт на постачання був укладений 1 жовтня, платіж повинен бути виконаний до 1 січня. Були укладені контракти на покупку:

з Україною - 1 серпня, платіж повинен бути виконаний до 1 листопада;

з Канадою - 1 вересня, платіж повинен бути виконаний 1 грудня.

Компанія забезпечує покриття всіх платежів в іноземній валюті на день укладання цих контрактів: з українським і американським партнерами - на оснєві опціонного контракту; з канадським партнером - на основі фіксованого контракту. Усі платежі повинні бути виконані й отримані в зазначені дні з використанням нижчеподаних обмінних курсів валют, табл.3.1.

Розрахувати фінансовий результат компанії "X" за трьома угодами.

Варіант 2

Німецька компанія "X" уклала контракт на покупку електронного устаткування в США за ціною 30000 USD. Одна частина цього товару була продана українському покупцю за ціною 80000 UAH, інша частина - канадському покупцю за 105000 CAD. Контракт на покупку був укладений 1 серпня, платіж повинен бути виконаний до 1 листопада. Були укладені контракти на продаж:

з Україною - 1 вересня, платіж повинен бути виконаний до 1 грудня;

з Канадою - 1 жовтня, платіж повинен бути виконаний до 1 листопада.

Компанія забезпечує покриття всіх платежів в іноземній валюті на день укладання цих контрактів з усіма компаніями на основі опціонних контрактів. Усі платежі повинні бути виконані й отримані в зазначені дні з використанням нижчеподаних обмінних курсів валют, табл.3.1.

Розрахувати фінансовий результат компанії "X" за - трьома угодами.

Варіант 3

Німецька компанія "X" уклала контракт на продаж електронного устаткування в США за ціною 300000 USD. Одна частина комплектуючих вузлів для цього товару була придбана в українського постачальника за ціною 400000 UAH, інша частина - у канадського постачальника за 115000 CAD. Контракт на постачання був укладений 1 жовтня, платіж повинен бути виконаний до 1 січня. Були укладені контракти на покупку:

з Україною - 1 серпня, платіж повинен бути виконаний до 1 листопада;

з Канадою - 1 вересня, платіж повинен бути виконаний до 1 грудня.

Компанія забезпечує покриття всіх платежів в іноземній валюті на день укладання цих контрактів з усіма компаніями на основі опціонних контрактів. Усі платежі повинні бути виконані й отримані в зазначені дні з використанням нижчеподаних обмінних курсів валют, табл.3.1.

Розрахувати фінансовий результат компанії "X" за трьома угодами.

Варіант 4

Німецька компанія "X" уклала контракт на покупку електронного устаткування в США за ціною 40000 USD. Одна частина цього товару була продана українському покупцю за ціною 90000 UAH, інша частина - канадському покупцю за 95000 CAD. Контракт на покупку був укладений 1 серпня, платіж повинен бути виконаний до 1 листопада. Були укладені контракти на продаж:

з Україною - 1 вересня, платіж повинен бути виконаний до 1 грудня;

з Канадою - 1 жовтня, платіж повинен бути виконаний 1 листопада.

Компанія забезпечує покриття всіх платежів в іноземній валюті на день укладання цих контрактів: з українським і американським партнерами – на основі опціонного контракту; з канадським партнером - на основі фіксованого контракту. Усі платежі повинні бути виконані й отримані в зазначені дні з використанням нижчеподаних обмінних курсів валют, табл.3.1.

Розрахувати фінансовий результат компанії "X" за трьома угодами.

Варіант 5

Німецька компанія "X" уклала контракт на продаж електронного устаткування в США за ціною 150000 USD. Одна частина комплектуючих вузлів для цього товару була придбана в українського постачальника за ціною 300000 UAH, інша частина - у канадського постачальника за 85000 CAD. Контракт на постачання був укладений 1 жовтня, платіж повинен бути виконаний до 1 січня. Були укладені контракти на покупку:

з Україною - 1 серпня, платіж повинен бути виконаний 1 листопада;

з Канадою - 1 вересня, платіж повинен бути виконаний до 1 грудня.

Компанія забезпечує покриття всіх платежів в іноземній валюті на день укладання цих контрактів: з канадським і американським партнерами - на основі опціонного контракту; з українським партнером - на основі фіксованого контракту. Усі платежі повинні бути виконані й отримані в зазначені дні з використанням нижчеподаних обмінних курсів валют, табл. 3.1.

Розрахувати фінансовий результат компанії "X" за трьома угодами.

Варіант 6

Німецька компанія "X" уклала контракт на покупку електронного устаткування в США за ціною 40000 USD. Одна частина цього товару була продана українському покупцю за ціною 10000 UAH, інша частина - канадському покупцю за 115000 CAD. Контракт на покупку був укладений 1 серпня, платіж повинен бути виконаний до 1 листопада. Були укладені контракти на продаж:

з Україною - 1 вересня, платіж повинен бути виконаний до 1 грудня;

з Канадою - 1 жовтня, платіж повинен бути виконаний до 1 листопада.

Компанія забезпечує покриття всіх платежів в іноземній валюті на день укладання цих контрактів з усіма компаніями на основі опціонних контрактів. Усі платежі повинні бути

виконані й отримані в зазначені дні з використанням нижчеподаних обмінних курсів валют, табл.3.1.

Розрахувати фінансовий результат компанії "X" за трьома угодами.

Варіант 7

Німецька компанія "X" уклала контракт на продаж електронного устаткування в США за ціною 400000 USD. Одна частина комплектуючих вузлів для цього товару була придбана в українського постачальника за ціною 600000 UAH, інша частина - у канадського постачальника за 265000 CAD. Контракт на постачання був укладений 1 жовтня, платіж повинен бути виконаний 1 січня. Були укладені контракти на покупку:

з Україною - 1 серпня, платіж повинен бути виконаний до 1 листопада;

з Канадою - 1 вересня, платіж повинен бути виконаний до 1 грудня.

Компанія забезпечує покриття всіх платежів в іноземній валюті на день укладання цих контрактів: з українським і канадським партнерами - на основі опціонного контракту; з американським партнером - на основі фіксованого контракту. Усі платежі повинні бути виконані й отримані в зазначені дні з використанням нижчеподаних обмінних курсів валют, табл.3.1.

Розрахувати фінансовий результат компанії "X" за трьома угодами.

Варіант 8

Німецька компанія "X" уклала контракт на покупку електронного устаткування в США за ціною 100000 USD. Одна частина цього товару була продана українському покупцю за ціною 280000 UAH, інша частина - канадському покупцю за 160500 CAD. Контракт на покупку був укладений 1 серпня, платіж повинен бути виконаний до 1 листопада. Були укладені контракти на продаж:

з Україною - 1 вересня, платіж повинен бути виконаний до 1 грудня;

з Канадою - 1 жовтня, платіж повинен бути виконаний 1 листопада.

Компанія забезпечує покриття всіх платежів в іноземній валюті на день укладання цих контрактів: з українським і американським партнерами - на основі опціонного контракту; з канадським партнером - на основі фіксованого контракту. Усі платежі повинні бути виконані й отримані в зазначені дні з використанням нижчеподаних обмінних курсів валют, табл.3.1.

Розрахувати фінансовий результат компанії "X" за трьома угодами.

Варіант 9

Німецька компанія "X" уклала контракт на продаж електронного устаткування в США за ціною 600000 USD. Одна частина комплектуючих вузлів для цього товару була придбана в українського постачальника за ціною 1000000 UAH, інша частина - у канадського постачальника за 395000 CAD. Контракт на постачання був укладений 1 жовтня, платіж повинен бути виконаний до 1 січня. Були укладені контракти на покупку:

з Україною - 1 серпня, платіж повинен бути виконаний 1 листопада;

з Канадою - 1 вересня, платіж повинен бути виконаний до 1 грудня.

Компанія забезпечує покриття всіх платежів в іноземній валюті на день укладання цих контрактів: з американським і канадським партнерами - на основі опціонного контракту; з українським партнером - на основі фіксованого контракту. Усі платежі повинні бути виконані й отримані в зазначені дні з використанням нижчеподаних обмінних курсів валют, табл.3.1.

Розрахувати фінансовий результат компанії "X" за трьома угодами.

Варіант 10

Німецька компанія "X" уклала контракт на покупку електронного устаткування в США за ціною 650000 USD. Одна частина цього товару була продана українському покупцю за ціною 90000 UAH, інша частина - канадському покупцю за 1205000 CAD. Контракт на покупку був укладений 1 серпня, платіж повинен бути виконаний до 1 листопада. Були укладені контракти на продаж:

з Україною - 1 вересня, платіж повинен бути виконаний до 1 грудня;

з Канадою - 1 жовтня, платіж повинен бути виконаний до 1 листопада.

Компанія забезпечує покриття всіх платежів в іноземній валюті на день укладання цих контрактів з усіма компаніями на основі опціонних контрактів. Усі платежі повинні бути виконані й отримані в зазначені дні з використанням нижчеподаних обмінних курсів валют, табл.3.1.

Розрахувати фінансовий результат компанії "X" за трьома угодами.

Таблиця 3.1 - Курси валют

Курс	USD/EUR		EUR/UAH		EUR/CAD	
<i>1 серпня</i>						
Курс "spot"	1,2180	1,2610	4,0361	4,0720	1,1410	1,1530
Одномісячний "форвард"	0,10	0,09	13,00	17,00	1,00	5,00
	центів дисконту		копійок дисконту		центів дисконту	
Тримісячний "форвард"	0,80	0,70	28,00	39,00	3,00	15,00
	центів дисконту		копійок дисконту		центів дисконту	
<i>1 вересня</i>						
Курс "spot"	1,1750	1,2200	4,0433	4,0804	1,1636	1,1875
Одномісячний "форвард"	0,11	0,10	14,00	19,00	3,00	5,00
	центів дисконту		копійок дисконту		центів дисконту	
Тримісячний "форвард"	0,70	0,65	29,00	40,00	4,00	7,00
	центів дисконту		копійок дисконту		центів дисконту	
<i>1 жовтня</i>						
Курс "spot"	1,1532	1,1763	4,0515	4,1001	1,1824	1,2506
Одномісячний "форвард"	0,13	0,12	12,00	16,00	2,00	4,00
	центів дисконту		копійок дисконту		центів дисконту	
Тримісячний "форвард"	0,80	0,70	40,00	41,00	5,00	10,00
	центів дисконту		копійок дисконту		центів дисконту	

Задача 4. Розрахунок форвардних очків

1.1. За даними таблиць 4.1 і 4.2, заповнити таблицю 4.3*.

1.2. За розрахованими даними скласти таблицю 4.4, враховуючи прийняту в країні систему котирування валют.

Таблиця 4.1 - Річні процентні ставки

Валюта	Один місяць		Три місяці	
	Попит	Пропозиція	Попит	Пропозиція
USD	8,30	8,45	8,50	8,70
AUD	8,55	8,65	8,75	8,97
EUR	15,00	15,90	15,90	17,05
UAH	8,00	8,16	8,35	8,45
CAD	7,50	7,80	8,00	8,25

Таблиця 4.2 - Касовий курс валют

Варіант	Валюти							
	USD/AUD		USD/UAH		USD/CAD		EUR/USD	
1	1,5835	1,6075	5,2555	5,3058	1,3075	1,3611	1,8815	1,8890
2	1,5681	1,5871	5,2401	5,2903	1,2921	1,3233	1,8661	1,8736
3	1,5527	1,5715	5,2247	5,2747	1,2882	1,3193	1,8507	1,8581
4	1,5373	1,5559	5,2093	5,2592	1,2844	1,3153	1,8353	1,8427
5	1,5220	1,5404	5,1940	5,2437	1,2805	1,3114	1,8200	1,8272
6	1,5066	1,5248	5,1786	5,2281	1,2766	1,3074	1,8046	1,8118
7	1,4912	1,5092	5,1632	5,2126	1,2728	1,3034	1,7892	1,7963
8	1,4758	1,4936	5,1478	5,1971	1,2689	1,2995	1,7738	1,7809
9	1,4604	1,4781	5,1324	5,1815	1,2650	1,2955	1,7584	1,7654
10	1,4450	1,4625	5,1170	5,1660	1,2612	1,2915	1,7430	1,7500

*Примітка. Визначені величини форвардних очків помножити на 100.

Задача 4. Розрахунок форвардних очків

Студент гр. _____ П.І.Б. _____

Варіант _____

Таблиця 4.3 - Форвардні очкі

Валюта ціни	Валюта платежу				
	USD	AUD	EUR	UAH	CAD
USD	1				
Одномісячні					
Тримісячні					
AUD		1			
Одномісячні					
Тримісячні					
EUR			1		
Одномісячні					
Тримісячні					
UAH				1	
Одномісячні					
Тримісячні					
CAD					1
Одномісячні					
Тримісячні					

Таблиця 4.4 - Форвардні очки для умов США і України

Країна	Валюта ціни	Валюта платежу					
		USD	AUD	EUR	UAH	CAD	
США	USD	1					
	Одномісячні						
	Тримісячні						
Україна	Валюта платежу	Валюта ціни					
	UAH	USD	AUD	EUR	UAH	CAD	
	Одномісячні				1		
	Тримісячні						

Задача 5. Розрахунок курсу «аутрайт»

За даними таблиці 5.1 розрахувати курси «аутрайт» і заповнити таблицю 5.2.

Таблиця 5.1

Варіант	Курс	Валюта							
		USD/AUD		USD/UAH		USD/CAD		EUR/USD	
1	Спот-курс	1,5835	1,5975	5,2555	5,2675	1,3075	1,3085	1,8815	1,8925
	Одномісячні форвардні очки	0,0179	1,0973	0,6524	0,7673	0,0682	0,0325	1,0432	1,0095
	Тримісячні форвардні очки	0,0000	0,0939	2,1868	2,5020	0,1760	0,0577	3,0493	2,9601
		центів премії	копійок премії	копійок премії	копійок премії	центів дисконту	центів дисконту	центів дисконту	центів дисконту
2	Спот-курс	1,5803	1,5943	5,2523	5,2643	1,3043	1,3053	1,8783	1,8893
	Одномісячні форвардні очки	0,0167	1,0961	0,6512	0,7661	0,0670	0,0313	1,0420	1,0083
	Тримісячні форвардні очки	0,0012	0,0927	2,1856	2,5008	0,1748	0,0565	3,0481	2,9589
		центів премії	копійок премії	копійок премії	копійок премії	центів дисконту	центів дисконту	центів дисконту	центів дисконту
3	Спот-курс	1,5649	1,5789	5,2369	5,2489	1,3004	1,3030	1,8629	1,8878
	Одномісячні форвардні очки	0,0155	1,0949	0,6500	0,7649	0,0658	0,0301	1,0408	1,0071
	Тримісячні форвардні очки	0,0024	0,0915	2,1844	2,4996	0,1736	0,0553	3,0469	2,9577
		центів премії	копійок премії	копійок премії	копійок премії	центів дисконту	центів дисконту	центів дисконту	центів дисконту
4	Спот-курс	1,5495	1,5635	5,2215	5,2335	1,2966	1,3006	1,8475	1,8862
	Одномісячні форвардні очки	0,0154	1,0948	0,6499	0,7648	0,0657	0,0300	1,0407	1,0070
	Тримісячні форвардні очки	0,0001	0,0914	2,1843	2,4995	0,1735	0,0552	3,0468	2,9576
		центів премії	копійок премії	копійок премії	копійок премії	центів дисконту	центів дисконту	центів дисконту	центів дисконту
5	Спот-курс	1,5341	1,5481	5,2061	5,2181	1,2927	1,2983	1,8321	1,8847
	Одномісячні форвардні очки	0,0189	1,0983	0,6534	0,7683	0,0692	0,0335	1,0442	1,0105
		центів премії	копійок премії	копійок премії	копійок премії	центів дисконту	центів дисконту	центів дисконту	центів дисконту
	Тримісячні форвардні очки	0,0058	0,0949	2,1878	2,5030	0,1770	0,0587	3,0503	2,9611
6	Спот-курс	1,5188	1,5328	5,1908	5,2028	1,2888	1,2960	1,8168	1,8831
	Одномісячні форвардні очки	0,0180	1,0974	0,6525	0,7674	0,0683	0,0326	1,0433	1,0096
	Тримісячні форвардні очки	0,0027	0,0940	2,1869	2,5021	0,1761	0,0578	3,0494	2,9602
		центів премії	копійок премії	копійок премії	копійок премії	центів дисконту	центів дисконту	центів дисконту	центів дисконту
7	Спот-курс	1,5034	1,5174	5,1754	5,1874	1,2850	1,2936	1,8014	1,8816
	Одномісячні форвардні очки	0,0153	1,0947	0,6498	0,7647	0,0656	0,0299	1,0406	1,0069
	Тримісячні форвардні очки	0,0000	0,0913	2,1842	2,4994	0,1734	0,0551	3,0467	2,9575
		центів премії	копійок премії	копійок премії	копійок премії	центів дисконту	центів дисконту	центів дисконту	центів дисконту
8	Спот-курс	1,4880	1,5020	5,1600	5,1720	1,2811	1,2913	1,7860	1,8801
	Одномісячні форвардні очки	0,0165	1,0959	0,6510	0,7659	0,0668	0,0311	1,0418	1,0081
	Тримісячні форвардні очки	0,0012	0,0925	2,1854	2,5006	0,1746	0,0563	3,0479	2,9587
		центів премії	копійок премії	копійок премії	копійок премії	центів дисконту	центів дисконту	центів дисконту	центів дисконту
9	Спот-курс	1,4726	1,4866	5,1446	5,1566	1,2772	1,2890	1,7706	1,8785
	Одномісячні форвардні очки	0,0041	0,0954	2,1883	2,5035	0,1775	0,0592	3,0508	2,9616
	Тримісячні форвардні очки	1,5048	1,5188	5,1768	5,1888	1,2864	1,2950	1,8028	1,8830
		центів премії	копійок премії	копійок премії	копійок премії	центів дисконту	центів дисконту	центів дисконту	центів дисконту
10	Спот-курс	1,4572	1,4712	5,1292	5,1412	1,2733	1,2866	1,7552	1,8770
	Одномісячні форвардні очки	0,0057	0,0970	2,1899	2,5051	0,1791	0,0608	3,0524	2,9632
	Тримісячні форвардні очки	1,5064	1,5204	5,1784	5,1904	1,2880	1,2966	1,8044	1,8846
		центів премії	копійок премії	Копійок премії	копійок премії	центів дисконту	центів дисконту	центів дисконту	центів дисконту

Задача 6. Продовження форвардного валютного контракту

Варіант 1

Український імпортер уклав угоду на покупку партії товарів у французького постачальника і повинен заплатити 7,5 млн. Євро за ці товари 1 червня. Імпортер бажає забезпечити покриття свого валютного ризику, тому 1 березня він укладає тримісячний форвардний валютний контракт зі своїм банком на продаж банком цієї валюти.

1 червня український імпортер повідомляє своєму банку, що через затримку в доставці товарів платіж повинен бути відкладений до 1 липня, і банк погоджується продовжити форвардний валютний контракт на місяць. Обмінні курси валют приведені в табл.6.1.

Таблиця 6.1 - Поточні і термінові курси валют

Найменування валюти	USD/UAH	USD/EUR
<i>1 березня</i>		
Курс «спот»	5,2525 – 5,2586	1,2131 – 1,2142
Тримісячний курс «форвард»	1,12–1,48 копійок премії	0,32–0,29 центів дисконту
<i>1 червня</i>		
Курс «спот»	5,3647 – 5,3714	1,2118 – 1,2136
Одномісячний курс «форвард»	0,54 – 0,67 копійок премії	0,18 - 0,14 центів дисконту

Визначити:

а) Які будуть витрати українського імпортера, якщо форвардний валютний контракт буде продовжено.

б) Яку суму витратив би український імпортер, якби форвардний валютний контракт був закритий 1 червня, а новий одномісячний форвардний контракт був би укладений за звичайним курсом.

Варіант 2

Український експортер уклав угоду на продаж партії товарів німецькому покупцю і повинен одержати 3,5 млн. Євро за ці товари 1 травня. Експортер бажає забезпечити покриття свого валютного ризику, тому 1 лютого він укладає тримісячний форвардний валютний контракт зі своїм банком на продаж банку валюти.

1 травня український експортер повідомляє своєму банку, що через затримку в платежі надходження валютного виторгу відкладено до 1 червня, і банк погоджується продовжити форвардний валютний контракт на місяць. Обмінні курси валют приведені в табл.6.2.

Таблиця 6.2 - Поточні і термінові курси валют

Найменування валюти	USD/UAH	USD/EUR
<i>1 лютого</i>		
Курс «спот»	5,2525 – 5,2586	1,2131 – 1,2142
Тримісячний курс «форвард»	1,12–1,48 копійок премії	0,32–0,29 центів дисконту
<i>1 травня</i>		
Курс «спот»	5,3647 – 5,3714	1,2118 – 1,2136
Одномісячний курс «форвард»	0,54 – 0,67 копійок премії	0,18 - 0,14 центів дисконту

Визначити:

а) Яку суму одержить український експортер, якщо форвардний валютний контракт буде продовжено.

б) Яку суму одержав би український експортер, якщо форвардний валютний контракт був закритий 1 травня, а новий одномісячний форвардний контракт був би укладений за звичайним курсом.

Варіант 3

Український імпортер уклав угоду на покупку партії товарів в іспанського постачальника і повинен заплатити 4,5 млн. Євро за ці товари 1 червня. Імпортер бажає забезпечити покриття свого валютного ризику, тому 1 березня він укладає тримісячний форвардний валютний контракт зі своїм банком на продаж йому цієї валюти.

1 червня український імпортер повідомляє своєму банку, що через затримку в доставці товарів платіж повинен бути відкладений до 1 липня, і банк погоджується продовжити форвардний валютний контракт на місяць. Обмінні курси валют приведені в табл.6.3.

Таблиця 6.3 - Поточні і термінові курси валют

Найменування валюти	USD/UAH	USD/EUR
<i>1 березня</i>		
Курс «спот»	5,2525 – 5,2586	1,2131 – 1,2142
Тримісячний курс «форвард»	1,12–1,48 копійок премії	0,32–0,29 центів дисконту
<i>1 червня</i>		
Курс «спот»	5,3647 – 5,3714	1,2118 – 1,2136
Одномісячний курс «форвард»	0,54 – 0,67 копійок премії	0,18 - 0,14 центів дисконту

Визначити:

а) Які будуть витрати українського імпортера, якщо форвардний валютний контракт буде продовжено.

б) Яку суму витратив би український імпортер, якщо форвардний валютний контракт був закритий 1 червня, а новий одномісячний форвардний контракт був би укладений за звичайним курсом.

Варіант 4

Український експортер уклав угоду на продаж партії товарів грецькому покупцю і повинен одержати 5,5 млн. Євро за ці товари 1 травня. Експортер бажає забезпечити покриття свого валютного ризику, тому 1 лютого він укладає тримісячний форвардний валютний контракт зі своїм банком на продаж банку валюти.

1 червня український експортер повідомляє своєму банку, що через затримку в платежі надходження валютного виторгу відкладено до 1 червня, і банк погоджується продовжити форвардний валютний контракт на місяць. Обмінні курси валют приведені в табл.6.4.

Таблиця 6.4 - Поточні і термінові курси валют

Найменування валюти	USD/UAH	USD/EUR
<i>1 лютого</i>		
Курс «спот»	5,2525 – 5,2586	1,2131 – 1,2142
Тримісячний курс «форвард»	1,12–1,48 копійок премії	0,32–0,29 центів дисконту
<i>1 травня</i>		
Курс «спот»	5,3647 – 5,3714	1,2118 – 1,2136
Одномісячний курс «форвард»	0,54 – 0,67 копійок премії	0,18 - 0,14 центів дисконту

Визначити:

а) Яку суму одержить український експортер, якщо форвардний валютний контракт буде продовжено.

б) Яку суму одержав би український експортер, якби форвардний валютний контракт був закритий 1 травня, а новий одномісячний форвардний контракт був би укладений за звичайним курсом.

Варіант 5

Український імпортер уклав угоду на покупку партії товарів у французького постачальника і повинен заплатити 9 млн. Євро за ці товари 1 червня. Імпортер бажає забезпечити покриття свого валютного ризику, тому 1 березня він укладає тримісячний форвардний валютний контракт зі своїм банком на продаж йому цієї валюти.

1 червня український імпортер повідомляє своєму банку, що через затримку в доставці товарів платіж повинен бути відкладений до 1 липня, і банк погоджується продовжити форвардний валютний контракт на місяць. Обмінні курси валют приведені в табл.6.5.

Таблиця 6.5 - Поточні і термінові курси валют

Найменування валюти	USD/UAH	USD/EUR
<i>1 березня</i>		
Курс «спот»	5,2525 – 5,2586	1,2131 – 1,2142
Тримісячний курс «форвард»	1,12–1,48 копійок премії	0,32–0,29 центів дисконту
<i>1 червня</i>		
Курс «спот»	5,3647 – 5,3714	1,2118 – 1,2136
Одномісячний курс «форвард»	0,54 – 0,67 копійок премії	0,18 - 0,14 центів дисконту

Визначити:

а) Які будуть витрати українського імпортера, якщо форвардний валютний контракт буде продовжено.

б) Яку суму витратив би український імпортер, якби форвардний валютний контракт був закритий 1 червня, а новий одномісячний форвардний контракт був би укладений за звичайним курсом.

Варіант 6

Український експортер уклав угоду на продаж партії товарів французькому покупцю і повинен одержати 7,5 млн. Євро за ці товари 1 червня. Експортер бажає забезпечити покриття свого валютного ризику, тому 1 березня він укладає тримісячний форвардний валютний контракт зі своїм банком на продаж банку валюти.

1 червня український експортер повідомляє своєму банку, що через затримку в платежі надходження валютного виторгу відкладено до 1 липня, і банк погоджується продовжити форвардний валютний контракт на місяць. Обмінні курси валют приведені в табл.6.6.

Таблиця 6.6 - Поточні і термінові курси валют

Найменування валюти	USD/UAH	USD/EUR
<i>1 березня</i>		
Курс «спот»	5,2525 – 5,2586	1,2131 – 1,2142
Тримісячний курс «форвард»	1,12–1,48 копійок премії	0,32–0,29 центів дисконту
<i>1 червня</i>		
Курс «спот»	5,3647 – 5,3714	1,2118 – 1,2136
Одномісячний курс «форвард»	0,54 – 0,67 копійок премії	0,18 - 0,14 центів дисконту

Визначити:

а) Яку суму одержить український експортер, якщо форвардний валютний контракт буде продовжено.

б) Яку суму одержав би український експортер, якби форвардний валютний контракт був закритий 1 червня, а новий одномісячний форвардний контракт був би укладений за звичайним курсом.

Варіант 7

Український імпортер уклав угоду на покупку партії товарів у французького постачальника і повинен заплатити 6 млн. Євро за ці товари 1 червня. Імпортер бажає забезпечити покриття свого валютного ризику, тому 1 березня він укладає тримісячний форвардний валютний контракт зі своїм банком на продаж йому цієї валюти.

1 червня український імпортер повідомляє своєму банку, що через затримку в доставці товарів платіж повинен бути відкладений до 1 липня, і банк погоджується продовжити форвардний валютний контракт на місяць. Обмінні курси валют приведені в табл. 6.7.

Таблиця 6.7 - Поточні і термінові курси валют

Найменування валюти	USD/UAH	USD/EUR
<i>1 березня</i>		
Курс «спот»	5,2525 – 5,2586	1,2131 – 1,2142
Тримісячний курс «форвард»	1,12–1,48 копійок премії	0,32–0,29 центів дисконту
<i>1 червня</i>		
Курс «спот»	5,3647 – 5,3714	1,2118 – 1,2136
Одномісячний курс «форвард»	0,54 – 0,67 копійок премії	0,18 - 0,14 центів дисконту

Визначити:

а) Які будуть витрати українського імпортера, якщо форвардний валютний контракт буде продовжено.

б) Яку суму витратив би український імпортер, якби форвардний валютний контракт був закритий 1 червня, а новий одномісячний форвардний контракт був би укладений за звичайним курсом.

Варіант 8

Український експортер уклав угоду на продаж партії товарів французькому покупцю і повинен одержати 8,5 млн. Євро за ці товари 1 червня. Експортер бажає забезпечити покриття свого валютного ризику, тому 1 березня він укладає тримісячний форвардний валютний контракт зі своїм банком на продаж банку валюти.

1 червня український експортер повідомляє своєму банку, що через затримку в платежі надходження валютного виторгу відкладено до 1 липня, і банк погоджується продовжити форвардний контракт на місяць. Обмінні курси валют приведені в табл. 6.8.

Таблиця 6.8 - Поточні і термінові курси валют

Найменування валюти	USD/UAH	USD/EUR
<i>1 березня</i>		
Курс «спот»	5,2525 – 5,2586	1,2131 – 1,2142
Тримісячний курс «форвард»	1,12–1,48 копійок премії	0,32–0,29 центів дисконту
<i>1 червня</i>		
Курс «спот»	5,3647 – 5,3714	1,2118 – 1,2136
Одномісячний курс «форвард»	0,54 – 0,67 копійок премії	0,18 - 0,14 центів дисконту

Визначити:

а) Яку суму одержить український експортер, якщо форвардний валютний контракт буде продовжено.

б) Яку суму одержав би український експортер, якби форвардний валютний контракт був закритий 1 червня, а новий одномісячний форвардний контракт був би укладений за звичайним курсом.

Варіант 9

Український імпортер уклав угоду на покупку партії товарів у французького постачальника і повинен заплатити 8 млн. Євро за ці товари 1 березня. Імпортер бажає забезпечити покриття свого валютного ризику, тому 1 березня він укладає тримісячний форвардний валютний контракт зі своїм банком на продаж йому цієї валюти.

1 червня український імпортер повідомляє своєму банку, що через затримку в доставці товарів платіж повинен бути відкладений до 1 липня, і банк погоджується продовжити форвардний валютний контракт на місяць. Обмінні курси валют приведені в табл. 6.9.

Таблиця 6.9 - Поточні і термінові курси валют

Найменування валюти	USD/UAH	USD/EUR
<i>1 березня</i>		
Курс «спот»	5,2525 – 5,2586	1,2131 – 1,2142
Тримісячний курс «форвард»	1,12–1,48 копійок премії	0,32–0,29 центів дисконту
<i>1 червня</i>		
Курс «спот»	5,3647 – 5,3714	1,2118 – 1,2136
Одномісячний курс «форвард»	0,54 – 0,67 копійок премії	0,18 - 0,14 центів дисконту

Визначити:

а) Які будуть витрати українського імпортера, якщо форвардний валютний контракт буде продовжено.

б) Яку суму затратив би український імпортер, якби форвардний валютний контракт був закритий 1 червня, а новий одномісячний форвардний контракт був би укладений за звичайним курсом.

Варіант 10

Український експортер уклав угоду на продаж партії товарів французькому покупцю і повинен одержати 4,5 млн.євро за ці товари 1 червня. Експортер бажає забезпечити покриття свого валютного ризику, тому 1 березня він укладає тримісячний валютний форвардний контракт зі своїм банком на продаж банку валюти.

1 червня український експортер повідомляє своєму банку, що через затримку в платежі надходження валютного виторгу відкладено до 1 липня, і банк погоджується продовжити форвардний валютний контракт на місяць. Обмінні курси валют приведені в табл. 6.10.

Таблиця 6.10 - Поточні і термінові курси валют

Найменування валюти	USD/UAH	USD/EUR
<i>1 березня</i>		
Курс «спот»	5,2525 – 5,2586	1,2131 – 1,2142
Тримісячний курс «форвард»	1,12–1,48 копійок премії	0,32–0,29 центів дисконту
<i>1 червня</i>		
Курс «спот»	5,3647 – 5,3714	1,2118 – 1,2136
Одномісячний курс «форвард»	0,54 – 0,67 копійок премії	0,18 - 0,14 центів дисконту

Визначити:

а) Яку суму одержить український експортер, якщо форвардний валютний контракт буде продовжено.

б) Яку суму одержав би український експортер, якби форвардний валютний контракт був закритий 1 червня, а новий одномісячний форвардний контракт був би укладений за звичайним курсом.

Задача 7. Угоди «своп»

За даними таблиці 7.1 заповнити таблицю 7.2.

Таблиця 7.1

Варіант	№ п/п	Вид угоди				Сума контракту	Курс спот		Форвардні очки	
							Покупка	Продаж	Покупка	Продаж
1	1	9	M	USD/AUD	s/b swap	40000	1,5745	1,5845	0,0037	0,0001
	2	12	M	USD/AUD	b/s swap	60000	1,5745	1,5845	0,0003	0,0073
	3	6	M	AUD/UAH	b/s swap	120000	3,4429	3,5359	0,0249	0,0324
	4	3	M	USD/CAD	s/b swap	30000	1,3562	1,3573	0,0018	0,0006
	5	1	M	USD/EUR	s/b swap	85000	0,9559	0,9621	0,0059	0,0035
	6	9	M	USD/AUD	b/s swap	70000	1,5745	1,5845	0,0001	0,0037
	7	6	M	USD/UAH	b/s swap	75000	5,4552	5,5673	0,0431	0,0566
	8	3	M	USD/UAH	s/b swap	65000	5,4552	5,5673	0,0227	0,0264
	9	9	M	USD/UAH	s/b swap	55000	5,4552	5,5673	0,0795	0,0632
	10	1	M	USD/EUR	b/s swap	35000	0,9559	0,9621	0,0059	0,0035
2	1	1	M	CAD/UAH	b/s swap	45000	3,9938	4,1311	0,0064	0,0077
	2	12	M	USD/CAD	s/b swap	85000	1,3562	1,3573	0,0076	0,0012
	3	9	M	CAD/UAH	b/s swap	200000	3,9938	4,1311	0,0548	0,0693
	4	9	M	CAD/AUD	b/s swap	60000	1,1600	1,1683	0,0025	0,0056
	5	3	M	AUD/CAD	b/s swap	120000	0,8559	0,8621	0,0070	0,0014
	6	12	M	USD/UAH	s/b swap	50000	5,4552	5,5673	0,0996	0,0720
	7	9	M	USD/UAH	b/s swap	85000	5,4552	5,5673	0,0632	0,0795
	8	1	M	USD/AUD	s/b swap	785000	1,5745	1,5845	0,0002	0,0000
	9	3	M	USD/EUR	b/s swap	25000	0,9559	0,9621	0,0159	0,0135
	10	6	M	USD/AUD	b/s swap	765000	1,5745	1,5845	0,0001	0,0026
3	1	9	M	USD/AUD	s/b swap	50000	1,5745	1,5845	0,0037	0,0001
	2	1	M	USD/AUD	b/s swap	110000	1,5745	1,5845	0,0000	0,0002
	3	1	M	USD/EUR	s/b swap	85000	0,9559	0,9621	0,0059	0,0035
	4	6	M	USD/UAH	b/s swap	40000	5,4552	5,5673	0,0431	0,0566
	5	6	M	AUD/CAD	b/s swap	775000	0,8559	0,8621	0,0011	0,0026
	6	6	M	USD/CAD	b/s swap	755000	1,3562	1,3573	0,0030	0,0032
	7	6	M	USD/AUD	s/b swap	35000	1,5745	1,5845	0,0026	0,0020
	8	12	M	CAD/AUD	b/s swap	95000	1,1600	1,1683	0,0046	0,0086
	9	9	M	USD/CAD	s/b swap	25000	1,3562	1,3573	0,0052	0,0010
	10	3	M	AUD/UAH	s/b swap	62500	3,4429	3,5359	0,0157	0,0133
4	1	9	M	AUD/UAH	b/s swap	740000	3,4429	3,5359	0,0367	0,0452
	2	12	M	AUD/CAD	b/s swap	1000000	0,8559	0,8621	0,0034	0,0063
	3	3	M	USD/AUD	s/b swap	40000	1,5745	1,5845	0,0009	0,0000
	4	6	M	USD/EUR	b/s swap	15000	0,9559	0,9621	0,0259	0,0235
	5	1	M	AUD/UAH	s/b swap	62000	3,4429	3,5359	0,0047	0,0041
	6	3	M	USD/AUD	b/s swap	50000	1,5745	1,5845	0,0000	0,0009
	7	1	M	AUD/CAD	s/b swap	85000	1,3562	1,3573	0,0007	0,0003
	8	6	M	AUD/UAH	b/s swap	785000	3,4429	3,5359	0,0249	0,0324
	9	3	M	USD/EUR	s/b swap	75000	0,9559	0,9621	0,0159	0,0135
	10	12	M	USD/CAD	b/s swap	985000	1,3562	1,3573	0,0012	0,0075

Варіант	№ п/п	Вид угоди				Сума контракту	Курс спот		Форвардні очки	
							Покупка	Продаж	Покупка	Продаж
5	1	9	M	USD/UAH	b/s swap	52000	5,4552	5,5673	0,0632	0,0795
	2	1	M	USD/AUD	s/b swap	40000	1,5745	1,5845	0,0002	0,0000
	3	9	M	USD/CAD	b/s swap	75000	1,3562	1,3573	0,0010	0,0052
	4	9	M	USD/UAH	s/b swap	77500	5,4552	5,5673	0,0795	0,0693
	5	12	M	AUD/CAD	s/b swap	88500	0,8559	0,8621	0,0063	0,0034
	6	6	M	USD/EUR	s/b swap	65000	0,9559	0,9621	0,0259	0,0235
	7	3	M	USD/AUD	b/s swap	42000	1,5745	1,5845	0,0000	0,0009
	8	12	M	USD/UAH	s/b swap	37000	5,4552	5,5673	0,0996	0,0772
	9	12	M	AUD/UAH	b/s swap	25000	3,4429	3,5359	0,0393	0,0524
	10	12	M	USD/AUD	s/b swap	62500	1,5745	1,5845	0,0073	0,0070
6	1	9	M	USD/AUD	s/b swap	40000	1,5745	1,5845	0,0037	0,0001
	2	1	M	USD/AUD	b/s swap	60000	1,5745	1,5845	0,0000	0,0002
	3	1	M	USD/EUR	s/b swap	120000	0,9559	0,9621	0,0059	0,0035
	4	6	M	USD/UAH	b/s swap	30000	5,4552	5,5673	0,0431	0,0566
	5	6	M	AUD/CAD	b/s swap	85000	0,8559	0,8621	0,0011	0,0026
	6	6	M	USD/CAD	b/s swap	70000	1,3562	1,3573	0,0030	0,0032
	7	6	M	USD/AUD	s/b swap	75000	1,5745	1,5845	0,0026	0,0020
	8	12	M	CAD/AUD	b/s swap	65000	1,1600	1,1683	0,0046	0,0086
	9	9	M	USD/CAD	s/b swap	55000	1,3562	1,3573	0,0052	0,0010
	10	3	M	AUD/UAH	s/b swap	35000	3,4429	3,5359	0,0157	0,0133
7	1	9	M	USD/AUD	s/b swap	45000	1,5745	1,5845	0,0037	0,0001
	2	12	M	USD/AUD	b/s swap	85000	1,5745	1,5845	0,0003	0,0073
	3	6	M	AUD/UAH	b/s swap	200000	3,4429	3,5359	0,0249	0,0324
	4	3	M	USD/CAD	s/b swap	60000	1,3562	1,3573	0,0018	0,0006
	5	1	M	USD/EUR	s/b swap	120000	0,9559	0,9621	0,0059	0,0035
	6	9	M	USD/AUD	b/s swap	50000	1,5745	1,5845	0,0001	0,0037
	7	6	M	USD/UAH	b/s swap	85000	5,4552	5,5673	0,0431	0,0566
	8	3	M	USD/UAH	b/s swap	785000	5,4552	5,5673	0,0227	0,0264
	9	9	M	USD/UAH	s/b swap	25000	5,4552	5,5673	0,0795	0,0632
	10	1	M	USD/EUR	b/s swap	765000	0,9559	0,9621	0,0059	0,0035
8	1	9	M	USD/UAH	b/s swap	50000	5,4552	5,5673	0,0632	0,0795
	2	1	M	USD/AUD	s/b swap	110000	1,5745	1,5845	0,0002	0,0000
	3	9	M	USD/CAD	b/s swap	85000	1,3562	1,3573	0,0010	0,0052
	4	9	M	USD/UAH	s/b swap	40000	5,4552	5,5673	0,0795	0,0693
	5	12	M	AUD/CAD	s/b swap	775000	0,8559	0,8621	0,0063	0,0034
	6	6	M	USD/EUR	s/b swap	755000	0,9559	0,9621	0,0259	0,0235
	7	3	M	USD/AUD	b/s swap	35000	1,5745	1,5845	0,0000	0,0009
	8	12	M	USD/UAH	s/b swap	95000	5,4552	5,5673	0,0996	0,0772
	9	12	M	AUD/UAH	b/s swap	25000	3,4429	3,5359	0,0393	0,0524
	10	12	M	USD/AUD	s/b swap	760000	1,5745	1,5845	0,0073	0,0070

Варіант	№ п/п	Вид угоди				Сума контракту	Курс спот		Форвардні очки	
							Покупка	Продаж	Покупка	Продаж
9	1	1	M	CAD/UAH	b/s swap	740000	3,9938	4,1311	0,0064	0,0077
	2	12	M	USD/CAD	s/b swap	1000000	1,3562	1,3573	0,0076	0,0012
	3	9	M	CAD/UAH	b/s swap	40000	3,9938	4,1311	0,0548	0,0693
	4	9	M	CAD/AUD	b/s swap	15000	1,1600	1,1683	0,0025	0,0056
	5	3	M	AUD/CAD	b/s swap	62000	0,8559	0,8621	0,0070	0,0014
	6	12	M	USD/UAH	s/b swap	50000	5,4552	5,5673	0,0996	0,0720
	7	9	M	USD/UAH	b/s swap	85000	5,4552	5,5673	0,0632	0,0795
	8	1	M	USD/AUD	s/b swap	785000	1,5745	1,5845	0,0002	0,0000
	9	3	M	USD/EUR	b/s swap	75000	0,9559	0,9621	0,0159	0,0135
	10	6	M	USD/AUD	b/s swap	985000	1,5745	1,5845	0,0001	0,0026
10	1	9	M	AUD/UAH	b/s swap	52000	3,4429	3,5359	0,0367	0,0452
	2	12	M	AUD/CAD	b/s swap	40000	0,8559	0,8621	0,0034	0,0063
	3	3	M	USD/AUD	s/b swap	75000	1,5745	1,5845	0,0009	0,0000
	4	6	M	USD/EUR	b/s swap	78500	0,9559	0,9621	0,0259	0,0235
	5	1	M	AUD/UAH	s/b swap	98500	3,4429	3,5359	0,0047	0,0041
	6	3	M	USD/AUD	b/s swap	65000	1,5745	1,5845	0,0000	0,0009
	7	1	M	AUD/CAD	s/b swap	42000	1,3562	1,3573	0,0007	0,0003
	8	6	M	AUD/UAH	b/s swap	37000	3,4429	3,5359	0,0249	0,0324
	9	3	M	USD/EUR	s/b swap	25000	0,9559	0,9621	0,0159	0,0135
	10	12	M	USD/CAD	b/s swap	63500	1,3562	1,3573	0,0012	0,0075

Задача 8. Розрахунок валютного опціону

Варіант 1

Американська компанія вирішує купити устаткування в Британії на суму 64500 EUR через три місяці. Щоб захистити себе від можливих валютних ризиків 1 вересня компанія вирішує придбати на біржі валютний опціон європейського стилю терміном на три місяці. На біржі сума стандартного валютного опціону складає 10000 EUR за ціною виконання 0,96 USD за 1 EUR. Премія нараховується в розмірі 8,1 центів за 1 EUR. Визначити тип валютного опціону («кол» чи «пут»). Розрахувати суму премії. Визначити результат валютного хеджування компанії, якщо курс на 1 грудня склав:

а)	USD/EUR	0,9522	0,9723
б)	USD/EUR	1,0962	1,1928

Розрахувати фінансовий результат компанії за умови укладення фіксованого форвардного контракту, якщо спот-курс на 1 вересня склав:

	USD/EUR	0,9742	0,9820
Форвардні пункти		70	60
		премії	

Визначити умови вигідності покупки опціону чи укладення форвардного контракту.

Варіант 2

Американська компанія вирішує продати устаткування в Британію на суму 64500 EUR, виторг за нього надійде через три місяці. Щоб захистити себе від можливих валютних ризиків 1 вересня компанія вирішує придбати на біржі валютний опціон європейського стилю терміном на три місяці. На біржі сума стандартного валютного опціону складає 10000 EUR за ціною виконання 0,998 USD за 1 EUR. Премія нараховується в розмірі 2,32 центи за 1 EUR. Визначити тип валютного опціону («кол» чи «пут»). Розрахувати суму премії. Визначити результат валютного хеджування компанії, якщо курс на 1 грудня склав:

а)	USD/EUR	0,9422	0,9523
б)	USD/EUR	1,0962	1,1928

Розрахувати фінансовий результат компанії за умови укладення фіксованого форвардного контракту, якщо спот-курс на 1 вересня склав:

	USD/EUR	0,9842	0,9920
Форвардні пункти		60	70
		дисконту	

Визначити умови вигідності покупки опціону чи укладення форвардного контракту.

Варіант 3

Українська компанія вирішує купити устаткування в Америці за долари США через три місяці. Загальна сума контракту 64500 USD. Щоб захистити себе від можливих валютних ризиків 1 жовтня компанія вирішує придбати на біржі валютний опціон європейського стилю терміном на три місяці. На біржі сума стандартного валютного опціону складає 10000 USD за ціною виконання 5,264 UAH за 1 USD. Премія нараховується в розмірі 6,5 центів на 1 USD. Визначити тип валютного опціону («кол» чи «пут»). Розрахувати суму премії. Визначити результат валютного хеджування компанії, якщо курс на 1 січня склав:

a)	USD/UAH	5,2013	5,2318
б)	USD/UAH	5,4403	5,4553

Розрахувати фінансовий результат компанії за умови укладення фіксованого форвардного контракту, якщо спот-курс на 1 жовтня склав:

	USD/UAH	5,2220	5,3020
Форвардні пункти		70	80
		премії	

Визначити умови вигідності покупки опціону чи укладення форвардного контракту.

Варіант 4

Українська компанія вирішує продати устаткування в Америці за долари США через три місяці. Загальна сума контракту 64500 USD. Щоб захистити себе від можливих валютних ризиків 1 жовтня компанія вирішує придбати на біржі валютний опціон європейського стилю терміном на три місяці. На біржі сума стандартного валютного опціону складає 10000 USD за ціною виконання 5,294 грн. за один дол. Премія нараховується в розмірі 7,1 центів на 1 дол. Визначити тип валютного опціону («кол» чи «пут»). Розрахувати суму премії. Визначити результат валютного хеджування компанії, якщо курс на 1 січня склав:

a)	USD/UAH	5,2013	5,3018
б)	USD/UAH	5,3403	5,3530

Розрахувати фінансовий результат компанії за умови укладення простого форвардного контракту, якщо спот-курс на 1 жовтня склав:

	USD/UAH	5,2220	5,3200
Форвардні пункти		70	60
		дисконту	

Визначити умови вигідності покупки опціону чи укладення форвардного контракту.

Варіант 5

Американська компанія вирішує продати устаткування в Британію на суму 160500 EUR, виторг за нього надійде через три місяці. Щоб захистити себе від можливих валютних ризиків 1 вересня компанія вирішує придбати на біржі валютний опціон європейського стилю терміном на три місяці. На біржі сума стандартного валютного опціону складає 10000 EUR за ціною виконання 0,998 USD за 1 EUR. Премія нараховується в розмірі 2,32 центи за 1 EUR. Визначити тип валютного опціону («кол» чи «пут»). Розрахувати суму премії. Визначити результат валютного хеджування компанії, якщо курс на 1 грудня склав:

a)	USD/EUR	0,9422	0,9523
б)	USD/EUR	1,0962	1,1928

Розрахувати фінансовий результат компанії за умови укладення простого форвардного контракту, якщо спот-курс на 1 вересня склав:

	USD/EUR	0,9842	0,9920
Форвардні пункти		60	70
		дисконту	

Визначити умови вигідності покупки опціону чи укладення форвардного контракту.

Варіант 6

Американська компанія вирішує купити устаткування в Британії на суму 84500 EUR через три місяці. Щоб захистити себе від можливих валютних ризиків 1 вересня компанія вирішує придбати на біржі валютний опціон європейського стилю терміном на три місяці. На біржі сума стандартного валютного опціону складає 10000 EUR за ціною виконання 0,96 USD за один фунт. Премія нараховується в розмірі 8,1 центів за EUR. Визначити тип валютного опціону («кол» чи «пут»). Розрахувати суму премії. Визначити результат валютного хеджування компанії, якщо курс на 1 грудня склав:

a)	USD/EUR	0,9522	0,9723
б)	USD/EUR	1,0962	1,1928

Розрахувати фінансовий результат компанії за умови укладення простого форвардного контракту, якщо спот-курс на 1 вересня склав:

	USD/EUR	0,9742	0,9820
Форвардні пункти		70	60
		премії	

Визначити умови вигідності покупки опціону укладення форвардного контракту.

Варіант 7

Американська компанія вирішує продати устаткування в Британію на суму 84500 EUR, виторг за нього надійде через три місяці. Щоб захистити себе від можливих валютних ризиків 1 вересня компанія вирішує придбати на біржі валютний опціон європейського стилю терміном на три місяці. На біржі сума стандартного валютного опціону складає 10000 EUR за ціною виконання 0,998 USD за 1 EUR. Премія нараховується в розмірі 2,32 центи за 1 EUR. Визначити тип валютного опціону («кол» чи «пут»). Розрахувати суму премії. Визначити результат валютного хеджування компанії, якщо курс на 1 грудня склав:

а)	USD/EUR	0,9422	0,9523
б)	USD/EUR	1,0962	1,1928

Розрахувати фінансовий результат компанії за умови укладення простого форвардного контракту, якщо спот-курс на 1 вересня склав:

	USD/EUR	0,9842	0,9920
Форвардні пункти		60	70
		дисконту	

Визначити умови вигідності покупки опціону чи укладення форвардного контракту.

Варіант 8

Українська компанія вирішує купити устаткування в Америці за долари через три місяці. Загальна сума контракту 74500 USD. Щоб захистити себе від можливих валютних ризиків 1 жовтня компанія вирішує придбати на біржі валютний опціон європейського стилю терміном на три місяці. На біржі сума стандартного валютного опціону складає 10000 USD за ціною виконання 5,264 грн. за один дол. Премія нараховується в розмірі 6,5 центів на 1 дол. Визначити тип валютного опціону («кол» чи «пут»). Розрахувати суму премії. Визначити результат валютного хеджування компанії, якщо курс на 1 січня склав:

а)	USD/UAH	5,2013	5,2318
б)	USD/UAH	5,4403	5,4553

Розрахувати фінансовий результат компанії за умови укладення простого форвардного контракту, якщо спот-курс на 1 жовтня склав:

	USD/UAH	5,2220	5,3020
Форвардні пункти		70	80
		премії	

Визначити умови вигідності покупки опціону чи укладення форвардного контракту.

Варіант 9

Українська компанія вирішує продати устаткування в Америці за долари через три місяці. Загальна сума контракту 74500 USD. Щоб захистити себе від можливих валютних ризиків 1 жовтня компанія вирішує придбати на біржі валютний опціон європейського стилю терміном на три місяці. На біржі сума стандартного валютного опціону складає 10000 USD за ціною виконання 5,294 грн. за один дол. Премія нараховується в розмірі 7,1 центів на 1 дол. Визначити тип валютного опціону («кол» чи «пут»). Розрахувати суму премії. Визначити результат валютного хеджування компанії, якщо курс на 1 січня склав:

а)	USD/UAH	5,2013	5,3018
б)	USD/UAH	5,3403	5,3530

Розрахувати фінансовий результат компанії за умови укладення простого форвардного контракту, якщо спот-курс на 1 жовтня склав:

	USD/UAH	5,2220	5,3200
Форвардні пункти		70	60
		дисконту	

Визначити умови вигідності покупки опціону чи укладення форвардного контракту.

Варіант 10

Американська компанія вирішує продати устаткування в Британію на суму 90500 EUR, вигоду за нього надійде через три місяці. Щоб захистити себе від можливих валютних ризиків 1 вересня компанія вирішує придбати на біржі валютний опціон європейського стилю терміном на три місяці. На біржі сума стандартного валютного опціону складає 10000 EUR за ціною виконання 0,998 USD за 1 EUR. Премія нараховується в розмірі 2,32 центи за 1 EUR. Визначити тип валютного опціону («кол» чи «пут»). Розрахувати суму премії. Визначити результат валютного хеджування компанії, якщо курс на 1 грудня склав:

а)	USD/EUR	0,9422	0,9523
б)	USD/EUR	1,0962	1,1928

Розрахувати фінансовий результат компанії за умови укладення простого форвардного контракту, якщо спот-курс на 1 вересня склав:

	USD/EUR	0,9842	0,9920
Форвардні пункти		60	70
		дисконту	

Визначити умови вигідності покупки опціону чи укладення форвардного контракту.

Задача 10. Форфейтинг

Оплата за товар вартістю V тис.дол. США виконується за вексялями. Видано чотири векселі, які погашаються кожне півріччя. Процентна ставка за наданий кредит i % річних (простих). Дані за варіантами наведено в табл.10.1.

1. Визначити процентні платежі і суми, проставлені у вексялях, за можливими методами:

- а) нарахування на залишок заборгованості;
- б) нарахування на суму боргу при виплаті рівними частками;
- в) нарахування на суму боргу.

2. Розрахувати отриману суму після обліку векселів, якщо при обліку векселів використовується облікова ставка d % річних. Використати дані зазначених нижче нових розрахунків.

3. Визначити, якою повинна бути початково встановлена ціна товару, щоб продавець одержав первісну суму, яка дорівнює V тис.дол. США.

4. Скорегувати процентні платежі і суми векселів, розрахувати отриману суму після обліку векселів при визначенні нової вартості товару.

5. На яку дисконтну ставку може погодитися продавець, щоб не змінюючи умов кредиту, одержати при дисконтуванні векселів суму, що дорівнює ціні проданого товару (за інших рівних умов).

6. Визначити за інших рівних умов мінімальну кредитну процентну ставку, за якою продавець, не змінюючи ціни, не понесе збитків.

Таблиця 10.1. Вихідні дані за варіантами

Вар-нт	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
V	30000	30000	30000	50000	50000	50000	40000	40000	40000	30000
i	12	12	12	8	8	8	14	14	14	8
d	14	14	14	10	10	10	16	16	16	10
Метод	а	б	в	а	б	в	а	б	в	в

Список літератури

1. Боринець С.Я. Міжнародні валютно-фінансові відносини: Підручник. – 2 вид. – К.: Знання, КОО, 1999. – 305с.
2. Бункин М.К., Семенов А.М. Основы валютных отношений.- М.: Юрайт, 1998.-192с.
3. Международные валютно-кредитные и финансовые отношения: Учебник /Под ред. Л.Н.Красавиной. - М.: Финансы и статистики, 1994.-592с.
4. Международная торговля валютой /Под ред. А.Д.Голубовича. - М.: АО «Арго», 1993.
5. Міжнародні валютно-кредитні відносини: Підручник /А.С.Філіпенко, В.І.Мазуренко та ін.; за ред. А.С.Філіпенка. – К.: Либідь, 1997. – 208с.
6. Настольная книга валютного дилера. Справочное издание. – М.: ТОО «Верба», 1992. – 218с.
7. Петрашко Л.П. Валютні операції: Навч. посібник. – К.: КНЕУ, 2001. – 204с.
8. Основы международных валютно-финансовых и кредитных отношений: Учебник для вузов. /Науч. Ред. А.В. Круглов. – М.: ИНФРА-М, 1998.- 432с.
9. Пискулов Д.Ю. Теория и практика валютного дилинга. – М.: ИНФРА-М, 1996. – 224с.
10. Циганкова Т.М., Гордеева Т.Ф. Міжнародні організації: Навч. посібник.- Вид 2-ге, перероб. і доп. - К.: КНЕУ, 2001.- 340с.
11. Черкасов В.Е. Валютные расчеты: задачи и решения. – М.: Финансы и статистика, 1998. – 128с.
12. Шмырева А.И., Колесникова В.И., Климов А.Ю. Международные валютно-кредитные отношения. – СПб.: Питер, 2001. – 272с.
13. Ющенко В.А., Міщенко В.І. Валютне регулювання: Навчальний посібник. – К.: Товариство «Знання», КОО, 1999. – 359с.
14. Ющенко В.А., Міщенко В.І. Управління валютними ризиками: Навчальний посібник. – К.: Товариство «Знання», КОО, 1998. – 444с.

Навчальне видання

Швець Ірина Борисівна

МІЖНАРОДНІ ВАЛЮТНІ ВІДНОСИНИ

Навчальний посібник

Редактор *А.Костенко*

Художник обкладинки *Т. Солодуха*

Технічний редактор *В. Гончаров*

Верстка *Т. Смоленська*

